

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

LBY.430.2.2025

Nr ewid. 94/2025/P/25/050/LBY

Informacja o wynikach kontroli

REALIZACJA PRZEZ SAMORZĄDOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE OBOWIĄZKÓW W ZAKRESIE ZAPEWNIANIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Delegatury NIK w Bydgoszczy

Tomasz Sobecki

/podpisano elektronicznie/

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Kozłowski

/podpisano elektronicznie/

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Mariusz Haładyj

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

ul. Filtrowa 57

02-056 Warszawa

+48 22 444 50 00

nik@nik.gov.pl

www.nik.gov.pl

Spis treści

Wykaz skrótów, skrótowców i pojęć	5
1. Wprowadzenie.....	8
2. Ocena ogólna	10
3. Synteza	12
4. Wnioski.....	18
5. Ważniejsze wyniki kontroli.....	22
5.1. Przygotowanie do realizacji obowiązków w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami.....	22
5.1.1. Wyznaczenie koordynatorów do spraw dostępności	22
5.1.2. Przygotowanie i wdrożenie planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	29
5.1.3. Opracowanie dokumentów strategicznych i operacyjno-wdrożeniowych przy uwzględnieniu rozwiązań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.....	37
5.1.4. Określenie w treści zawieranych umów warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	41
5.1.5. Sporządzenie deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych	47
5.1.6. Nadzór jako istotny mechanizm kontroli w obszarze planowania i przygotowania zadań dotyczących zapewniania dostępności.....	54
5.2. Prowadzenie działalności przy spełnieniu wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami.....	55
5.2.1. Sporządzenie raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	55
5.2.2. Prawidłowość i rzetelność działania w obszarze dostępności cyfrowej stron internetowych	61
5.2.3. Prawidłowość i rzetelność działania w obszarze dostępności architektonicznej.....	65
5.2.4. Prawidłowość i rzetelność działania w obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej	80
5.2.5. Nadzór jako istotny mechanizm kontroli nad prowadzeniem działalności przy spełnieniu wymagań służących zapewnieniu dostępności	86

6. Załączniki	88
6.1. Zestawienia tabelaryczne.....	88
6.1.1. Tabela nr 1	88
6.1.2. Tabela nr 2	91
6.1.3. Tabela nr 3	93
6.1.4. Tabela nr 4	96
6.1.5. Tabela nr 5	100
6.2. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	102
6.2.1. Wykaz ocen kontrolowanych jednostek	105
6.3. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	126
6.4. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	146
6.5. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	148
6.6. Stanowisko Minister Funduszy i Polityki Regionalnej do informacji o wynikach kontroli.....	149
6.7. Stanowisko Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego, Ministra w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, do informacji o wynikach kontroli	154

WYKAZ SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

bariera	przeszkoda lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami (por. art. 2 pkt 1 UZD)
dostępność	dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, będąca wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia (por. art. 2 pkt 2 UZD)
dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność	jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na niepełnosprawność, którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania z / lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami (obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego usprawnienia)
funkcjonalność	właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca użytkownikowi skorzystanie ze wszystkich oferowanych przez nią funkcji
kompatybilność	właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca tej stronie lub aplikacji współpracę z możliwie największą liczbą programów, w tym z narzędziami i programami wspomagającymi osoby z niepełnosprawnościami
komunikacja	obejmuje języki, wyświetlanie tekstu, alfabet Braille'a, komunikację przez dotyk, dużą czcionkę, dostępne multimedia ¹ , jak i sposoby, środki i formy komunikowania się na piśmie, przy pomocy słuchu, języka uproszczonego, lektora oraz formy wspomagające (augmentatywne) i alternatywne, w tym dostępną technologię informacyjno-komunikacyjną
Konwencja	konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.)
nawigacja	zespół funkcji obejmujących menu oraz linki do elementów strony internetowej lub aplikacji mobilnej, takich jak nagłówki, listy lub tabele, pozwalających użytkownikowi na przemieszczanie się między elementami strony internetowej lub aplikacji mobilnej
osoba ze szczególnymi potrzebami	osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami – por. art. 2 pkt 3 UZD (np. osoba o ograniczonej zdolności poruszania się, osoba

¹ Tj. dźwięk, wideo, prezentowane również w sposób interaktywny, lub połączenie tych form przekazu.

niewidoma lub słabowidząca, osoba niesłysząca/głucha lub słabosłysząca, osoba starsza, osoba z niepełnosprawnością intelektualną, kobieta w ciąży, osoba z małym dzieckiem/z wózkiem dziecięcym)

postrzegalność właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca jej odbiór przez użytkownika za pomocą zmysłu słuchu, wzroku lub dotyku

Program Dostępność Plus rządowy program z perspektywą realizacji obejmującą lata 2018-2025², którego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach; wspiera osiem obszarów: architekturę, transport, edukację, służbę zdrowia, cyfryzację, usługi, konkurencyjność i koordynację; w obszarze koordynacji program przewidział podjęcie działań dotyczących zmiany prawa w zakresie dostępności; efektem tych działań było wejście w życie m.in. ustawy o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami³ oraz ustawy o dostępności cyfrowej⁴

racjonalne usprawnienie racjonalne usprawnienie, o którym mowa w art. 2 Konwencji, stosowane w szczególności w celu spełnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD (por. art. 2 pkt 5 UZD) / konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia tym osobom możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami (por. art. 2 Konwencji)

rozporządzenie w sprawie warunków technicznych budynków rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.)

standardy ETR (easy to read) europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia⁵, stworzone w celu ułatwienia zrozumienia informacji osobom z niepełnosprawnością intelektualną, przydatne również dla osób niesłyszących/głuchych lub autystycznych, osób dla których język polski nie jest językiem ojczystym oraz osób starszych, osób mających trudności w czytaniu; ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami nakłada na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia na stronie internetowej informacji o zakresie ich działalności m.in. w postaci tekstu łatwego do czytania

² Por. Portal Funduszy Europejskich, sekcja Dowiedz się więcej o Funduszach Europejskich / Fundusze Europejskie bez barier / Dostępność / Program Dostępność, [link do informacji o programie](#) (dostęp 20 listopada 2025 r.).

³ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411, ze zm.). Dalej: „UZD”.

⁴ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440). Dalej: „UDC”.

⁵ Por. Portal niepełnosprawni.pl, sekcja „ABC Dostępności: T jak Tekst łatwy do czytania i zrozumienia (ETR)”, [link do europejskich standardów przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.);

- uniwersalne projektowanie** uniwersalne projektowanie, o którym mowa w art. 2 Konwencji, uwzględniane w szczególności w celu spełnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami / projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania / nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne
- wytyczne WCAG** Web Content Accessibility Guidelines (WCAG), czyli wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych⁶, które opierają się na czterech zasadach: [1] postrzegalności; [2] funkcjonalności; [3] zrozumiałości; [4] kompatybilności; podmioty publiczne zapewniają dostępność cyfrową przez spełnienie przez ich stronę internetową lub aplikację mobilną wymagań określonych w tych wytycznych, na trzech poziomach zgodności: podstawowym, średnim, zaawansowanym
- zrozumiałość** właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca użytkownikowi tej strony i aplikacji zrozumienie treści i sposobu jej prezentacji

⁶ Por. [link do strony internetowej zawierającej autoryzowane tłumaczenie na język polski wytycznych WCAG 2.1](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy samorządowe jednostki organizacyjne prawidłowo i skutecznie realizowały obowiązki w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy w prawidłowy sposób jednostka przygotowała się do realizacji obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami?

2. Czy w ramach prowadzonej działalności jednostka spełniała wymagania służące zapewnieniu w sposób skuteczny dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami?

Jednostki kontrolowane

Urząd Gminy Nowe, Urząd Gminy w Pawłowiczkach, Urząd Gminy Jemielnica, Urząd Gminy w Przelewicach; Urzędy Miejskie w: Tyczynie, Dynowie, Cedyni; Urząd Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie; Starostwa Powiatowe w: Nakle nad Notecią, Lipnie, Strzelcach Opolskich, Prudniku, Leżajsku, Przeworsku, Choszczynie, Łobzie;

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2019 r. do 20 sierpnia 2025 r.

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (UZD) oraz ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (UDC), tj. akty prawne przyjęte w 2019 r., nałożyły określone wymagania wobec podmiotów publicznych w zakresie zapewniania dostępności. Określiły one zasady prowadzenia działalności w sferze architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w sposób pozwalający na to, aby osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami, mogły samodzielnie oraz niezależnie korzystać z usług publicznych. Uwzględnianie opisanych rozwiązań jest szczególnie istotne, gdyż – jak wynika z informacji uzyskanych z Departamentu Polityki Senioralnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (KPRM)⁷ – w Polsce w 2024 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła ok. 10 mln (26,6% ogółu ludności) i prognozowany jest dalszy wzrost w tym zakresie (do poziomu 30% ogółu ludności w 2030 r.).

Wyniki pierwszego raportu o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w kraju (z listopada 2021 r.)⁸, sporządzonego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR), pokazały, że większość podmiotów publicznych nadal była w dużej mierze niedostosowana do potrzeb ww. osób. Wskaźnik dostępności ogółem dla całego kraju wyniósł 0,41, co oznaczało, że średnia odpowiedzi TAK na pytania ze wszystkich obszarów zapewniania dostępności wyniosła ok. 41%. Według autorów tego raportu należało określić ten poziom jako zdecydowanie niewystarczający i niedający gwarancji poszanowania praw osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do informacji czy usług świadczonych w sposób cyfrowy. Z kolei wyniki raportu końcowego z badania ewaluacyjnego w zakresie skuteczności wdrażania przepisów UZD (z 2024 r.)⁹, przeprowadzonego przez MFIPR, pokazały m.in., że problemy z dostępnością usług publicznych i infrastruktury zgłaszało 42% osób ze szczególnymi potrzebami, co podkreślało konieczność dalszych działań na rzecz poprawy dostępności. Według informacji uzyskanych od Przewodniczącej Rady Dostępności przy MFIPR¹⁰, nie wszystkie przepisy UZD okazały się wystarczająco precyzyjne, co nastroczało problemów interpretacyjnych, ale także powodowało brak spójności i jednolitego podejścia podmiotów publicznych do realizacji tych samych obowiązków ustawowych. Nie zawsze również stosowane rozwiązania były adekwatne i odpowiadały na realne potrzeby użytkowników.

Według danych uzyskanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹¹ w okresie od 6 września 2021 r. do 30 września 2025 r. do Prezesa Zarządu PFRON wpłynęło łącznie 220 skarg na brak dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej, z czego 79 (36%) w latach 2021-2023, 66 (30%) w 2024 r. i 75 (34%) tylko w 2025 r. Może to świadczyć o stopniowo rosnącej świadomości

⁷ Por. pismo nr DNK.WN.1781.31.2025 z 10 października 2025 r.

⁸ Por. [link do krajowego raportu o dostępności z 2021 r.](#) (dostęp: 14 listopada 2025 r.).

⁹ Por. [link do raportu z badania ewaluacyjnego z 2024 r.](#) (dostęp: 14 listopada 2025 r.).

¹⁰ Por. pismo DZF-XIII.6461.83.2025 z 15 października 2025 r.

¹¹ Por. pismo nr DD.WPS.432.51.2025 z 9 października 2025 r.

społecznej dotyczącej prawa do złożenia wniosku o zapewnienie dostępności i skargi na jej brak. W obszarze architektonicznym skargi dotyczyły najczęściej: braku dostępności wejść do budynku, ciągów komunikacyjnych i pomieszczeń w budynku, dostępu informacji o rozkładzie pomieszczeń czy też braku wyznaczonego parkingu dla osób z niepełnosprawnościami. Natomiast w obszarze informacyjno-komunikacyjnym skargi dotyczyły najczęściej braku dostępu do tłumacza polskiego języka migowego.

Według ostatniego raportu z badania potrzeb osób z niepełnosprawnościami w Polsce (z lipca 2024 r.)¹², przeprowadzonego na zlecenie PFRON: [1] do najczęściej napotykanych przeszkód w przestrzeni publicznej należały bariery związane z komunikowaniem się (wskazało je 56% ankietowanych); [2] przeszkody wynikały także z barier architektonicznych (wskazało je 42,5% respondentów); [3] na bariery w dostępności cyfrowej stron www oraz mediów społecznościowych wskazało 24,9% ankietowanych, a na bariery w dostępności cyfrowej aplikacji mobilnych – 23,9% ankietowanych.

Wyniki monitoringu stron internetowych i aplikacji mobilnych za rok 2024¹³, przeprowadzonego przez Ministerstwo Cyfryzacji, pokazały, że błędy z zakresu dostępności cyfrowej występowały na wszystkich monitorowanych stronach internetowych. Według informacji uzyskanych z Ministerstwa Cyfryzacji¹⁴ wciąż istnieje szereg wymagań w zakresie dostępności cyfrowej, których spełnienie jest dla wielu podmiotów trudne – zarówno z powodu braku odpowiedniej wiedzy, jak i wysokich kosztów związanych z ich wdrożeniem.

Wyniki dotychczasowych badań oraz wzrastająca liczba skarg na brak dostępności składanych do Prezesa Zarządu PFRON świadczą o tym, że po upływie ponad pięciu lat od przyjęcia UZD i UDC, podmioty publiczne nadal mają problemy z zapewnianiem dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dlatego też NIK podjęła decyzję o przeprowadzeniu niniejszej kontroli w wybranych urządach gmin i starostwach powiatowych¹⁵. Była ona uzasadniona potrzebą ustalenia, w jakim stopniu ww. jednostki samorządowe, o szerokim katalogu świadczonych usług dla społeczności lokalnej, przygotowane do realizacji obowiązków w zakresie zapewniania dostępności oraz na ile prowadzona przez te jednostki działalność spełniała wymagania służące zapewnianiu tej dostępności. W kontrolowanym okresie ww. jednostki zobowiązane były do złożenia dwóch raportów, obejmujących informacje o dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej wg stanu na 1 stycznia 2021 r. i na 1 stycznia 2025 r., a także informacje o dostępie alternatywnym odpowiednio za okres od 20 września 2019 r. do 1 stycznia 2021 r. i za okres od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. Rok 2025 był więc odpowiednim momentem na przeprowadzenie kontroli, dokonanie oceny postępów tych jednostek w zapewnianiu dostępności oraz identyfikację obszarów wymagających poprawy.

¹² Por.: [link od raportu końcowego z badania potrzeb osób niepełnosprawnych w Polsce z 2024 r.](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

¹³ Por. [link do raportu podsumowującego wyniki monitoringu za 2024 r.](#) (dostęp: 14 listopada 2025 r.).

¹⁴ Por. pismo nr CRKC.WDC.070.1.2025 z 31 października 2025 r.

¹⁵ Dalej: „skontrolowane jednostki”.

2. OCENA OGÓLNA

Działania skontrolowanych jednostek okazały się niewystarczające dla zapewnienia wszystkim osobom, na zasadzie równości, możliwości samodzielnego korzystania z usług publicznych.

Działania podejmowane w 16 skontrolowanych jednostkach, tj. urzędach gmin oraz starostwach powiatowych¹⁶, w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 20 sierpnia 2025 r., okazały się niewystarczające do spełnienia wszystkich minimalnych ustawowych wymagań w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami. Chociaż stan dostępności poprawił się, to jednak nadal uniemożliwiał lub utrudniał wszystkim obywatelom, na zasadzie równości, samodzielne korzystanie z usług publicznych¹⁷. Spowodowane było to m.in.: [1] niezapewnieniem przez kierowników jednostek kontrolowanych rzetelnego nadzoru nad procesem planowania i realizacji wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami, obejmującym w szczególności usuwanie barier i zapobieganie ich powstawaniu, a także nad wykonywaniem zadań ustawowych przez osoby wyznaczone do pełnienia funkcji koordynatorów ds. dostępności; [2] wątpliwościami interpretacyjnymi w rozumieniu obowiązków związanych z zapewnianiem dostępności; [3] ograniczeniami finansowymi.

Żadna z 16 skontrolowanych jednostek nie zapewniała w wymaganym zakresie dostępności w ramach prowadzonej działalności, tj. nadal istniały bariery powodujące zależność osób ze szczególnymi potrzebami od pracowników tych jednostek. W szczególności:

- żadna z 34 zbadanych stron internetowych prowadzonych przez te jednostki nie spełniała wszystkich ustawowych kryteriów dostępności cyfrowej;
- w 14 jednostkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące niespełnienia minimalnych warunków dostępności architektonicznej. Aż 17 z 21 (tj. 81%) zbadanych budynków nie spełniało co najmniej dwóch z pięciu ww. warunków;
- w 14 jednostkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące niespełnienia minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej, m.in. z uwagi na: niezapewnienie na stronach internetowych dostępności informacji o zakresie ich działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym (w 14 jednostkach, na 27 z 34 stron); niezapewnienie w budynkach instalacji urzędzeń do obsługi osób słabosłyszących (w siedmiu jednostkach, w 10 z 21 zbadanych budynków);
- w dziewięciu jednostkach stwierdzono przypadki niepodjęcia rzetelnych działań zapobiegających powstaniu lub mających na celu usunięcie występujących barier architektonicznych.

¹⁶ Kontrolą P/25050 objęto: [1] osiem urzędów gmin / urzędów miasta w gminach niebędących miastami na prawach powiatu (po dwie jednostki z terenu województw: kujawsko-pomorskiego, opolskiego, podkarpackiego, zachodniopomorskiego); [2] osiem starostw powiatowych (po dwie jednostki z terenu województw: kujawsko-pomorskiego, opolskiego, podkarpackiego, zachodniopomorskiego).

¹⁷ W skontrolowanych jednostkach sformułowano: [1] jedną ocenę negatywną; [2] 14 ocen w formie opisowej; [3] jedną ocenę pozytywną (z uwagi na fakt, że do czasu zakończenia czynności kontrolnych jednostka usunęła lub przystąpiła do usunięcia większości ze stwierdzonych nieprawidłowości).

Stwierdzono przypadki nieprawidłowego lub nierzetelnego planowania i przygotowania do realizacji zadań ustawowych, w szczególności: brak wdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności (w dwóch jednostkach); nieujęcie w ww. planach analiz stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (w ośmiu jednostkach); nieokreślenie warunków zapewnienia dostępności w umowach o powierzenie zadania publicznego (w 11 jednostkach) oraz w umowach o udzielenie zamówień publicznych (w 12 jednostkach); sporządzenie i opublikowanie deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych niespełniających warunków technicznych określonych przez Ministra Cyfryzacji (w dziewięciu jednostkach) i pomijających informacje na temat wszystkich niedostępnych treści lub elementów na stronie (w 10 jednostkach); ujęcie w opublikowanych raportach o stanie zapewniania dostępności informacji niezgodnych ze stanem faktycznym (w 12 jednostkach).

Za dobre praktyki stwierdzone w toku kontroli należy uznać w szczególności:

- powierzenie koordynatorom ds. dostępności zadań obejmujących: promocję dostępności lub zasad projektowania uniwersalnego (w czterech jednostkach), udział w tworzeniu założeń do rocznych planów budżetowych przy uwzględnieniu działań mających na celu zapewnianie dostępności (w jednej jednostce), przygotowanie wniosków o dofinansowanie działań i rozwiązań na rzecz poprawy dostępności (w jednej jednostce);
- powołanie zespołów lub wyznaczenie dodatkowych osób w celu współpracy z koordynatorami ds. dostępności przy realizacji ich ustawowych zadań (w 10 jednostkach);
- uwzględnienie rozwiązań zapewniających dostępność w opracowywanych projektach dokumentów strategicznych, w tym m.in. w: strategiach rozwoju (w ośmiu jednostkach), strategiach rozwiązywania problemów społecznych (w dziewięciu jednostkach), programach rewitalizacji (w trzech jednostkach), programie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (w jednej jednostce);
- zainicjowanie i wdrożenie do realizacji, w uzgodnieniu z konserwatorem zabytków, działań mających na celu likwidację barier architektonicznych w budynku wpisanym do ewidencji zabytków, m.in. poprzez rozbudowę budynku o windę (w jednej jednostce);
- zawarcie umów zabezpieczających możliwość uzyskania przez klientów urzędu gminy lub starostwa powiatowego bezpłatnej pomocy tłumacza języka migowego, w ramach kontaktu osobistego lub usługi online (w pięciu jednostkach).

3. SYNTEZA

Niezapewnienie dostępności cyfrowej w przypadku wszystkich badanych stron internetowych

1. Podmioty publiczne były zobowiązane do zapewniania dostępności cyfrowej, m.in. przez spełnianie przez ich strony internetowe wymagań wynikających z wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych (WCAG). Jednak w żadnej z 16 skontrolowanych jednostek nie zapewniono spełnienia wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej z ww. wytycznych, określonych w załączniku do UDC, co dotyczyło łącznie 34 zbadanych stron internetowych tych jednostek i stanowiło naruszenie art. 5 ust. 1 UDC.

Ustalono, że: [1] 19 z 34 (53%) zbadanych stron internetowych nie spełniało od dwóch do trzech kryteriów dostępności cyfrowej WCAG; [2] 10 z 34 (29%) zbadanych stron nie spełniało od czterech do sześciu kryteriów WCAG; [3] cztery z 34 (12%) stron nie spełniały od siedmiu do 11 kryteriów WCAG; [4] jedna z 34 stron nie spełniała jednego kryterium WCAG. [str. 62]

Niezgodności stron internetowych z UDC wynikały w szczególności z: [1] zamieszczenia treści nietekstowych niedających się odczytać przy pomocy narzędzi asystujących, m.in. skanów dokumentów do pobrania lub plików graficznych (na 24 stronach prowadzonych przez 13 jednostek); [2] braku audio-deskrypcji lub alternatywy tekstowej dla opublikowanych na stronie nagrań multimedialnych (na 10 stronach prowadzonych przez sześć jednostek); [3] braku widoczności wszystkich elementów strony przy powiększeniu widoku strony do 200% (na 10 stronach prowadzonych przez osiem jednostek); [4] zamieszczenia linków, po kliknięciu na które brak było ostrzeżenia przed otwarciem się nowego okna czy też zakładki w przeglądarce, czy też niezamieszczenia informacji o formacie lub rozmiarze pliku do pobrania (na 26 stronach prowadzonych przez 14 jednostek); [5] przekazywania informacji jedynie poprzez użycie pozycji lub formy elementu (na trzech stronach prowadzonych przez trzy jednostki); [6] zamieszczenia na stronie informacji przekazywanych jedynie za pomocą koloru lub odnoszących się do koloru elementu (na czterech stronach prowadzonych przez dwie jednostki). [str. 63]

Nieliczne przypadki spełniania minimalnych warunków dostępności architektonicznej

2. Podmioty publiczne były zobowiązane do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem co najmniej minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej określonych w UZD. Jednak tylko w dwóch z 16 (12,5%) skontrolowanych jednostek zapewniono spełnienie wszystkich minimalnych warunków dostępności architektonicznej określonych w art. 6 pkt 1 UZD. [str. 65]

Przypadki niespełniania minimalnych warunków dostępności architektonicznej w 87,5% jednostek

W pozostałych 14 jednostkach (87,5%) stwierdzono w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczące niespełnienia warunków dostępności w ww. zakresie, w szczególności:

- w 13 jednostkach wbrew art. 6 pkt 1 lit. a i b UZD nie zapewniono wolnych od barier poziomych lub pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków lub instalacji urządzeń lub zastosowania środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiały dostęp do wszystkich pomieszczeń, co dotyczyło łącznie 15 z 21 zbadanych budynków;
- w ośmiu jednostkach wbrew art. 6 pkt 1 lit. c UZD nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej

Występowanie barier architektonicznych w szerszym kontekście

- w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy¹⁸, co dotyczyło łącznie 11 z 21 zbadanych budynków;
- w dziewięciu jednostkach wbrew art. 6 pkt 1 lit. e UZD nie zapewniono osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób z budynku¹⁹, co dotyczyło łącznie 12 z 21 zbadanych budynków. [str. 66]

Podmioty publiczne były zobowiązane do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami także w zakresie wykraczającym poza minimalne wymagania określone w UZD. Jednak w dziewięciu z 16 (56%) skontrolowanych jednostek wystąpiły przypadki, w których wbrew art. 4 ust. 1 i art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD nie zastosowano uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień, nie podjęto rzetelnych działań w celu usunięcia występujących barier architektonicznych lub zapobiegnięcia ich powstaniu, które dotyczyły m.in.: [1] nieurządzenia miejsc postojowych dla samochodów wykorzystywanych przez osoby z niepełnosprawnościami (w dwóch jednostkach, przy dwóch budynkach); [2] niezapewnienia dostosowania przeznaczonej dla interesantów ogólnodostępnej toalety do potrzeb ww. osób²⁰ (w pięciu jednostkach, w siedmiu budynkach). [str. 74]

Nieliczne przypadki spełnienia minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej

3. Podmioty publiczne były zobowiązane do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem co najmniej minimalnych wymagań w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej określonych w UZD. Jednak tylko w dwóch z 16 (21,5%) skontrolowanych jednostek zapewniono spełnienie wszystkich minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej określonych w art. 6 pkt 3 UZD. [str. 82]

Przypadki niespełnienia minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej w 87,5% jednostek

W pozostałych 14 jednostkach (87,5%) stwierdzono w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczące niespełnienia warunków dostępności w ww. zakresie, w szczególności:

- wbrew art. 6 pkt 3 lit. c UZD na stronach internetowych nie zapewniono dostępności informacji o zakresie ich działalności²¹ w postaci: [1] elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo (na 21 stronach prowadzonych przez 11 jednostek); [2] nagrania treści w polskim języku migowym (na 27 stronach prowadzonych przez 14 jednostek); [3] tekstu łatwego do czytania (na 23 stronach prowadzonych przez 12 jednostek);
- wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD w budynkach nie zapewniono instalacji urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób

¹⁸ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 6 pkt 1 lit. c UZD stwierdzono w czterech z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

¹⁹ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 6 pkt 1 lit. e UZD stwierdzono w dwóch z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

²⁰ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 4 ust. 1 i art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD – z uwagi na brak toalety dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – stwierdzono w dwóch z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

²¹ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymogów art. 6 pkt 3 lit. c UZD stwierdzono w pięciu z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

słabosłyszących²², w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem było wspomaganie słyszenia (w siedmiu jednostkach, w 10 budynkach).

[str. 82]

Wyznaczenie koordynatorów ds. dostępności

4. W ramach przygotowania do realizacji obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, we wszystkich 16 skontrolowanych jednostkach w ustawowym terminie, tj. do 30 września 2020 r., wyznaczono osoby do pełnienia funkcji koordynatora ds. dostępności, przy czym w czterech jednostkach stwierdzono przypadki niezachowania ciągłości działania koordynatora, wynoszące od jednego do ponad 19 miesięcy, co stanowiło naruszenie art. 14 ust. 1 UZD.

[str. 22]

Przypadki nierzetelności przy publikowaniu danych kontaktowych koordynatorów

W 15 z 16 skontrolowanych jednostek (94%) opublikowano dane kontaktowe koordynatora, przy czym nie zawsze przy zapewnieniu należytej staranności, tj.: [1] w jednej jednostce – dane były nieaktualne; [2] w trzech jednostkach – dopuszczono do przypadków opóźnień w opublikowaniu danych (wynoszących od ponad 10 miesięcy do ponad czterech lat od daty powołania koordynatora). Natomiast w jednej jednostce w ogóle nie opublikowano ww. danych kontaktowych, wbrew art. 14 ust. 5 UZD²³.

[str. 24]

Zakres zadań koordynatorów zgodny z wymogami ustawowymi

Zakres zadań powierzanych koordynatorom każdorazowo pokrywał się z ogólnym zakresem określonym w art. 14 ust. 2 UZD. Przy czym w pięciu jednostkach zadania te obejmowały nie tylko działalność danego urzędu lub starostwa, ale też innych gminnych lub powiatowych jednostek organizacyjnych. W zakresie swoich zadań koordynatorzy podlegali bezpośrednio kierownikom jednostek kontrolowanych, ich zastępcom lub sekretarzom.

[str. 24]

Zapewnienie koordynatorom wsparcia przy realizacji ich zadań

W 10 z 16 skontrolowanych jednostek (62,5%), poza wyznaczeniem pracowników do pełnienia funkcji koordynatora ds. dostępności powołano kilkusobowe zespoły ds. dostępności lub wyznaczono dodatkowe osoby, w celu współpracy z koordynatorem przy realizacji zadań w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej czy informacyjno-komunikacyjnej.

[str. 25]

Przypadki nieprawidłowego przygotowania i wdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności

5. W 14 z 16 skontrolowanych jednostek (87,5%), zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD, przygotowano i zapewniono wdrożenie planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, które faktycznie przyczyniły się do poprawy warunków tej dostępności. Jednak przy ich przygotowaniu i wdrażaniu dopuszczono do nieprawidłowości, tj.: [1] w jednej jednostce – plan przygotowano po dwóch latach i sześciu miesiącach od daty powołania koordynatora ds. dostępności; [2] w dwóch jednostkach – plany nie miały określonego horyzontu czasowego; [3] w dwóch jednostkach – plany miały ograniczony horyzont czasowy, tj. obejmowały odpowiednio lata 2020-2021 oraz okres

²² W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowość w zakresie niespełnienia wymogów art. 6 pkt 3 lit. b UZD stwierdzono w trzech z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

²³ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001 – poprzedzającej przeprowadzenie niniejszej kontroli, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 14 ust. 5 UZD stwierdzono w dwóch z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

od listopada 2020 r. do 31 marca 2021 r. i nie dokonano aktualizacji tych planów ani nie przygotowano i nie wdrożono planów na kolejne lata czy okresy; [4] w 12 jednostkach – plany nie zawierały informacji na temat choćby szacunkowych kosztów zadań przewidzianych do realizacji; [5] w ośmiu jednostkach – wbrew wymogom art. 14 ust. 3 UZD plany nie obejmowały analizy stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami²⁴; [6] w pięciu jednostkach – dopuszczono do przypadków opóźnień w opublikowaniu treści planów; [7] w jednej jednostce – wbrew art. 14 ust. 5 UZD treść planu nie została opublikowana.

[str. 29]

Jednocześnie w dwóch z 16 skontrolowanych jednostek (12,5%) w ogóle nie przygotowano i nie zapewniono wdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewnienia dostępności, wbrew art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD²⁵.

[str. 31]

**Zapewnianie
dostępności
w dokumentach
strategicznych
i operacyjno-
wdrożeniowych**

6. W ramach zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami skontrolowane jednostki podejmowały działania mające na celu uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez te jednostki działalności. W 12 z 14 jednostek (86%), w których poza planami działań na rzecz poprawy zapewnienia dostępności opracowano lub zaktualizowano inne dokumenty o charakterze strategicznym lub operacyjno-wdrożeniowym, takie jak strategie rozwoju, strategie rozwiązywania problemów społecznych, programy rewitalizacji, programy działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zapewniono, aby także w tych dokumentach znalazły się postanowienia odnoszące się do kwestii zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. [str. 38]

**Przypadki braku
określenia warunków
dostępności w ramach
planowanych działań
edukacyjnych**

W dwóch jednostkach (14%) stwierdzono, że w opracowanych programach ochrony środowiska nie uwzględniono w pełni potrzeb ww. osób, w szczególności w kwestii dostępności do działań edukacyjnych, co uznano za niezetelne w zw. z art. 4 ust. 2 UZD. [str. 40]

**Brak określania
warunków
dostępności w ponad
70% zbadanych umów**

7. Kontrolą objęto zawierane przez skontrolowane jednostki umowy, których przedmiot był skierowany do osób fizycznych i obejmował w szczególności: realizację robót budowlanych²⁶, świadczenie usług²⁷, realizację dostaw²⁸, czy też powierzenie do realizacji zadań publicznych²⁹.

W 14 z 16 skontrolowanych jednostek (87,5%) stwierdzono, że aż w 254 z 348 zbadanych umów (73%) w ich treści nie określono warunków zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (wbrew

²⁴ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 14 ust. 3 UZD – z uwagi na brak analizy stanu zapewnienia dostępności – stwierdzono w trzech z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

²⁵ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD stwierdzono w jednej z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

²⁶ M.in. robót w zakresie przebudowy, rozbudowy, rewitalizacji i remontów budynków i ich wnętrz, budowy chodników lub pieszo-jezdni.

²⁷ M.in. usług prawnych i edukacyjnych, w zakresie utrzymania stron internetowych oraz emisji materiałów audiowizualnych i obsługi transmisji on-line.

²⁸ M.in. dostaw oprogramowania, materiałów o charakterze promocyjno-informacyjnym.

²⁹ M.in. w zakresie ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej i działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym, promocji i organizacji wolontariatu, w zakresie kultury i sztuki, wspomagania rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych.

art. 4 ust. 3 UZD)³⁰ lub przypadki, w których opisu przedmiotu umowy udzielającej zamówienia publicznego dokonano z pominięciem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (wbrew art. 100 ust. 1 nPzp³¹). Tylko w 94 z 348 zbadanych umów (27%) ich treść przygotowano zgodnie z art. 4 ust. 3 UZD lub art. 100 ust. 1 nPzp.

[str. 43]

W pozostałych dwóch z 16 skontrolowanych jednostek (12,5%) we wszystkich umowach określono stosowne warunki dostępności dla ww. osób, co dotyczyło łącznie 14 zbadanych umów.

[str. 41]

**Przypadki
nieprawidłowego
lub nierzetelnego
sporządzenia
deklaracji dostępności
cyfrowej**

8. W 15 z 16 skontrolowanych jednostek (94%), zgodnie z art. 10 ust. 1 UDC, sporządzono deklaracje dostępności cyfrowej dla wszystkich stron internetowych i aplikacji mobilnych, przy czym: [1] w 10 jednostkach (62,5%) deklaracje dostępności cyfrowej nie zawierały wszystkich informacji wymaganych we wzorze stanowiącym załącznik do decyzji wykonawczej Komisji (UE) nr 2018/1523 lub w art. 10 ust. 4 UDC; [2] w dziewięciu jednostkach (56%) deklaracje sporządzono niezgodnie z warunkami technicznymi publikacji i struktury określonymi przez Ministra Cyfryzacji, przez co nie zapewniono w pełni dostępności cyfrowej tych deklaracji; [3] w 10 jednostkach (62,5%) zamieszczono informacje niezgodne ze stanem faktycznym (w sześciu – dotyczyły one pełnej zgodności z UDC), a w trzech jednostkach – informacji nieaktualnych; [4] w 10 jednostkach (62,5%) – w deklaracjach nie wskazano informacji na temat wszystkich niedostępnych treści lub elementów na danej stronie; [5] w jednej jednostce – dopuszczono do ponad 11-miesięcznego opóźnienia w sporządzeniu w sposób dostępny cyfrowo deklaracji dostępności cyfrowej dla strony Biuletynu Informacji Publicznej³². [str. 47]

Ponadto w jednej z 16 skontrolowanych jednostek stwierdzono, że wbrew wymogom art. 10 ust. 1 UDC nie sporządzono deklaracji dostępności cyfrowej dla jednej z trzech prowadzonych stron internetowych. [str. 52]

**Przypadki braku
lub nieprawidłowej
realizacji obowiązku
dokonywania
przeглядów deklaracji
dostępności cyfrowej**

Podmioty publiczne były zobowiązane do dokonywania corocznego przeglądu deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych. Jednak tylko w siedmiu z 16 skontrolowanych jednostek zapewniono dokonywanie corocznych przeglądów deklaracji dostępności cyfrowej w ustawowym terminie, tj. do 31 marca każdego roku. W pozostałych dziewięciu jednostkach stwierdzono przypadki niedokonywania lub nieterminowego dokonywania ww. przeglądów z naruszeniem art. 11 UDC³³. [str. 52]

³⁰ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 4 ust. 3 UZD stwierdzono we wszystkich sześciu skontrolowanych jednostkach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

³¹ Obowiązujące Prawo zamówień Publicznych, tj. ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm.) – weszła w życie 1 stycznia 2021 r.

³² Dalej: „BIP”. Por. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, sekcja Biuletyn Informacji Publicznej / O BIP-ie, informacja pn. „Czym jest BIP?”, [link do informacji o BIP](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

³³ W ramach kontroli rozpoznawczej nr I/23/001, nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymagań art. 11 UDC stwierdzono w pięciu z sześciu skontrolowanych jednostek na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

**Prawidłowe
przygotowanie
raportów o stanie
zapewnienia
dostępności w 94%
jednostek**

9. Począwszy od 2021 r., co cztery lata – najpóźniej do 31 marca danego roku, podmioty publiczne były zobowiązane do sporządzenia raportów o stanie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. We wszystkich 16 skontrolowanych jednostkach przygotowano, przekazano i opublikowano te raporty – według stanu na 1 stycznia 2021 r. oraz według stanu na 1 stycznia 2025 r., przy czym: w 15 jednostkach (94%) – terminowo, a w jednej jednostce – z naruszeniem terminu określonego w art. 58 UZD. [str. 55]

**Przypadki raportów
zawierających
nierzetelne dane
w 75% badanych
jednostek**

W 12 jednostkach (75%) stwierdzono przypadki nierzetelnego sporządzenia raportów, polegające na wskazaniu w nich informacji niezgodnych ze stanem faktycznym, w szczególności w zakresie: [1] danych o możliwości ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami wewnątrz budynków (w czterech jednostkach); [2] danych o liczbie prowadzonych stron internetowych lub udostępnianych aplikacji mobilnych (w czterech jednostkach); [3] danych o zapewnieniu informacji o zakresie swojej działalności w formach określonych w art. 6 pkt 3 lit. c UZD, w tym nagrania treści w polskim języku migowym (w pięciu jednostkach); [4] danych o pełnej zgodności stron internetowych z UDC (w pięciu jednostkach); [5] danych o liczbie przypadków zastosowania dostępu alternatywnego (w sześciu jednostkach). [str. 57]

**Niezapewnienie
rzetelnego nadzoru
nad zapewnianiem
dostępności**

10. Nieprawidłowości dotyczące planowania lub przygotowania do realizacji zadań w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a także prowadzenia działalności przy braku spełnienia wymagań służących zapewnieniu tej dostępności, stwierdzono we wszystkich 16 skontrolowanych jednostkach. Spowodowane było to w szczególności tym, że w ww. zakresie kierownicy tych jednostek nie zapewnili rzetelnego nadzoru, tj. jednego z mechanizmów kontroli, który powinien funkcjonować w ramach systemu kontroli zarządczej. [str. 54, 86]

4. WNIOSKI

Wnioski *de lege ferenda*

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, jako krajowego koordynatora polityki publicznej na rzecz dostępności, zmierzających do zmiany ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, tj.:

- Zmiany ustawowej definicji dostępności ujętej w art. 2 pkt 2 na uwzględniającą, że dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna powinna być wynikiem likwidowania barier oraz uwzględniania uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia.

W obecnym brzmieniu definicja nie pozwala na wyjaśnienie pojęcia dostępności, w tym w szczególności w kontekście przedmiotowej ustawy, a brak powiązania kontekstowego z pojęciem „bariery” rodzi negatywne konsekwencje oraz przyczynia się do wykładni niezgodnej z kierunkiem ustawy. Przykładem jest wyrok Naczelnego Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2025 r. o sygn. akt III OSK 2774/23, w którego uzasadnieniu wskazano, że z definicji art. 2 pkt 2 „nie wynika, aby *dostępność* polegała na braku barier, a więc przeszkód uniemożliwiających lub utrudniających osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na równi z innymi osobami”³⁴. Ponadto obowiązująca definicja dostępności zawiera fragment o treści: „dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6”. Prowadzi to do błędnej interpretacji przez podmioty publiczne, zgodnie z którą za wystarczające uznają one spełnienie ww. minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, określonych w art. 6 UZD, lub zapewnienie dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7 ust. 1 i 2 UZD. Wyniki kontroli NIK wskazują, że w wielu sytuacjach ww. minimalne wymagania oraz dostęp alternatywny są niewystarczające dla zapewnienia dostępności tym osobom. Natomiast zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 2 podmioty publiczne mają podejmować działania mające na celu usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstaniu. Wnioskowana zmiana ma na celu uświadomienie podmiotom publicznym konieczności zapewniania dostępności w szerszym kontekście. Wpisuje się ponadto w postulaty zgłoszone w toku kontroli przez Departament Polityki Senioralnej KPRM³⁵, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych³⁶ oraz PFRON³⁷. Należy bowiem podkreślić, że dostęp alternatywny to specyficzne rozwiązanie zastępcze stosowane w ostateczności, natomiast spełnienie minimalnych warunków dostępności to jedynie punkt wyjścia, a nie cel ostateczny i równoważnik pełnego dostępu. Trzeba też mieć na uwadze, że uwzględnianie dostępności architektonicznej nie powinno być rozpatrywane wyłącznie

³⁴ Por. [link do treści wyroku NSA III OSK 2774/23 z 8 kwietnia 2025 r.](#) (dostęp: 19 listopada 2025 r.).

³⁵ Por. pismo nr DNK.WN.1781.31.2025 z 10 października 2025 r.

³⁶ Por. pismo nr BON-XIII.070.43.2025 z 16 października 2025 r.

³⁷ Por. pismo nr DD.WPS.432.51.2025 z 9 października 2025 r.

**Przewodniczący
Komitetu do Spraw
Pożytku Publicznego
w Kancelarii Prezesa
Rady Ministrów**

w odniesieniu do budynków, o których mowa w art. 6 pkt. 1 lit. a i c UZD, ale także do innych elementów przestrzeni publicznej.

Najwyższa Izba Kontroli wnosi także o podjęcie działań przez Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, zmierzających do:

- Zmiany rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań³⁸, tj. dodania we wzorach ofert i ramowych umów postanowień/klauzul związanych z zapewnieniem przez zleceniobiorców dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z tematyką zadania publicznego.

Z ustaleń kontroli NIK wynika, że uzasadnieniem dla niezawarcia w treści umów warunków służących zapewnieniu dostępności przez niektóre jednostki kontrolowane było zastosowanie bez modyfikacji wzorów ofert i umów stanowiących załącznik do ww. rozporządzenia, które nie zawierały postanowień/klauzul związanych z dostępnością. Wnioskowana zmiana ma na celu zapewnienie spójności ww. wzorów ofert i umów z wymogiem ujętym w art. 4 ust. 3 UZD. Wpisuje się ponadto w postulaty zmian zgłoszone w toku kontroli przez Przewodniczącą Rady Dostępności przy MFiPR³⁹.

**Minister Funduszy
i Polityki Regionalnej**

Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, jako krajowego koordynatora polityki publicznej na rzecz dostępności, o wydanie wytycznych:

- do art. 4 ust. 3 UZD, określających, co należy rozumieć pod pojęciem „warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie zadań publicznych lub zamówień publicznych”.

W obecnym brzmieniu art. 4 ust. 3 UZD wymaga określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6. Wyniki kontroli NIK wskazują, że w wielu sytuacjach ww. minimalne wymagania były niewystarczające dla zapewnienia dostępności tym osobom. Jednak podmioty publiczne nie stosowały w umowach innych niż minimalne wymagań dostępności. Wniosek ma na celu uświadomienie podmiotom publicznym konieczności zapewniania, w treści zawieranych umów, warunków dostępności w szerszym kontekście. Wniosek wpisuje się w postulaty zgłoszone w toku kontroli przez Przewodniczącą Rady Dostępności przy MFiPR.

- do art. 6 pkt 1 lit. c UZD, określających rozwiązania gwarantujące osobom niewidomym i słabowidzącym przewidywalność ruchu, które powinny stanowić integralną część systemu nawigacji.

Z ustaleń kontroli wynika, że skontrolowane jednostki w ograniczonym zakresie stosowały na ciągach komunikacyjnych rozwiązania, takie jak pasy prowadzące, pola uwagi oraz rozwiązania techniczne, plastyczne

³⁸ Dz. U. poz. 2057.

³⁹ Por. pismo DZF-XIII.6461.83.2025 z 15 października 2025 r.

lub inne sygnalizujące różnicę poziomą. Ograniczało to przydatność informacji na temat rozkładu pomieszczeń, tj. bezpieczeństwo oraz swobodne samodzielne poruszanie się osobom niewidomym i słabowidzącym, korzystającym z tych informacji. Wnioskowana zmiana wpisuje się także w postulaty zgłoszone w toku kontroli przez Polski Związek Niewidomych⁴⁰.

- do art. 6 pkt 1 lit. e UZD, określających sposób, w jaki należy zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

Z ustaleń kontroli wynika, że brak dokładnego wskazania sposobu ewakuacji lub ratowania ww. osób skutkowało błędami interpretacyjnymi i niewypełnieniem obowiązku wynikającego z art. 6 pkt 1 lit. e UZD. Jako spełnienie ww. wymagania część jednostek kontrolowanych uznała wyznaczenie miejsca zbiórki do ewakuacji na zewnątrz budynku, przy jednoczesnym braku sprzętu do ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami lub miejsca oczekiwania na ewakuację wewnątrz budynku, braku procedur ewakuacji lub ratowania ww. osób czy też braku przeszkolenia pracowników z tych procedur. Wniosek ma na celu zapewnienie jednolitego podejścia do realizacji tego obowiązku. Wniosek wpisuje się w postulaty zgłoszone w toku kontroli przez Fundację Integracja⁴¹.

- do art. 10 ust. 1 i 7 UDC oraz do art. 11 ust. 1 UZD, określających, w jakiej formie należy publikować deklaracje dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz raporty o stanie zapewniania dostępności, w szczególności w kontekście zapewnienia możliwości zapoznania się z ich treścią przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby głuche.

Wniosek ma na celu uświadomienie podmiotom publicznym, że zapoznanie się z treścią ww. deklaracji oraz raportów powinno być możliwe w formach dostępnych dla wszystkich osób, na zasadzie równości. Przykładowo w przypadku osób głuchych, dla których podstawowym środkiem komunikacji jest tłumaczenie w języku migowym, taką formą będzie nagranie treści w polskim języku migowym. Wniosek wpisuje się w postulaty zgłoszone w toku kontroli przez Polski Związek Głuchych⁴².

**Wójtowie,
burmistrzowie,
starostowie**

W związku z wynikami kontroli, niezależnie od wniosków przekazanych kierownikom kontrolowanych jednostek, Najwyższa Izba Kontroli zwraca szczególną uwagę na potrzebę dokonania przeglądu systemu kontroli zarządczej pod kątem wzmocnienia mechanizmu kontroli, jakim jest prowadzenie nadzoru nad procesami związanymi z zapewnianiem dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w celu ich efektywnej i skutecznej realizacji.

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do wójtów, burmistrzów, starostów o:

⁴⁰ Por. pismo nr L.dz. CR-88-XV/25 z 27 października 2025 r.

⁴¹ Por. pismo z 2 października 2025 r.

⁴² Por. pismo nr L.dz.ZG/1199/2025 z 20 października 2025 r.

- 1) ograniczenie nadużywania dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7 UZD, jako preferowanej formy obsługi osób ze szczególnymi potrzebami;
- 2) stosowanie dostępu alternatywnego wyłącznie w indywidualnych, szczególnych przypadkach, tj. przy spełnieniu obiektywnych i odpowiednio udokumentowanych przesłanek;
- 3) zapewnienie osobom głuchym, dla których podstawowym środkiem komunikacji jest tłumaczenie języka migowego, stałego dostępu online do usługi tłumacza języka migowego oraz – na wniosek – obsługi przez osobisty kontakt z tłumaczem języka migowego.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. PRZYGOTOWANIE DO REALIZACJI OBOWIĄZKÓW W ZAKRESIE ZAPEWNIANIA DOSTĘPNOŚCI ARCHITEKTONICZNEJ, CYFROWEJ I INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNEJ OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Błędy na etapie przygotowania do realizacji zadań we wszystkich jednostkach

Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 1 UZD jednostki kontrolowane, jako podmioty publiczne, miały obowiązek, w ramach zadań dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, uwzględniać ich potrzeby w planowanej przez siebie działalności. W wyniku nieskutecznego nadzoru nad przygotowaniem do realizacji ww. zadań we wszystkich skontrolowanych jednostkach stwierdzono jednak przypadki nieprawidłowości lub nierzetelności tego przygotowania.

5.1.1. WYZNACZENIE KOORDYNATORÓW DO SPRAW DOSTĘPNOŚCI

W ramach kontroli badaniem objęto sposób, w jaki organy administracji samorządowej zrealizowały obowiązki związane z wyznaczeniem osób pełniących funkcję koordynatora ds. dostępności, a także zakres powierzonych im zadań.

Terminowość wyznaczenia koordynatorów / przypadki niezachowania ciągłości ich działania

We wszystkich 16 skontrolowanych jednostkach⁴³ koordynatorzy ds. dostępności zostali wyznaczeni zgodnie z art. 59 UZD, tj. w terminie do 30 września 2020 r. W czterech jednostkach⁴⁴ stwierdzono jednak przypadki niezachowania ciągłości działania koordynatora, tj. okresy, w których formalnie brak było osoby wyznaczonej do pełnienia tej funkcji (wynoszące od jednego do ponad 19 miesięcy). Przypadki te stanowiły naruszenie art. 14 ust. 1 UZD, który nakładał na organy administracji samorządowej obowiązek wyznaczenia co najmniej jednej takiej osoby.

Przykłady

1) W okresie od 28 lutego 2023 r. do 16 maja 2023 r. wójt gminy Przelewice nie zapewnił wyznaczenia osoby do pełnienia funkcji koordynatora ds. dostępności. Wójt wyjaśnił, że powyższe wynikało z nieobsadzenia stanowiska ds. promocji, do którego przydzielona była funkcja koordynatora. Po ogłoszonym naborze na to stanowisko i wyłonieniu nowego pracownika zostały mu powierzone obowiązki

⁴³ Tj. w: [1] Starostwie Powiatowym w Nakle nad Notecią (dalej: „SP w Nakle nad Notecią”); [2] Urzędzie Gminy Nowe (dalej: „UG w Nowem”); [3] Urzędzie Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie (dalej: „UMiG w Jabłonowie Pomorskim”); [4] Starostwie Powiatowym w Lipnie (dalej: „SP w Lipnie”); [5] Urzędzie Gminy w Pawłowiczkach (dalej: „UG w Pawłowiczkach”); [6] Urzędzie Gminy Jemielnica (dalej: „UG w Jemielnicy”); [7] Starostwie Powiatowym w Strzelcach Opolskich (dalej: „SP w Strzelcach Opolskich”); [8] Starostwie Powiatowym w Prudniku (dalej: „SP w Prudniku”); [9] Urzędzie Miejskim w Tyczynie (dalej: „UM w Tyczynie”); [10] Starostwie Powiatowym w Leżajsku (dalej: „SP w Leżajsku”); [11] Urzędzie Miejskim w Dynowie (dalej: „UM w Dynowie”); [12] Starostwie Powiatowym w Przeworsku (dalej: „SP w Przeworsku”); [13] Urzędzie Miejskim w Cedyni (dalej: „UM w Cedyni”); [14] Urzędzie Gminy w Przelewicach (dalej: „UG w Przelewicach”); [15] Starostwie Powiatowym w Choszczynie (dalej: „SP w Choszczynie”); [16] Starostwie Powiatowym w Łobzie (dalej: „SP w Łobzie”).

⁴⁴ Tj. w: [1] UG w Przelewicach; [2] SP w Przeworsku; [3] UG w Jemielnicy; [4] UM w Cedyni.

koordynatora. Z uwagi na bieżące obciążenie pracą poszczególnych stanowisk w UG w Przelewicach, we wskazanym okresie brakowało odpowiednich zasobów kadrowych do przejęcia obowiązków w ww. zakresie. Przyjęcie tych obowiązków do wiadomości i stosowania przez nowego pracownika nastąpiło 17 maja 2023 r.

2) W SP w Przeworsku, w okresie od 1 października 2020 r. do 30 września 2024 r. pełnienie obowiązków koordynatora ds. dostępności powierzane było okresowo pracownikowi starostwa, jako zadanie dodatkowe, za wykonywanie którego zgodnie z art. 36 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych⁴⁵ oraz regulaminem wynagradzania pracowników starostwa⁴⁶ otrzymywał on dodatek specjalny⁴⁷. W październiku 2021 r., w październiku 2022 r., w październiku 2023 r. oraz od 1 października 2024 r. do 5 listopada 2024 r. wystąpiły okresy, w których nie było wyznaczonego pracownika do realizacji obowiązków koordynatora. Starosta Powiatu Przeworskiego wskazał, że wynikało to m.in. z okresowego charakteru ww. dodatku specjalnego, a także z braku innych chętnych pracowników do wykonywania dodatkowych zadań w ww. zakresie. Według jego wyjaśnień w ww. okresach zadania te były nieformalnie wykonywane przez dotychczasowego koordynatora. Dopiero od 5 listopada 2024 r. zadania te zostały powierzone innemu pracownikowi na czas nieokreślony.

3) Burmistrz Cedyni nie wyznaczył osoby pełniącej funkcję koordynatora ds. dostępności w okresie od 31 lipca 2023 r. do 6 marca 2025 r. Według wyjaśnień burmistrza kadencji 2018-2024 nie miał on świadomości i nikt nie wspominał mu o tym, że nie było nowej osoby wyznaczonej do wykonywania ww. zadań. Natomiast obecny burmistrz wyjaśnił, że w ww. okresie zmianie uległo całe kierownictwo urzędu, a nowe kierownictwo nie posiadało wiedzy o konieczności wyznaczenia takiej osoby. Dopiero 7 marca 2025 r., tj. po 10 miesiącach od objęcia obowiązków przez obecnego burmistrza, funkcję koordynatora ds. dostępności powierzono nowemu pracownikowi urzędu.

4) W UG w Jemielnicy, w trakcie 14-miesięcznego okresu korzystania przez koordynatora ds. dostępności z przewidzianej przepisami prawa pracy przerwy w zatrudnieniu (od 1 kwietnia 2022 r. do 5 czerwca 2023 r.), wójt gminy Jemielnica nie wyznaczył innej osoby do pełnienia funkcji koordynatora. Powyższe przyczyniło się m.in. do braku postępów w pracach nad planem działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności. Wójt wyjaśnił, że niedopełnienie ww. obowiązku wynikało z obciążenia urzędu w ww. okresie innymi dodatkowymi zadaniami związanymi m.in. z pandemią i kryzysem uchodźczym.

⁴⁵ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1135).

⁴⁶ Ustalony Zarządzeniem Nr 39/2023 starosty powiatu przeworskiego z dnia 16 czerwca 2023 r.

⁴⁷ Zgodnie z § 12 ust. 2 ww. regulaminu dodatek specjalny przysługiwał z tytułu okresowego powierzenia dodatkowych zadań i przyznawany był na czas określony do 12 miesięcy.

Dostępność danych kontaktowych koordynatorów / przypadki braku lub zwłoki w publikacji tych danych

W 15 z 16 skontrolowanych jednostek opublikowano, odpowiednio na stronach podmiotowych BIP lub na swoich stronach internetowych, dane kontaktowe koordynatora ds. dostępności, zgodnie z wymogiem art. 14 ust. 5 UZD, przy czym: [1] w trzech jednostkach⁴⁸ dopuszczono do przypadków zwłoki w opublikowaniu tych danych (wynoszącej od ponad 10 miesięcy do ponad czterech lat od daty ich powołania); [2] w jednej jednostce⁴⁹ opublikowano dane nierzetelne, tj. nieaktualne⁵⁰.

W jednej⁵¹ z 16 skontrolowanych jednostek stwierdzono przypadek nieopublikowania danych koordynatora ds. dostępności, który pełnił tę funkcję od 22 września 2020 r. do 30 lipca 2023 r., co stanowiło naruszenie art. 14 ust. 5 UZD.

Potencjalny konflikt między obowiązkami koordynatorów, a innymi zadaniami

Pełnienie funkcji koordynatora ds. dostępności każdorazowo powierzano aktualnie zatrudnionym pracownikom jednostek kontrolowanych, wykonującym jednocześnie inne zadania na zajmowanych przez siebie stanowiskach. Wśród pracowników skontrolowanych jednostek nie było osób zajmujących się wyłącznie zadaniami koordynatora ds. dostępności. Nie stwierdzono też przypadków zatrudnienia nowych pracowników w celu powierzenia im wykonywania tych zadań. Pełnienie funkcji koordynatora ds. dostępności, które miało kluczowe znaczenie dla wspierania osób ze szczególnymi potrzebami, stanowiło dodatkowe obciążenie dla pracowników, ponieważ wymagało wiedzy prawniczej, technicznej i interpersonalnej, a także realizacji wielu zadań, takich jak tworzenie planów dostępności, monitorowanie ich wdrażania i wspieranie użytkowników usług. Pogodzenie obowiązków koordynatora ds. dostępności z innymi zadaniami było wyzwaniem dla tych pracowników.

Forma wyznaczenia koordynatorów i określenia zakresu ich zadań

Zgodnie z pkt II.A.3 standardów kontroli zarządczej, wyznaczenie osób na funkcję koordynatora ds. dostępności oraz określanie zakresu jego zadań następowało w formie pisemnej, w szczególności⁵² w zarządzeniach wójta/ burmistrza/ starosty lub uchwałach zarządu powiatu, wydawanych na podstawie art. 14 ust. 1 UZD.

Zakres zadań powierzanych koordynatorowi ds. dostępności każdorazowo pokrywał się z ogólnym zakresem określonym w art. 14 ust. 2 UZD i obejmował: [1] wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez organ władzy publicznej, tj. organ administracji samorządowej; [2] przygotowanie i koordynację wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez ww. podmiot, zgodnie z minimalnymi wymaganiami służącymi zapewnieniu dostępności określonymi w art. 6 UZD; [3] monitorowanie działalności ww. podmiotu w zakresie zapewniania dostępności osobom ze

⁴⁸ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] SP w Przeworsku; [3] UG w Przelewicach.

⁴⁹ Tj. w UM w Tyczynie.

⁵⁰ W zakresie numeru telefonu oraz numeru pokoju.

⁵¹ Tj. w UM w Cedyni.

⁵² Zakres zadań powierzonych do realizacji koordynatorom ds. dostępności wynikał także z wdrożonych w jednostkach planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności (wśród osób odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych zadań w tych planach wskazywano m.in. ww. koordynatorów).

szczególnymi potrzebami. Przy czym w pięciu⁵³ z 16 skontrolowanych jednostek zadania te obejmowały zarówno działalność danego urzędu gminy / urzędu miasta czy starostwa powiatowego, jak i działalność odpowiednio gminnych lub powiatowych jednostek organizacyjnych.

Przykład dobrej praktyki

Koordinatorom ds. dostępności powierzano też zadania, które stanowiły uszczegółowienie lub rozszerzenie zakresu zadań określonych w art. 14 ust. 2 UZD, takie jak w szczególności:

- prowadzenie działań na rzecz promocji dostępności lub zasad projektowania uniwersalnego (w czterech jednostkach)⁵⁴;
- proponowanie, w ramach założeń do rocznych planów budżetowych, zadań do realizacji z zakresu zapewniania dostępności; przygotowanie i aktualizację merytorycznych treści deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych; odpowiadanie na wnioski o zapewnienie dostępności; inicjowanie i koordynację realizacji programów oświatowych, kulturalnych dla osób z niepełnosprawnościami (w jednej jednostce)⁵⁵;
- wprowadzenie uniwersalnego projektowania przestrzeni, produktów i usług na etapie planowania nowych działań i rozwiązań; przygotowanie stanowiska w postępowaniu skargowym przed Prezesem PFRON; przygotowanie wniosków o wsparcie – ze środków Funduszu Dostępności – realizacji zadań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub jej poprawy (w jednej jednostce)⁵⁶;
- przygotowanie lub udostępnianie okresowych raportów o stanie zapewniania dostępności (w trzech jednostkach)⁵⁷.

Wzmacnianie roli koordinatorów oraz zapewnianie wsparcia w realizacji ich zadań

Mając na uwadze wielowątkowość zadań związanych z zapewnianiem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, za dobrą praktykę należało uznać wszelkie działania służące wzmocnieniu roli i pozycji instytucjonalnej koordinatorów ds. dostępności oraz zapewnieniu wsparcia w realizacji ich ustawowych zadań.

W 10⁵⁸ z 16 skontrolowanych jednostek, poza wyznaczeniem pracowników do pełnienia funkcji koordynatora ds. dostępności powołano kilkusobowe zespoły ds. dostępności lub wyznaczono dodatkowe osoby, w celu współpracy z koordynatorem przy realizacji zadań w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej czy informacyjno-komunikacyjnej.

⁵³ Tj. w: [1] SP w Lipnie; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] UM w Tyczynie; [4] SP w Leżajsku; [5] UG w Przelewicach.

⁵⁴ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] UG w Przelewicach; [4] UM w Dynowie.

⁵⁵ Tj. w UG w Pawłowiczkach.

⁵⁶ Tj. w SP w Prudniku.

⁵⁷ Tj. w: [1] SP w Strzelcach Opolskich; [2] SP w Prudniku; [3] UM w Dynowie.

⁵⁸ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [3] SP w Strzelcach Opolskich; [4] SP w Prudniku; [5] UM w Tyczynie; [6] UM w Dynowie; [7] SP w Przeworsku; [8] UM w Cedyni; [9] UG w Przelewicach; [10] SP w Łobzie.

Poza wyznaczaniem zespołów i powierzeniem koordynatorom ds. dostępności nadzoru nad pracami tych zespołów⁵⁹, a także ogólnym zobowiązaniem pracowników urzędu / starostwa do udzielania im niezbędnej pomocy i wsparcia, za dobrą praktykę należało też uznać nadawanie koordynatorom innych dodatkowych uprawnień, wzmacniających ich pozycję instytucjonalną.

Przykłady dobrych praktyk

- 1) Zgodnie z zarządzeniem nr 22/2020 starosty strzeleckiego z 30 września 2020 r., powołany został m.in. czteroosobowy zespół roboczy ds. dostępności, działający pod przewodnictwem koordynatora, do zadań którego należało m.in. przedstawianie wykazu wydatków związanych z dostosowaniem architektonicznym budynku SP w Strzelcach Opolskich oraz z zapewnieniem dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, niezbędnych do ujęcia w budżecie powiatu strzeleckiego. Jednocześnie zarządzeniem tym zobowiązano pracowników starostwa do udzielania niezbędnej pomocy i wsparcia koordynatorowi w zakresie realizacji zadań.
- 2) Zgodnie z zarządzeniem nr 49/2024 starosty prudnickiego z 23 sierpnia 2024 r., poza powołaniem sześciuosobowego zespołu ds. dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, działającego pod przewodnictwem koordynatora, w celu usprawnienia procesu zapewniania dostępności powołano dodatkowe osoby do współdziałania z koordynatorem oraz ww. zespołem⁶⁰. Wyznaczone osoby miały być zapraszane przez koordynatora do udziału w spotkaniach grup roboczych. Jednocześnie zarządzeniem tym zobowiązano pracowników starostwa do ścisłej współpracy z koordynatorem i ww. zespołem.
- 3) Zgodnie z zarządzeniem nr 51/2020 starosty łobeskiego z 16 września 2020 r., powołany został trzynosobowy zespół ds. dostępności działający pod przewodnictwem koordynatora⁶¹. Jednocześnie zarządzeniem tym zobowiązano pracowników starostwa do udzielania niezbędnej pomocy i wsparcia koordynatorowi w zakresie realizacji zadań.

⁵⁹ Nadzór ten obejmował m.in. przydzielanie przez koordynatora, poszczególnym członkom zespołów ds. dostępności, zadań wynikających z UZD.

⁶⁰ Tj.: [1] cztery osoby – w zakresie dostępności świadczonych usług i realizowanych zadań; [2] dwie osoby – w zakresie dostępności organizowanych i relacjonowanych wydarzeń; [3] jedną osobę – w zakresie stosowania rozwiązań ułatwiających zatrudnienie osób z niepełnosprawnością; [4] jedną osobę – w zakresie zamówień publicznych i klauzul społecznych; [5] jedną osobę – w zakresie dostosowania przewozów o charakterze użyteczności publicznej; [6] jedną osobę – w zakresie dostępności informacji dotyczących sytuacji kryzysowych i bezpieczeństwa publicznego.

⁶¹ Do zadań tego zespołu należało m.in. [1] wykonanie analizy stanu obiektów SP w Łobzie oraz określenie minimalnych wymagań obiektów w zakresie zapewnienia ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; [2] opracowanie dokumentu opisującego wykorzystanie alternatywnego dostępu dla ww. osób; [3] współpraca w przygotowaniu i wdrożeniu planu działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności ww. osobom oraz współpraca przy sporządzeniu raportu o stanie zapewniania dostępności.

- 4) W „Planie działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez powiat choszczeński”⁶² wskazano działanie pn. „Zlecenie dyrektorom jednostek organizacyjnych powiatu choszczeńskiego wyznaczenia osoby/osób odpowiedzialnych za współpracę z koordynatorem ds. dostępności”⁶³.
- 5) Zgodnie z zarządzeniami⁶⁴ starosty nakielskiego nr 47/19 z 1 października 2019 r. oraz nr 54/20 z 4 września 2020 r., upoważniono koordynatora do wskazywania pracowników do wykonywania zadań o charakterze planistycznym i wykonawczym, określonych w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Monitorowanie realizacji zadań koordynatorów

W zakresie realizacji swoich zadań koordynatorzy ds. dostępności podlegali w kontrolowanym okresie bezpośrednio: kierownikom jednostek kontrolowanych (w 10 jednostkach⁶⁵), ich zastępcom (w dwóch jednostkach⁶⁶) lub sekretarzom (w czterech jednostkach⁶⁷). W ramach sprawowanego nadzoru nad koordynatorami istotne znaczenie miało zapewnienie odpowiedniego systemu monitorowania realizacji powierzonych im zadań (por. pkt II.B.6 standardów kontroli zarządczej w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 pkt 1-3 UZD).

Proces monitorowania realizacji zadań koordynatorów przebiegał w poszczególnych jednostkach w różny sposób. Polegał on w szczególności na: [1] dokonywaniu przeglądu obowiązujących planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności, m.in. pod kątem sposobu wykonania i dotrzymania harmonogramu zadań przypisanych do koordynatora; [2] weryfikacji i akceptacji innych przygotowywanych dokumentów, w tym deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych czy raportów o stanie zapewniania dostępności; [3] dokonywaniu oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów w oparciu o odpowiednio wyznaczone mierniki, w tym m.in. produktu (odzwierciedlające wykonanie zaplanowanych zadań przez koordynatora); [4] prowadzeniu bieżących rozmów i dokonywaniu uzgodnień dotyczących zadań koordynatorów, m.in. podczas posiedzeń zespołów ds. dostępności.

⁶² Stanowiącym załącznik do Zarządzenia nr 52/2020 starosty choszczeńskiego z 22 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia ww. planu.

⁶³ Wskazano też sposób realizacji tego działania, tj.: [1] przesłanie pism do wszystkich jednostek organizacyjnych powiatu; [2] stworzenie wykazu osób odpowiedzialnych w ww. jednostkach organizacyjnych za współpracę z koordynatorem ds. dostępności.

⁶⁴ W sprawie wyznaczenia koordynatora ds. dostępności.

⁶⁵ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] SP w Strzelcach Opolskich; [7] SP w Prudniku; [8] SP w Leżajsku; [9] UM w Dynowie; [10] UM w Cedyni.

⁶⁶ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [2] UG w Przelewicach.

⁶⁷ Tj. w: [1] UM w Tyczynie; [2] SP w Przeworsku; [3] SP w Choszcznie; [4] SP w Łobzie.

Przykłady dobrych praktyk

- 1) W planie działań SP w Leżajsku⁶⁸ sekretarzowi starostwa oraz koordynatorowi powierzono dwa zadania⁶⁹: [1] wyposażenie starostwa w sprzęt i urządzenia zapewniające dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami; [2] usługi doradcze z zakresu dostępności architektonicznej starostwa. Jednocześnie wyznaczono dwa mierniki służące ocenie stopnia realizacji tych zadań, tj. odpowiednio: [1] zakup i instalacja urządzeń; [2] opracowanie procedury ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Zgodnie z zarządzeniem nr 54/20 starosty nakielskiego z 4 września 2020 r., plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w styczniu każdego roku, podlegał przeglądowi w ramach oceny funkcjonowania systemu kontroli zarządczej w SP w Nakle nad Notecią. W ramach tych przeglądów m.in. dokonywana była ocena stopnia realizacji zadań koordynatora wyznaczonych w planie oraz ocena pod kątem konieczności wdrożenia nowych zadań.
- 3) W SP w Lipnie koordynator ds. dostępności opracował sprawozdanie z realizacji „Planu działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez Starostwo Powiatowe w Lipnie na lata 2020-2022”, w którym wskazał zrealizowane w tym okresie zadania.

⁶⁸ Sporządzonym zgodnie z zarządzeniem nr 40/2024 starosty leżajskiego z 30 września 2024 r. w sprawie zapewnienia funkcjonowania kontroli zarządczej.

⁶⁹ W ramach celu operacyjnego pn. „Poprawa dostępności do usług dla osób ze szczególnymi potrzebami”.

5.1.2. PRZYGOTOWANIE I WDROŻENIE PLANÓW DZIAŁAŃ NA RZECZ POPRAWY ZAPEWNIANIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Problemy związane z przygotowaniem i wdrożeniem planów działań

W 14⁷⁰ z 16 skontrolowanych jednostek, zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD, przygotowano i zapewniono wdrożenie planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności. Przy czym:

- w jednej jednostce⁷¹ pierwszy plan, obejmujący lata 2023-2025, został przygotowany dopiero w marcu 2023 r., tj. po dwóch latach i sześciu miesiącach od daty powołania pierwszego koordynatora ds. dostępności; pracownik pełniący ww. funkcję od września 2020 r. nie wywiązał się z ww. obowiązku do momentu odejścia na emeryturę i ww. plan został przygotowany dopiero przez kolejnego pracownika, powołanego do pełnienia tej funkcji w styczniu 2023 r.;
- w dwóch jednostkach⁷² stwierdzono przypadki, w których plany nie miały określonego horyzontu czasowego, a ujęte w nich zadania nie miały wskazanego terminu wykonania⁷³ i nie dokonano aktualizacji w tym zakresie, co w sposób istotny utrudniało ocenę stanu wykonania tych zadań;
- w dwóch jednostkach⁷⁴ plany miały ograniczony horyzont czasowy, tj. obejmowały odpowiednio: [1] lata 2020-2021; [2] okres od listopada 2020 r. do 31 marca 2021 r.⁷⁵; pomimo tego nie dokonano aktualizacji tych planów ani nie przygotowano i nie wdrożono planów na kolejne lata czy okresy; w pierwszym przypadku – według wyjaśnień koordynatora ds. dostępności – opracowanie kolejnego planu przewidziano dopiero po zakończeniu prac remontowo-budowlanych w budynku urzędu; w drugim przypadku starosta wskazał, że zgodnie z art. 14 ust. 3 UZD jednostka samorządu terytorialnego była zobowiązana jedynie wdrożyć plan i nie było wymogu dokonywania jego aktualizacji;
- w 12 jednostkach⁷⁶ stwierdzono, że w żadnym z planów nie wskazano informacji na temat planowanych czy też szacunkowych kosztów zadań przewidzianych do realizacji ani nie dokonano w tym zakresie aktualizacji planów, co pozwoliłoby w większym stopniu skonkretyzować te zadania oraz plany, a także określić realne możliwości ich wykonania w zakładanym horyzoncie czasowym (z wykorzystaniem środków własnych i zewnętrznych); to właśnie brak środków finansowych był

⁷⁰ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] SP w Strzelcach Opolskich; [7] SP w Prudniku; [8] UM w Tyczynie; [9] SP w Leżajsku; [10] UM w Dynowie; [11] SP w Przeworsku; [12] UG w Przelewicach; [13] SP w Choszcznie; [14] SP w Łobzie.

⁷¹ Tj. w UG w Nowem.

⁷² Tj. w: [1] w UG w Pawłowiczkach; [2] SP w Strzelcach Opolskich.

⁷³ Termin wykonania zadań określono jako „realizacja w całym okresie działania”.

⁷⁴ Tj. w: [1] UM w Dynowie; [2] SP w Choszcznie.

⁷⁵ Według terminów realizacji poszczególnych zadań ujętych w planie.

⁷⁶ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] SP w Strzelcach Opolskich; [6] SP w Prudniku; [7] UM w Tyczynie; [8] UM w Dynowie; [9] SP w Przeworsku; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszcznie; [12] SP w Łobzie.

wskazywany jako jedna z przyczyn niewykonania, zgodnie z harmonogramem, zadań ujętych w planach.

Przykłady

- 1) W SP w Prudniku, w którym żaden z dwóch planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności nie zawierał informacji na temat kosztów zadań przewidzianych do realizacji, koordynator ds. dostępności wyjaśniła m.in., że⁷⁷: [1] obowiązujące przepisy nie wymagały określania w ww. planach założeń co do finansowania tych działań; [2] wiele zadań planowanych w zakresie poprawy dostępności uzależnionych było od przyszłych decyzji budżetowych oraz możliwości aplikowania o środki zewnętrzne, co w momencie sporządzania planów również utrudniało wskazanie konkretnych źródeł finansowania.

NIK zwraca uwagę, że w przypadku ww. planów działań jednostka kontrolowania miała możliwość dokonywania ich zmian lub aktualizacji, w szczególności w zakresie planowanych, szacunkowych kosztów poszczególnych zadań, z czego jednak nie skorzystała. Zdaniem NIK w ww. zakresie należało dążyć do skonkretyzowania i urealnienia tych planów.

- 2) W SP w Choszcznie, w którym plan działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności również nie zawierał informacji na temat kosztów zadań przewidzianych do realizacji, starosta choszczeński wyjaśnił m.in., że⁷⁸: [1] obowiązujące przepisy nie wymagały podawania informacji o kosztach i źródłach finansowania zadań; [2] w momencie opracowywania planu nie były dostępne wystarczające dane, pozwalające na wskazanie szczegółowych zadań oraz ich szacunkowych kosztów.

NIK zwraca uwagę, że jednym z zadań przewidzianych w ww. planie było właśnie oszacowanie kosztów prac niezbędnych do wykonania w celu zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W ocenie NIK, w oparciu o wyniki tego szacowania, należało dokonać zmian lub aktualizacji tego planu, urealnających go, dostosowujących do specyfiki jednostki oraz konkretyzujących ujęte w nim zadania, m.in. poprzez wskazanie planowanych, szacunkowych kosztów tych zadań.

⁷⁷ W swoich wyjaśnieniach koordynator ds. dostępności podała także, że: [1] w ww. planach nie wskazywano źródeł finansowania ani szczegółowych kosztów realizacji działań z uwagi na konieczność wcześniejszego dokonania szacowania wartości zamówień; [2] uwzględnienie takich szacunków na etapie opracowywania planów, przy braku pewności co do terminu realizacji poszczególnych zadań, mogłoby prowadzić do sytuacji, w której ważność tych szacunków upływałaby przed rozpoczęciem procedur zakupowych; w efekcie, konieczne byłoby ponowne przeprowadzanie szacowania wartości, co skutkowałoby powielaniem pracy i niepotrzebnym obciążeniem organizacyjnym.

⁷⁸ W swoich wyjaśnieniach starosta choszczeński podał także, że: [1] wycena i oszacowanie kosztów zadań pozostawało w fazie wewnętrznych ustaleń; [2] zawarcie informacji o kosztach wymagałoby późniejszych korekt planu, co w jego ocenie wpływałoby negatywnie na czytelność opublikowanego planu.

- w jednej jednostce⁷⁹ treść planu na lata 2020-2023 nie została opublikowana ani na stronie podmiotowej BIP, ani na własnej stronie internetowej, co stanowiło naruszenie art. 14 ust. 5 UZD i było spowodowane przeoczeniem;
- w pięciu jednostkach⁸⁰ dopuszczono do przypadków zwłoki w opublikowaniu treści planów, tj. odpowiednio: [1] w pierwszej jednostce – treść planu na lata 2023-2025 opublikowano w marcu 2025 r., po dwóch latach od jego wdrożenia; [2] w drugiej jednostce – treść planu na lata 2021-2022 opublikowano w kwietniu 2022 r., a treść planu na lata 2024-2025 – w marcu 2025 r., po ponad roku od ich wdrożenia; [3] w trzeciej jednostce – treść planu na lata 2023-2025 opublikowano w kwietniu 2025 r., po ponad dwóch latach od jego wdrożenia; [4] w czwartej jednostce – treść planu⁸¹ opracowanego w marcu 2022 r. opublikowano po trzech latach, tj. w marcu 2025 r. [5] w piątej jednostce – treść planu na lata 2020-2021 opublikowano w czerwcu 2021 r., a treść planów na 2022 r. i na lata 2023-2024 – w maju 2025 r., co najmniej po dwóch latach od ich wdrożenia; powyższe było spowodowane m.in. przeoczeniem oraz niewłaściwą interpretacją przepisów UZD.

Przypadki nieprzygotowania i niewdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewnienia dostępności

W dwóch⁸² z 16 skontrolowanych jednostek, wbrew wymogom art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD, nie przygotowano i nie zapewniono wdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewnienia dostępności. W pierwszej jednostce wynikało to w szczególności z faktu nieprzekazania projektu planu, opracowanego przez koordynatora ds. dostępności, do konsultacji komórek organizacyjnych urzędu. W drugiej jednostce wynikało to w szczególności ze zmian kadrowych i braku odpowiedniego przepływu informacji między koordynatorem a burmistrzem.

Przypadki planów działań bez analizy stanu zapewnienia dostępności

Tylko w sześciu⁸³ z 14 skontrolowanych jednostek, w których opracowano i wdrożono plany, nie stwierdzono w nich braku wymaganych analiz. Natomiast w pozostałych ośmiu⁸⁴ jednostkach stwierdzono przypadki planów, które wbrew wymogom art. 14 ust. 3 UZD nie obejmowały analizy stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Przy czym:

- w jednym przypadku wynikało to z ograniczonego czasu na przygotowanie planu przez nowo wyznaczonego koordynatora ds. dostępności oraz z faktu przygotowania tego planu przed uzyskaniem raportu z audytu dostępności starostwa⁸⁵;

⁷⁹ Tj. w: [1] SP w Przeworsku.

⁸⁰ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Przelewicach.

⁸¹ Plan nie miał określonego horyzontu czasowego.

⁸² Tj. w: [1] UG w Jemielnicy; [2] UM w Cedyni.

⁸³ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] SP w Lipnie; [3] SP w Strzelcach Opolskich; [4] SP w Prudniku; [5] SP w Leżajsku; [6] SP Choszcznie.

⁸⁴ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [3] UG w Pawłowiczkach; [4] UM w Tyczynie; [5] UM w Dynowie; [6] SP w Przeworsku; [7] UG w Przelewicach; [8] SP w Łobzie.

⁸⁵ Tj. w SP w Nakle nad Notecią (dotyczyło to planu na lata 2020-2021).

- w jednym przypadku wynikało to z ujęcia w planie jedynie tych elementów, na realizację których urząd posiadał środki finansowe⁸⁶;
- w jednym przypadku wynikało to z niedopatrzenia osoby odpowiedzialnej za przygotowanie planu⁸⁷;
- w pięciu przypadkach analizy stanu zapewnienia dostępności zostały przeprowadzone, jednak ich wyniki nie zostały udokumentowane w planach⁸⁸.

Przypadki planów działań, w których nie uwzględniono w pełni minimalnych wymagań dostępności

W trzech⁸⁹ z 14 skontrolowanych jednostek, w których opracowano i wdrożono plany, stwierdzono, że wbrew wymogom art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD nie były one w pełni zgodne z minimalnymi wymaganiami służącymi zapewnieniu dostępności określonymi w art. 6 UZD. Przy czym:

- w jednym przypadku⁹⁰ w planie nie wskazano żadnych zadań odnoszących się do wymagań w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej czy informacyjno-komunikacyjnej; według wyjaśnień sekretarza gminy oraz koordynatora ds. dostępności, wynikało to z braku środków finansowych w budżecie miasta oraz braku możliwości ich pozyskania ze źródeł zewnętrznych, przez co gmina nie była w stanie zapewnić dostępności w ww. zakresie i zadania te pominięto w planie (ujęto w nim jedynie te zadania, na realizację których pozwalał budżet);
- w jednym przypadku⁹¹ w planie nie wskazano żadnych zadań odnoszących się do wymagań w zakresie dostępności architektonicznej; według wyjaśnień wójta było to wynikiem niedopatrzenia; według wyjaśnień koordynatora ds. dostępności przyjęto założenie, aby do planu nie wpisywać zadań, których nie można wykonać;
- w jednym przypadku⁹² w planach nie wskazano żadnych zadań odnoszących się do wymagań w zakresie dostępności cyfrowej; według wyjaśnień starosty z zaplanowaniem zadań w zakresie poprawy dostępności cyfrowej wstrzymano się do momentu wprowadzenia nowych rozwiązań związanych z przebudową i modernizacją stron internetowych, a do tego czasu ograniczono się do monitorowania aktualnych stron internetowych i sporządzenia dla nich deklaracji dostępności cyfrowej.

Poprawa warunków dostępności w wyniku wdrożenia planów działań

Niezależnie od wskazanych powyżej problemów, przygotowane i wdrożone w skontrolowanych jednostkach plany niewątpliwie przyczyniły się do poprawy warunków ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, co potwierdzają przykłady zadań przedstawione w tabeli nr 1 w pkt. 6.1.1.

⁸⁶ Tj. w UM w Dynowie (dotyczyło to planu na lata 2020-2021).

⁸⁷ Tj. w SP w Łobzie (dotyczyło to planu na lata 2022-2023).

⁸⁸ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (dotyczyło to planów na lata 2021-2022 i 2024-2025); [2] UG w Pawłowiczkach (dotyczyło to planu zatwierdzonego 10 marca 2022 r.); [3] UM w Tyczynie (dotyczyło to planów na lata 2020-2021, 2022-2024, 2024-2026); [4] SP w Przeworsku (dotyczyło to planów na lata 2020-2023 i 2024-2028); [5] UG w Przelewicach (dotyczyło to planów na lata 2020-2021, 2022, 2023-2024, 2025-2026).

⁸⁹ Tj. w: [1] UG w Pawłowiczkach; [2] UM w Dynowie; [3] SP w Przeworsku.

⁹⁰ Tj. w UM w Dynowie (dotyczyło to planu na lata 2020-2021).

⁹¹ Tj. w UG w Pawłowiczkach (dotyczyło to planu zatwierdzonego 10 marca 2022 r.).

⁹² Tj. w SP w Przeworsku (dotyczyło to planów na lata 2020-2023 i 2024-2028).

Efekty wybranych zadań zrealizowanych według planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności przedstawione zostały na zdjęciach nr 1-26.

Zdjęcia nr 1 i nr 2

Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią – korytarz przed wejściem do Biura Obsługi Klienta na parterze (strona lewa) oraz przenośna pętla indukcyjna w Biurze Obsługi Klienta (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 3 i nr 4

Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią – tablice informujące o rozkładzie pomieszczeń z oznaczeniami pismem Braille'a, na parterze (strona lewa) oraz na drugim piętrze (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 5 i nr 6

Budynek Urzędu Gminy w Pawłowiczkach – oznaczenie drzwi wejściowych do pomieszczenia na parterze przeznaczonego do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami (strona lewa) oraz pozbawione progów wejście do tego pomieszczenia (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 7 i nr 8

Budynek Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich – dojście do windy zewnętrznej z poziomu chodnika wyposażone w oznakowanie kontrastowe i dotykowe (strona lewa) oraz przenośna pętla indukcyjna przy punkcie informacyjnym (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 9 i nr 10

Budynek Starostwa Powiatowego w Prudniku – tablice informujące o rozkładzie pomieszczeń z oznaczeniami pismem Braille'a, na drugim (strona lewa) i na trzecim piętrze (strona prawa), krzesło do ewakuacji na trzecim piętrze (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 11 i nr 12

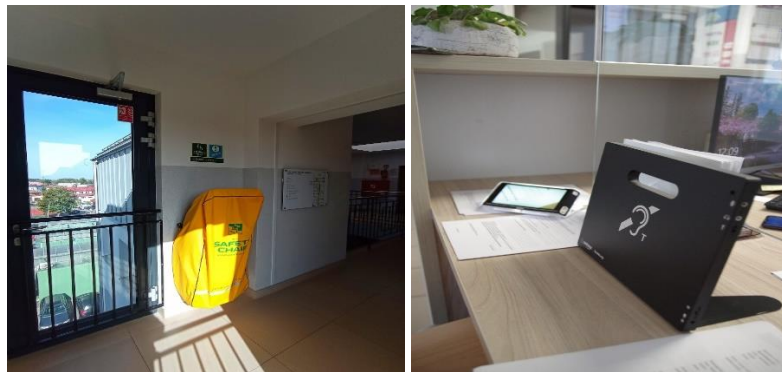
Budynek Urzędu Miejskiego w Tyczynie – pochylnia zewnętrzna (strona lewa i prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 13 i nr 14

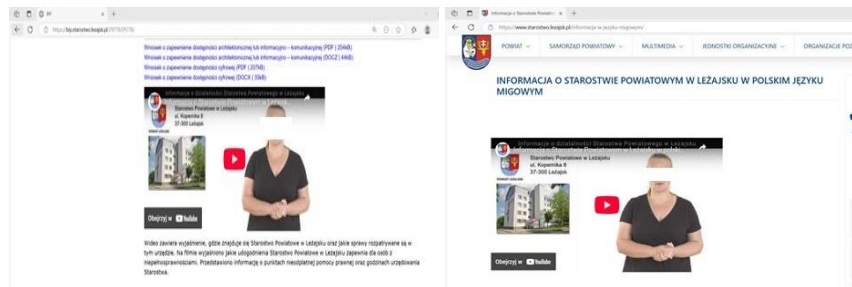
Budynek A Starostwa Powiatowego w Leżajsku – krzesło do ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami (strona lewa) oraz przenośna pętla indukcyjna w jednym z pomieszczeń obsługi interesantów (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 15 i nr 16

Informacja o działalności Starostwa Powiatowego w Leżajsku w postaci nagrania treści w polskim języku migowym – na stronie podmiotowej BIP (strona lewa) oraz na stronie internetowej powiatu leżajskiego (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 17 i nr 18

Budynek Urzędu Gminy w Przelewicach – przy wejściu do budynku podjazd dla osób z niepełnosprawnościami (strona lewa) oraz ścieżka prowadząca z polami uwagi (strona lewa i strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 19 i nr 20

Budynek Urzędu Gminy w Przelewicach – tabliczki informacyjne przy drzwiach do jednego z pomieszczeń (strona lewa) oraz nakładka na poręczy schodów (strona prawa), z opisem pismem punktowym Braille'a

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 21 i nr 22

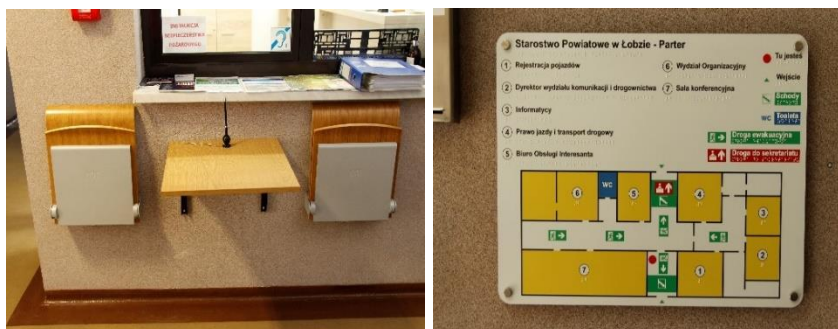
Budynek Starostwa Powiatowego w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41 w Łobzie – chodnik prowadzący do wejścia głównego, wyposażony w oznakowanie kontrastowe i dotykowe (strona lewa), toaleta dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 23 i nr 24

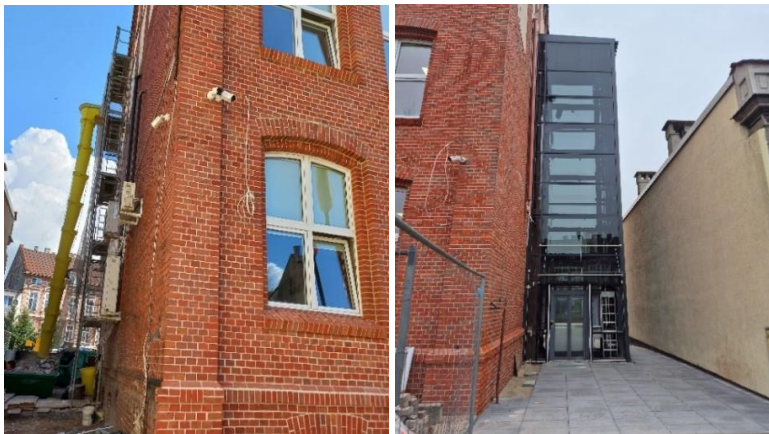
Budynek Starostwa Powiatowego w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41 w Łobzie – na parterze: miejsce obsługi klienta z obniżoną ladą (strona lewa), informacja na temat rozkładu pomieszczeń z opisem pismem punktowym Braille'a (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 25 i nr 26

Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią⁹³ – prace związane z budową windy wg stanu na 30 lipca 2025 r. (strona lewa) oraz wg stanu na 25 listopada 2025 r. (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK oraz udostępnione przez SP w Nakle nad Notecią.

5.1.3. OPRACOWANIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNO-WDROŻENIOWYCH PRZY UWZGLĘDNIENIU ROZWIĄZAŃ ZAPEWNIAJĄCYCH DOSTĘPNOŚĆ OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

**Zapewnianie
dostępności
w dokumentach
strategicznych
i operacyjno-
wdrożeńowych**

Po wejściu w życie ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (tj. po 20 września 2019 r.), w 14⁹⁴ z 16 skontrolowanych jednostek, poza planem działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności tym osobom opracowane lub zaktualizowane zostały także inne dokumenty, tj. projekty gminnych/ powiatowych dokumentów strategicznych (strategie) lub operacyjno-wdrożeńowych (programy), w których w związku z obowiązkami wynikającymi z art. 4 ust. 2 tej ustawy należało uwzględnić rozwiązania zapewniające ww. dostępność⁹⁵. Przy czym:

⁹³ Budynek przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 w Nakle nad Notecią, ujęty w gminnej ewidencji zabytków - por. [link do gminnej ewidencji zabytków](#) (dostęp: 21 listopada 2025 r.). Zgodnie z opinią konserwatorską nr WUOZ-DB-WZN.5183.4.23.2024.PK z 28 maja 2024 r., w pierwszej kolejności należało przeanalizować możliwość umieszczenia windy wewnątrz zabytkowego budynku, a w przypadku braku możliwości konstrukcyjnych lub technicznych dopuszczono umieszczenie windy na zewnątrz. Postanowieniem Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr WZN 239/2025 z 25 lutego 2025 r. uzgodniona została dokumentacja projektowa dla przebudowy wraz z rozbudową o windę i rewitalizacją ww. budynku.

⁹⁴ Tj. w: [1] w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [3] UG w Nowem; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] SP w Strzelcach Opolskich; [7] SP w Prudniku; [8] UM w Tyczynie; [9] SP w Leżajsku; [10] SP w Przeworsku; [11] UM w Cedyni; [12] UG w Przelewicach; [13] SP w Choszcznie; [14] SP w Łobzie.

⁹⁵ W dwóch skontrolowanych jednostkach (tj. w: [1] SP w Lipnie; [2] UM w Dynowie) po wejściu w życie ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, tj. po 20 września 2019 r., nie opracowano ani nie aktualizowano żadnych dokumentów strategicznych lub operacyjno-wdrożeńowych innych, niż plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności.

- w 12 jednostkach⁹⁶ wszystkie badane dokumenty zawierały postanowienia odnoszące się do kwestii zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dotyczyło to w szczególności: strategii rozwoju gmin lub powiatów⁹⁷; strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminach lub w powiatach⁹⁸; lokalnych/gminnych programów rewitalizacji⁹⁹; powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych¹⁰⁰; programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego¹⁰¹; strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego¹⁰²; programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy w powiecie¹⁰³.

Przykłady dobrych praktyk

1) W „Gminnym programie rewitalizacji gminy Pawłowiczki na lata 2024-2030”¹⁰⁴ zawarto postanowienia dotyczące:

- zapewniania dostępności architektonicznej. W szczególności w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych¹⁰⁵ przewidziano, że obiekty zostaną pozbawione barier architektonicznych i wyposażone w dodatkowe elementy wizualne lub dźwiękowe ułatwiające korzystanie z obiektów osobom ze szczególnymi potrzebami;
- zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej. W szczególności w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego¹⁰⁶ przewidziano, że podczas prowadzenia działań zapewnione zostanie m.in. tłumaczenie tekstu na język migowy, zakup i instalacja środków technicznych do obsługi osób słabowidzących, np. czytniki e-booków.

⁹⁶ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonie Pomorskim; [2] UG w Nowem; [3] UG w Pawłowiczkach; [4] SP w Strzelcach Opolskich; [5] SP w Prudniku; [6] UM w Tyczynie; [7] SP w Leżajsku; [8] SP w Przeworsku; [9] UM w Cedyń; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszczynie; [12] SP w Łobzie.

⁹⁷ Opracowanych odpowiednio przez: [1] UG w Pawłowiczkach; [2] SP w Strzelcach Opolskich; [3] SP w Prudniku; [4] UM w Tyczynie; [5] SP w Leżajsku; [6] SP w Przeworsku; [7] UM w Cedyń; [8] SP w Choszczynie.

⁹⁸ Opracowanych odpowiednio przez: [1] UMiG w Jabłonie Pomorskim; [2] UG w Nowem; [3] UG w Pawłowiczkach; [4] SP w Strzelcach Opolskich; [5] SP w Prudniku; [6] SP w Przeworsku; [7] UM w Cedyń; [8] UG w Przelewicach; [9] SP w Choszczynie.

⁹⁹ Opracowanych odpowiednio przez: [1] UG w Pawłowiczkach; [2] UM w Tyczynie; [3] UM w Cedyń.

¹⁰⁰ Opracowanych odpowiednio przez: [1] SP w Strzelcach Opolskich; [2] SP w Prudniku.

¹⁰¹ Opracowanego przez SP w Leżajsku.

¹⁰² Opracowanej przez SP w Leżajsku.

¹⁰³ Opracowanego przez SP w Łobzie.

¹⁰⁴ Por. załącznik nr 1 do uchwały nr IV/26/24 rady gminy Pawłowiczki z 30 lipca 2024 r.

¹⁰⁵ Pn.: „Zagospodarowanie obiektu sportowego wraz z parkiem w Pawłowiczkach”, „Modernizacja domu spotkań w Pawłowiczkach”, „Przebudowa domu kultury w Ostroźnicy”, „Zagospodarowanie parku w Ostroźnicy”, „Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego w Maciowakrzy”, „Modernizacja domu kultury w Gościęcinie”, „Zagospodarowanie terenu sportowego w Gościęcinie”.

¹⁰⁶ Pn. „Spotkania międzypokoleniowe, klub seniora i klub książki realizowane w ramach współpracy z Gminną Biblioteką Publiczną”.

W „Strategii rozwoju gminy Pawłowiczki 2030”¹⁰⁷ zawarto postanowienia dotyczące zapewniania dostępności cyfrowej. W szczególności, w ramach celu strategicznego obejmującego rozwój infrastruktury i dostępności usług, wskazano, aby tworzone zasoby cyfrowe były dostępne dla każdego obywatela.

2) W „Strategii rozwoju gminy Tyczyn 2022-2030”¹⁰⁸ ujęto cel strategiczny pn. „Wysoka jakość życia i maksymalne wykorzystanie potencjałów rozwojowych gminy” i jako jeden z celów operacyjnych wskazano „Poprawę dostępności usług publicznych, aktywizację i pomoc społeczną oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”. W ramach tego celu w wieloletnim planie inwestycyjnym przewidziano do realizacji w latach 2022-2030 przedsięwzięcie pn. „Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej”.

3) W „Programie współpracy powiatu leżajskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2024”¹⁰⁹ wśród priorytetowych obszarów wskazano na politykę społeczną oraz działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami¹¹⁰.

W „Programie rozwoju powiatu leżajskiego na lata 2021–2027”¹¹¹ wśród przedsięwzięć indywidualnych wskazano m.in. projekt pn. „Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia - poprawa dostępności do usług dla osób ze szczególnymi potrzebami (wyposażenie starostwa w sprzęt i urządzenia zapewniające dostępność ...)”.

4) W „Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu choszczeńskiego na lata 2017–2025”, w brzmieniu zaktualizowanym w 2022 r.¹¹², ujęto cel strategiczny pn. „Wszechstronna pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem niepełnosprawności” i odpowiednie

¹⁰⁷ Por. załącznik nr 1 do uchwały nr LI/323/23 rady gminy Pawłowiczki z 30 listopada 2023 r.

¹⁰⁸ Por. załącznik nr 1 do uchwały nr LXII.400.23 rady miejskiej w Tyczynie z 25 maja 2023 r.

¹⁰⁹ Por. załącznik nr 1 do uchwały nr LXXXVII/420/2023 rady powiatu leżajskiego z 30 listopada 2023 r.

¹¹⁰ W tym m.in.: [1] likwidację barier architektonicznych ze środków PFRON, w ramach środków otrzymywanych według algorytmu oraz programów celowych PFRON (m.in. „Programu wyrównywania różnic między regionami”); [2] likwidację barier w komunikowaniu się, poprzez dofinansowanie ze środków PFRON do sprzętów lub urządzeń oraz poprzez ścisłą współpracę z tłumaczem języka migowego; [3] współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w tym również współpracę z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych; [4] promowanie i dofinansowanie ze środków PFRON przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym wśród osób z niepełnosprawnościami.

¹¹¹ Por. załącznik do uchwały nr VIII/47/2024 rady powiatu leżajskiego z 16 października 2024 r.

¹¹² Por. załącznik do uchwały nr XXXII/299/2023 rady powiatu choszczeńskiego z 9 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Choszczeńskiego na lata 2017 – 2025”.

cele operacyjne¹¹³, w ramach których przewidziano do realizacji działania obejmujące odpowiednio m.in.:

- likwidację barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej;
- szkolenie urzędników w zakresie języka migowego;
- zapewnienie w wydziałach SP w Leżajsku tłumaczy języka migowego oraz likwidowanie barier komunikacyjnych dla innych rodzajów niepełnosprawności.

**Przypadki
niezapewnienia
dostępności
w dokumentach
strategicznych
i operacyjno-
wdrożeńowych**

W dwóch¹¹⁴ skontrolowanych jednostkach stwierdzono przypadki nieuwzględnienia w pełni potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w planowanej działalności, tj. w ramach opracowania dokumentów o charakterze operacyjno-wdrożeńowym:

- w pierwszej jednostce¹¹⁵ stosowne postanowienia – w zakresie zapewniania dostępności przewidzianych do realizacji działań – znalazły się w dwóch¹¹⁶ z trzech badanych dokumentów; w jednym z dokumentów, tj. w „Programie ochrony środowiska dla powiatu nakielskiego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2030”¹¹⁷, nie wskazano jednak na potrzebę zapewniania dostępności działań edukacyjnych dla wszystkich osób, na zasadzie równości, w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami;
- w drugiej jednostce¹¹⁸ pomimo, że w trakcie realizacji przez podmiot zewnętrzny zamówienia na wykonanie projektu dokumentu strategicznego z zakresu ochrony środowiska wszedł w życie przepis art. 4 ust. 2 UZD¹¹⁹, to w ramach nadzoru nad wykonawcą nie zapewniono wprowadzenia do treści tego projektu jakichkolwiek postanowień odnoszących się do dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (w ramach zadań przewidzianych do realizacji w projekcie) i odebrano ten projekt bez uwag; na skutek tego w „Programie ochrony środowiska dla gminy Jemielnica na lata

¹¹³ M.in.: „Działania usprawniające i podwyższające jakość usług dla osób z niepełnosprawnościami”, „Pokonywanie barier w komunikowaniu się osób z niepełnosprawnościami w środowisku”, „Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego udziału w życiu społecznym”.

¹¹⁴ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Jemielnicy.

¹¹⁵ Tj. w SP w Nakle.

¹¹⁶ Tj. w: [1] Lokalnej strategii rozwoju dla obszaru powiatu nakielskiego na lata 2023-2029 (wdrożonej przez powiat nakielski jako członka stowarzyszenia „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk” i opracowanej przy udziale pracowników Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią); [2] Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie nakielskim na lata 2021-2026 (przyjętej uchwałą nr XXV/200/2020 rady powiatu nakielskiego z 16 grudnia 2020 r., w brzmieniu zgodnym z projektem uchwały przekazanym przez zarząd powiatu nakielskiego 7 grudnia 2020 r.).

¹¹⁷ Przyjętym uchwałą nr XXXVI/257/2021 rady powiatu nakielskiego z 24 listopada 2021 r., w brzmieniu zgodnym z projektem uchwały przekazanym przez zarząd powiatu nakielskiego 15 listopada 2021 r.

¹¹⁸ Tj. w UG w Jemielnicy.

¹¹⁹ Zgodnie z którym podmiot publiczny, w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami był zobowiązany podejmować działania mające na celu: [1] uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności; [2] usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu.

2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy do 2026 r.”¹²⁰ również nie odniesiono się do kwestii zapewniania dostępności działań edukacyjnych dla ww. osób.

W obu przypadkach było to spowodowane brakiem świadomości co do potrzeby uwzględnienia w tych dokumentach postanowień dotyczących dostępności we wskazanym zakresie.

5.1.4. OKREŚLENIE W TREŚCI ZAWIERANYCH UMÓW WARUNKÓW SŁUŻĄCYCH ZAPEWNIENIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

W ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przewidziano okres *vacatio legis* na przygotowanie wszystkich stron realizujących działania z wykorzystaniem środków publicznych, do wymagań określonych w art. 4 ust. 3 UZD, które weszły w życie po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia UZD, tj. 6 września 2021 r. Był to okres na wypracowanie przez podmioty publiczne standardów w zakresie sposobu określania w treści umów warunków służących zapewnieniu dostępności (w odniesieniu do umów obejmujących zlecenie/powierzenie zadań publicznych bądź udzielanie zamówień publicznych), z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD, tj. w odniesieniu do dostępności architektonicznej budynków, dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz dostępności informacyjno-komunikacyjnej¹²¹. Jednocześnie w przypadku zamówień publicznych, jednak wyłącznie tych o wartości równej lub przekraczającej 130 tys. zł, zastosowanie miał także art. 100 ust. 1 nowej ustawy Prawo zamówień publicznych¹²², zgodnie z którym w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, opis przedmiotu zamówienia należało sporządzać z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników.

Określanie warunków dostępności w treści zawieranych umów

W dwóch¹²³ z 16 skontrolowanych jednostek stwierdzono, że we wszystkich umowach zostały określone, mając na uwadze przedmiot tych umów, warunki zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub że opisu przedmiotu zamówienia publicznego dokonano z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, co dotyczyło łącznie 14 zbadanych umów¹²⁴.

¹²⁰ Przyjętym uchwałą rady gminy Jemielnica nr XI/81/19 z dnia 22 października 2019 r., w brzmieniu zgodnym z projektem dokumentu odebranym od wykonawcy przez wójta gminy Jemielnica 17 października 2019 r.

¹²¹ Ustawodawca w treści art. 6 UZD nie posłużył się zwrotem „w szczególności”. Wyliczenia obszarów, o których mowa w art. 6 UZD, stanowiły więc katalog zamknięty.

¹²² Przepis obejmujący szerszy zakres dostępności, niż określony w art. 6 UZD, w tym m.in. dostępność budowli, obiektów małej architektury, dróg publicznych, środków transportu publicznego, itd.

¹²³ Tj. w: [1] SP w Leżajsku; [2] SP w Choszczynie.

¹²⁴ W jednostkach tych badaniem objęto łącznie 14 umów, do których miały zastosowanie przepisy odpowiednio art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub art. 100 ust. 1 nowego Prawa zamówień publicznych.

W kolejnych 10¹²⁵ z 16 skontrolowanych jednostek również stwierdzono przypadki, w których w treści umów ujęte zostały stosowne warunki w ww. zakresie, co dotyczyło łącznie 94 z 312 zbadanych umów¹²⁶ (30%).

Przykłady dobrych praktyk

1) W SP w Przeworsku zapewniono, aby zgodnie z treścią umowy nr GZ.273.1.2022 z 9 marca 2022 r. na opracowanie dokumentacji projektowej na roboty budowlane związane z przebudową i remontem wewnątrz oraz montażem windy w budynku administracyjnym przy ul. Lwowskiej 16 w Przeworsku:

- wykonawca był zobowiązany do wykonania projektu windy dostosowanej do przewozu osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózku inwalidzkim¹²⁷;
- wykonawca był zobowiązany do opracowania dokumentacji projektowej w sposób zapewniający zamawiającemu podmiotowi publicznemu opisanie przedmiotu zamówienia na roboty budowlane zgodnie z wymogami określonymi w art. 99-103 nPzp.

2) W SP w Leżajsku zapewniono, aby zgodnie z treścią umowy nr OR.2151.191.2024 z 30 grudnia 2024 r. powierzającej realizację w 2025 r. zadania publicznego dotyczącego „Prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej wraz z realizacją edukacji prawnej na terenie Powiatu Leżajskiego”:

- zleceniobiorca był zobowiązany do zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z tematyką zadania publicznego, w zakresie określonym w art. 6 UZD na zasadach określonych w ofercie¹²⁸;
- zleceniobiorca, zgodnie z ofertą stanowiącą integralną część umowy, był zobowiązany m.in. do zapewnienia mobilności osób udzielających świadczeń, w tym do udzielania świadczenia za pomocą środków porozumiewania się na odległość lub poza punktem – w sytuacji beneficjentów, którzy ze względu na swój stan zdrowia nie mogli osobiście stawić się w punkcie lub osób doświadczających trudności w komunikowaniu się¹²⁹.

¹²⁵ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] SP w Prudniku; [7] UM w Tyczynie; [8] SP w Przeworsku; [9] UG w Przelewicach; [10] SP w Łobzie.

¹²⁶ W jednostkach tych badaniem objęto łącznie 312 umów, do których miały zastosowanie przepisy odpowiednio art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub art. 100 ust. 1 nowego Prawa zamówień publicznych.

¹²⁷ Wśród szczegółowych wymagań podano m.in., że przyciski miały być oznakowane pismem punktowym Braille’a, a w kabinie miały być zastosowane kontrastowe oznaczenia i wyświetlacze.

¹²⁸ W indywidualnym przypadku, jeśli zleceniodawca nie był w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w art. 6 UZD, był on zobowiązany zapewnić takiej osobie dostęp alternatywny, o którym mowa w art. 7 UZD.

¹²⁹ Zleceniodawca, zgodnie z ofertą, był też zobowiązany do: [1] użycia posiadanej pętli indukcyjnej; [2] zapewnienia tłumacza języka migowego, wpisanego na listę tłumaczy Polskiego Języka Migowego, wspierającego udzielanie świadczeń dla klientów z niepełnosprawnością słuchu lub mowy (online).

Należy podkreślić, że w ww. przypadku, zgodnie z warunkami konkursu ofert¹³⁰ określonymi przez podmiot publiczny, zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami było jednym z punktowanych kryteriów merytorycznych branych pod uwagę przy wyborze oferty. Miało to kluczowe znaczenie, gdyż zobowiązywało potencjalnych zleceniobiorców do skonkretyzowania warunków dostępności w składanych ofertach oraz do spełnienia tych warunków na etapie realizacji umowy.

3) W SP w Choszcznie zapewniono, aby zgodnie z treścią umowy nr ZP.273.2.2024 z 7 kwietnia 2024 r. udzielającej zamówienia publicznego na „Poprawę dostępności internatu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Suliszewie”, zakres robót¹³¹ obejmował remont, na trzech kondygnacjach budynku, pomieszczeń sanitarnych przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami¹³².

4) W SP w Choszcznie zapewniono, aby w ramach przedmiotu umowy nr 12/2022 z 17 stycznia 2022 r., udzielającej zamówienia na produkcję oraz emisję na internetowym kanale telewizyjnym materiałów audiowizualnych o charakterze promocyjno-informacyjnym, dotyczącym działalności powiatu choszczeńskiego, wykonywana była także transkrypcja tych materiałów – w celu umożliwienia dostępu do nich osobom z niepełnosprawnością słuchu.

Brak określania warunków dostępności w ponad 70% zbadanych umów

W 14¹³³ z 16 skontrolowanych jednostek stwierdzono przypadki, w których w treści umów nie określono warunków zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (wbrew art. 4 ust. 3 UZD) lub przypadki, w których opisu przedmiotu umowy udzielającej zamówienia publicznego dokonano z pominięciem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (wbrew art. 100 ust. 1 nPzp). Dotyczyło to łącznie 254 z 348 zbadanych umów (73%)¹³⁴. Przy czym:

¹³⁰ Por. uchwała nr 19/39/2024 zarządu powiatu leżajskiego z 21 października 2024 r. w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu na realizację zadania publicznego powiatu leżajskiego w 2025 roku.

¹³¹ Zgodnie z opisem przedmiotu umowy w załącznikach nr 2 oraz nr 11 do Specyfikacji Warunków Zamówienia.

¹³² W tym: [1] podłączenie urządzeń sanitarnych przystosowanych do obsługi przez osoby z niepełnosprawnościami, a także montaż uchwytów umywalkowych i przy muszli toaletowej dla tych osób; [2] wykonanie posadzki z płytek antypoślizgowych w jednym poziomie bez progów przeszkodowych; [3] montaż pętli indukcyjnych w pomieszczeniach, a także montaż drzwi przesuwanych w kabinie dla osób z niepełnosprawnościami; [4] montaż urządzeń łączności wewnętrznej - instalacji systemu przywoławczego w pobliżu muszli toaletowej; [5] montaż na drzwiach tabliczek informacyjnych z oznaczeniami pismem punktowym Braille'a, a także wykonanie tzw. „pól uwagi” oraz „linii prowadzących” w ciągu komunikacyjnym.

¹³³ Tj. w: [1] SP Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] SP w Prudniku; [9] UM w Tyczynie; [10] UM w Dynowie; [11] SP w Przeworsku; [12] UM w Cedyń; [13] UG w Przelewicach; [14] SP w Łobzie.

¹³⁴ Stosowne warunki zostały ujęte łącznie w 94 z 348 zbadanych umów (27%).

- przypadki braku stosownych warunków w umowach o powierzenie zadania publicznego¹³⁵, zawartych w wyniku ogłoszonych konkursów ofert, stwierdzono w 11 jednostkach¹³⁶ (w tym w czterech jednostkach¹³⁷ – w każdej ze zbadanych umów);
- przypadki braku stosownych warunków w umowach o udzielenie zamówień publicznych¹³⁸ stwierdzono w 12 jednostkach¹³⁹ (w tym w czterech jednostkach¹⁴⁰ – w każdej ze zbadanych umów).

Według wyjaśnień kierowników jednostek kontrolowanych oraz koordynatorów ds. dostępności, nieokreślenie w treści umów warunków zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami było spowodowane, poza przypadkami przeoczenia, także tym, że: [1] przepisy ustawowe dotyczące ww. warunków zostały sformułowane w sposób ogólny; [2] brak szczegółowych wytycznych powodował problemy z właściwą interpretacją przepisów co do sposobu określenia ww. warunków w treści zawieranych umów; [3] przyjmowano błędne założenie, że przedmiot danego zadania lub zamówienia nie determinował konieczności określania ww. warunków; [4] przyjmowano błędne założenie, że dla określenia tych warunków wystarczające było zawieranie w umowach ogólnych klauzul zobowiązujących wykonawców do: zachowania zgodności z wiedzą techniczną i przepisami powszechnie obowiązującego prawa, do przygotowania dokumentacji projektowej zgodnie z wymogami Prawa budowlanego, czy też do

¹³⁵ Tj. w umowach, o których mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338), dalej: „UDPPiW”.

¹³⁶ W umowach o powierzenie zadania publicznego brak stosownych postanowień stwierdzono w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w każdej z 32 badanych umów); [2] UG w Nowem (w każdej z dwóch badanych umów); [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w każdej z pięciu badanych umów); [4] SP w Lipnie (w każdej z ośmiu badanych umów); [5] UG w Jemielnicy (w 15 z 36 badanych umów); [6] SP w Strzelcach Opolskich (w każdej z dwóch badanych umów); [7] UM w Tyczynie (w jedynej badanej umowie); [8] UM w Dynowie (w każdej z czterech badanych umów); [9] SP w Przeworsku (w każdej z 75 badanych umów); [10] UM w Cedyni (w jedynej badanej umowie); [11] UG w Przelewicach (w każdej z dziewięciu badanych umów).

¹³⁷ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w każdej z pięciu badanych umów); [2] SP w Strzelcach Opolskich (w każdej z dwóch badanych umów); [3] UM w Dynowie (w każdej z czterech badanych umów); [4] UM w Cedyni (w jedynej badanej umowie).

¹³⁸ Tj. w umowach o udzielenie zamówień zarówno w trybach przewidzianych w nowym Prawie zamówień publicznych (o wartości równej lub wyższej niż 130 tys. zł) oraz umowach o udzielenie zamówień w innych trybach (o wartości mniejszej niż 130 tys. zł).

¹³⁹ W umowach o udzielenie zamówień publicznych brak stosownych postanowień stwierdzono w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w pięciu z 12 badanych umów); [2] UG w Nowem (w trzech z pięciu badanych umów); [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w każdej z trzech badanych umów); [4] SP w Lipnie (w jednej z pięciu badanych umów); [5] UG w Pawłowiczkach (w 35 z 74 badanych umów); [6] UG w Jemielnicy (w każdej z 16 badanych umów); [7] SP w Strzelcach Opolskich (w każdej z siedmiu badanych umów); [8] SP w Prudniku (w dwóch z pięciu badanych umów); [9] UM w Dynowie (w każdej z pięciu badanych umów); [10] UM w Cedyni (w każdej z dziewięciu badanych umów); [11] UG w Przelewicach (w czterech z pięciu badanych umów); [12] SP w Łobzie (w każdej z 10 badanych umów).

¹⁴⁰ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w każdej z trzech badanych umów); [2] SP w Strzelcach Opolskich (w każdej z siedmiu badanych umów); [3] UM w Dynowie (w każdej z pięciu badanych umów); [4] UM w Cedyni (w każdej z dziewięciu badanych umów).

uwzględnienia minimalnych wymagań określonych w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Przykłady

1) W SP w Nakle nad Notecią, w żadnej spośród 32 badanych umów o powierzenie zadań publicznych¹⁴¹, zawartych w wyniku ogłoszonych konkursów ofert na realizację zadań¹⁴² powiatu nakielskiego w latach 2023-2025, nie zapewniono określenia warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 3 UZD. Na skutek tego oferenci nie byli zobowiązani do uwzględnienia w składanych ofertach i zapewnienia przy wykonywaniu zadań publicznych – ich odbiorcom – ww. wymagań, zgodnie z tematyką tych zadań¹⁴³.

Według wyjaśnień starosty nakielskiego oraz starosty nakielskiego kadencji 2018-2024 nieujęcie w treści ww. umów warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wynikało z tego, że korzystano ze wzoru umowy określonego w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku publicznego, który nie uwzględniał przepisów UZD.

2) W umowie nr 15/OS/2025 z 12 lutego 2025 r. o powierzenie realizacji w 2025 r. zadania publicznego gminy Przelewice¹⁴⁴ zobowiązano zleceniobiorcę do wykonania zadania na warunkach określonych w tej umowie oraz w złożonej ofercie, przy czym: [1] w umowie nie określono warunków dostępności dla tego konkretnego zadania¹⁴⁵; [2] w ramach konkursu ofert nie zapewniono, aby warunki dostępności¹⁴⁶ zostały zawarte w ofercie stanowiącej integralną część umowy.

Niezapewnienie przez UG w Przelewicach określenia ww. warunków w treści umowy stanowiło naruszenie art. 4 ust. 3 UZD. Według wyjaśnień wójta gminy Przelewice, w wyniku błędnej interpretacji ww. przepisów w urzędzie przyjęto, że ogólne odwołanie się – we wskazanej umowie – do ustawowych minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności było wystarczające.

3) W UG w Nowem w dwóch z trzech badanych przypadków nie zapewniono, aby opis przedmiotu zamówienia został sporządzony

¹⁴¹ Tj. umów, o których mowa w art. 16 ust. 1 UDPPiW.

¹⁴² Tj. odpowiednio zadań w zakresie: [1] ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej, działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym oraz promocji i organizacji wolontariatu, pn. „Zdrowie, seniorzy i wolontariat”; [2] kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, pn. „Kultura i sztuka”; [3] działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, pn. „Powiatowa Odnowa Wsi”.

¹⁴³ Odpowiednio w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej budynków będących miejscem realizacji zadań, dostępności cyfrowej elementów stron internetowych lub aplikacji mobilnych wykorzystywanych na potrzeby realizacji zadań czy też dostępności informacyjno-komunikacyjnej w ramach realizacji zadań.

¹⁴⁴ W zakresie kultury, sztuki i ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, pn. „Mali artyści – zajęcia wokalne i taneczne dla dzieci i młodzieży”.

¹⁴⁵ Zawarto jedynie ogólną klauzulę zobowiązującą zleceniobiorcę do uwzględnienia minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, określonych w art. 6 UZD.

¹⁴⁶ Odpowiednio: architektonicznej, cyfrowej czy też informacyjno-komunikacyjnej.

z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, czym naruszono art. 100 ust. 1 nPzp. Dotyczyło to zamówień na roboty budowlane w zakresie chodników lub pieszo-jezdni, w przypadku których w dokumentacji nie zawarto rozwiązań ułatwiających korzystanie z infrastruktury przez osoby niewidome, a w jednym – również osoby słabowidzące¹⁴⁷.

Burmistrz Nowego wyjaśnił, że otrzymując gotowy projekt pracownicy UG w Nowem nie analizowali zastosowanych rozwiązań technicznych, gdyż było to zadanie projektanta¹⁴⁸.

Należy wskazać, że przy udzielaniu ww. zamówień publicznych odpowiedzialność za opis przedmiotu zamówienia ponosił zamawiający podmiot publiczny, w tym przypadku UG w Nowem¹⁴⁹.

4) W SP w Nakle nad Notecią w pięciu z 12 badanych umów na realizację zamówień publicznych wykonawcy nie zostali zobowiązani do spełnienia wszystkich wymaganych warunków dostępności. I tak:

- w przypadku umów nr: 276/2023 z 21 grudnia 2023 r.¹⁵⁰, 743/hosting/DM/25 z 29 stycznia 2025 r.¹⁵¹, 277/2021 z 13 września 2021 r.¹⁵², w ich treści nie określono warunków dostępności cyfrowej odpowiednio Portalu Interesanta¹⁵³, serwisu internetowego, systemu do transmisji obrad sesji rady powiatu (wbrew art. 4 ust. 3 UZD w zw. z art. 6 pkt 2 UZD);
- w przypadku umów nr: 403/2024 z 16 września 2024 r.¹⁵⁴ oraz 164/2025 z 18 marca 2025 r.¹⁵⁵, w ich treści¹⁵⁶ nie odniesiono się odpowiednio: do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących

¹⁴⁷ Dotyczyło to oznakowania, odpowiednio dotykowego i kontrastowego, ostrzegającego/ informującego o miejscach zagrożenia, takich jak schody terenowe czy przejścia dla pieszych.

¹⁴⁸ Według wyjaśnień burmistrza Nowego dokumentację projektową, stanowiącą opis przedmiotu tych zamówień, wykonała osoba posiadająca szczegółową wiedzę, która oceniła konieczność zastosowania takich albo innych rozwiązań technicznych.

¹⁴⁹ Zadaniem urzędu było w ww. przypadkach takie kształtowanie przestrzeni, aby była dostępna i przyjazna dla wszystkich użytkowników, a także eliminowanie barier w korzystaniu z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami, na zasadzie równości z innymi osobami.

¹⁵⁰ Tj. umowy w sprawie rozbudowy oprogramowania, obejmującej dostawę, uruchomienie i udzielenie licencji wieczystej na użytkowanie oprogramowania gotowego modułu teleinformatycznego Portal Interesanta (działającego w środowisku standardowej przeglądarki internetowej).

¹⁵¹ Tj. umowy w sprawie świadczenia usług hostingowych, w tym m.in. utrzymania serwisu internetowego „powiat-nakielski.pl” wraz z obsługującą go bazą danych.

¹⁵² Tj. umowy w sprawie wsparcia technicznego, utrzymania danych na serwerach wykonawcy oraz obsługi transmisji on-line obrad i archiwizacji nagrań na serwerach wykonawcy.

¹⁵³ W zakresie: [1] obsługi składania autoryzowanych wniosków o udostępnienie cyfrowych materiałów i dokumentów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego zwykłymi interesantom Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią; [2] naliczania i przyjmowania opłat za udostępnianie materiałów i dokumentów zasobu.

¹⁵⁴ Tj. umowy na zadanie pn. „Przebudowa wraz z rozbudową o windę i rewitalizacją budynku głównego Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią”.

¹⁵⁵ Tj. umowy na zadanie pn. „Budowa hali sportowej z zapleczem i łącznikiem przy Zespole Szkół Specjalnych w Szubinie”.

¹⁵⁶ Tj. w opisie przedmiotu zamówienia, w tym odpowiednio: [1] w Programie Funkcjonalno-Użytkowym, w Specyfikacji Warunków Zamówienia (SWZ); [2] w dokumentacji projektowej, w SWZ.

(wbrew art. 100 ust. 1 nPzp)¹⁵⁷; do potrzeb osób niewidomych, słabowidzących i słabosłyszących (wbrew art. 4 ust. 3 w zw. z art. 6 pkt 1 i 3 UZD oraz art. 100 ust. 1 nPzp)¹⁵⁸.

Według wyjaśnień starosty nakielskiego oraz starosty nakielskiego kadencji 2018-2024 nieujęcie w treści umów ww. warunków i potrzeb wynikało m.in. z obszernego zakresu problemów związanych z dostępnością i z przeoczenia części z nich.

5.1.5. SPORZĄDZENIE DEKLARACJI DOSTĘPNOŚCI CYFROWEJ STRON INTERNETOWYCH I APLIKACJI MOBILNYCH

Problemy związane ze sporządzeniem deklaracji dostępności cyfrowej

W 15¹⁵⁹ z 16 skontrolowanych jednostek, zgodnie z art. 10 ust. 1 UDC, sporządzono deklaracje dostępności cyfrowej dla wszystkich stron internetowych¹⁶⁰ i aplikacji mobilnych¹⁶¹. Przy czym:

- a) w 10 jednostkach¹⁶² stwierdzono przypadki, w których deklaracje dostępności cyfrowej sporządzono nieprawidłowo, tj. z pominięciem obowiązkowych elementów¹⁶³, w tym:
- daty publikacji oraz ostatniej aktualizacji strony internetowej¹⁶⁴ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 1-2 UDC);
 - informacji lub linku do informacji o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej¹⁶⁵ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 3 UDC);
 - danych teleadresowych siedziby podmiotu publicznego¹⁶⁶ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 4 UDC);

¹⁵⁷ Obejmujących zastosowanie: [1] elementów informacyjnych/ostrzegawczych, dotykowych i kontrastowych, przed schodami wewnątrz budynku; [2] elementów kontrastowych na krawędziach stopni schodów; [3] ścieżek prowadzących (dotykowych/ kontrastowych) na drodze dojścia do nowo budowanej windy na zewnątrz budynku.

¹⁵⁸ Obejmujących: [1] zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, nie tylko w sposób wizualny, ale także dotykowy lub głosowy (wbrew art. 4 ust. 3 w zw. z art. 6 pkt 1 lit. c UZD); [2] zastosowanie w budynku elementów informacyjnych/ostrzegawczych, dotykowych i kontrastowych dla osób niewidomych i słabowidzących (wbrew art. 100 ust. 1 nPzp); [3] instalację urządzeń do obsługi osób słabosłyszących (wbrew art. 4 ust. 3 w zw. z art. 6 pkt 3 lit. b UZD).

¹⁵⁹ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] SP w Prudniku; [9] UM w Tyczynie; [10] SP w Leżajsku; [11] UM w Dynowie; [12] SP w Przeworsku; [13] UM w Cedyni; [14] SP w Choszcznie; [15] SP w Łobzie.

¹⁶⁰ Dotyczy stron prowadzonych przez jednostki kontrolowane (w tym na ich zlecenie, przez podmioty zewnętrzne), tj. m.in. stron BIP i portali internetowych gmin lub powiatów.

¹⁶¹ Dotyczy aplikacji mobilnych posiadanych i udostępnianych przez jednostki kontrolowane w ramach prowadzonej działalności.

¹⁶² Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] UM w Dynowie; [8] SP w Przeworsku; [9] UM w Cedyni; [10] UG w Przelewicach.

¹⁶³ W żadnej z tych jednostek nie stwierdzono przypadków nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu niezawierania w deklaracji dostępności elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5 UDC.

¹⁶⁴ Dotyczyło to deklaracji dla strony BIP oraz portalu gminy Pawłowiczki, prowadzonych przez UG w Pawłowiczkach.

¹⁶⁵ Dotyczyło to deklaracji dla strony BIP oraz portalu powiatu lipnowskiego, prowadzonych przez SP w Lipnie.

¹⁶⁶ Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] SP w Nakle - BIP; [2] UG w Nowem - BIP; [3] UM w Cedyni - BIP oraz portalu miasta Cedynia.

- informacji na temat utworzonych na stronie internetowej skrótów klawiszowych służących przemieszczaniu się po elementach strony internetowej i uruchamianiu dostępnych na niej funkcji¹⁶⁷ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 5 UDC);
 - informacji o dostępności tłumacza języka migowego za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej wraz z informacją o metodach umożliwiających skorzystanie z tej funkcji albo informacji o jej braku¹⁶⁸ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 7 UDC);
 - linku do strony internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich¹⁶⁹ (wbrew art. 10 ust. 4 pkt 10 UDC);
 - wskazania powodów dla niedostępnych treści¹⁷⁰, opisu postępowania skargowego¹⁷¹ oraz danych kontaktowych właściwego organu odpowiedzialnego za postępowanie skargowe¹⁷², wymaganych w sekcji 1 wzoru stanowiącego załącznik do decyzji wykonawczej Komisji (UE) nr 2018/1523 (wbrew art. 10 ust. 2 UDC);
- b) we wszystkich ww. 15 jednostkach stwierdzono przypadki nierzetelnego sporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej, które polegały m.in. na tym, że:
- nie ujęto w kodzie źródłowym deklaracji wszystkich wymaganych elementów struktury¹⁷³ i treści według opublikowanych na stronie BIP Ministerstwa Cyfryzacji wytycznych¹⁷⁴ pn. „Warunki techniczne publikacji i struktura dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności (wersja 2.0)”, przez co nie zapewniono w pełni dostępności cyfrowej tych deklaracji (por. tabelę nr 2 w pkt. 6.1.2);
 - nie ujęto w kodzie źródłowym deklaracji wszystkich obowiązkowych identyfikatorów HTML¹⁷⁵ oraz oznaczonych nimi

¹⁶⁷ Dotyczyło to deklaracji dla strony BIP prowadzonej przez SP w Nakle.

¹⁶⁸ Dotyczyło to deklaracji dla stron/aplikacji prowadzonych/posiadanych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią - portalu powiatu nakielskiego; [2] UG w Nowem - BIP i portalu gminy Nowe; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim - BIP i portalu miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie; [4] UG w Jemielnicy - BIP, portalu gminy Jemielnica, strony systemu gospodarowania odpadami i aplikacji mobilnej; [5] SP w Przeworsku - BIP i portalu powiatu przeworskiego.

¹⁶⁹ Dotyczyło to deklaracji dla stron/aplikacji prowadzonych/posiadanych przez: [1] UG w Jemielnicy - BIP, portalu gminy Jemielnica, strony systemu gospodarowania odpadami i aplikacji mobilnej; [2] UM w Dynowie - portalu miasta Dynów; [3] SP w Przeworsku - BIP i portalu powiatu przeworskiego; [4] UG w Przelewicach - BIP i portalu gminy Przelevice.

¹⁷⁰ Dotyczyło to deklaracji dla strony BIP oraz portalu powiatu przeworskiego, prowadzonych przez SP w Przeworsku.

¹⁷¹ Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią - portalu powiatu nakielskiego; [2] UG w Nowem - BIP; [3] SP w Przeworsku - BIP i portalu Powiatu Przeworskiego; [4] SP w Choszcznie - BIP i portalu Powiatu Choszczeńskiego.

¹⁷² Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią - BIP i portalu powiatu nakielskiego; [2] UG w Przelewicach - BIP i portalu gminy Przelevice.

¹⁷³ Do wymaganych elementów należały nagłówki (sekcje/podsekcje) o tytułach: [1] „Deklaracja dostępności” [2] „Stan dostępności cyfrowej”; [3-4] „Niedostępne treści” i „Niezgodność z załącznikiem” – dla stron częściowo zgodnych lub niezgodnych, w tym z załącznikiem do UDC; [5] „Przygotowanie deklaracji dostępności”; [6] „Informacje zwrotne i dane kontaktowe”; [7] Obsługa wniosków i skarg związanych z dostępnością”; [8] „Pozostałe informacje”; [9] „Dostępność architektoniczna”; [10] „Dostępność informacyjno-komunikacyjna”.

¹⁷⁴ Tj. wytycznych, o których mowa w art. 12 pkt 7 UDC. Dalej: „Wytycznych Ministerstwa Cyfryzacji”.

¹⁷⁵ Do obowiązkowych identyfikatorów należały: [1] „a11y-wstep”; [2] „a11y-podmiot”; [3] „a11y-zakres”; [4] „a11y-url”; [5] „a11y-data-publicacja”; [6] a11y-data-aktualizacja”; [7] „a11y-status”; [8] „a11y-kontakt”; [9] „a11y-email”; [10] „a11y-telefon”;

treści według Wytycznych Ministerstwa Cyfryzacji (wersji 2.0), przez co nie zapewniono w pełni dostępności cyfrowej tych deklaracji (por. tabelę nr 2 w pkt. 6.1.2);

- zamieszczono informacje niezgodne ze stanem faktycznym¹⁷⁶, nieaktualne¹⁷⁷ lub nie zapewniono spójności informacji¹⁷⁸;
- nie wskazano informacji na temat wszystkich niedostępnych treści lub elementów na danej stronie¹⁷⁹;

c) w jednej skontrolowanej jednostce¹⁸⁰ dopuszczono do ponad 11-miesięcznej zwłoki w sporządzeniu w sposób dostępny cyfrowo deklaracji dostępności cyfrowej dla strony BIP¹⁸¹.

Przykłady

1) W sześciu¹⁸² z 16 zbadanych jednostek stwierdzono przypadki, w których w treści deklaracji dostępności cyfrowej wskazano na pełną zgodność danej strony internetowej z ustawą o dostępności cyfrowej¹⁸³, podczas gdy faktycznie strona ta była tylko częściowo dostępna, tj. nadal nie spełniała wszystkich kryteriów dostępności wskazanych w załączniku

[11] „a11y-procedura”; [12] „a11y-data-sporzadzenie”; [13] „a11y-data-przegląd” – obowiązkowy od pierwszego przeglądu; [14] „a11y-architektura”; [15] „a11y-komunikacja”; [16] „a11y-aplikacje” – obowiązkowy w deklaracji, której właściciel miał także aplikacje mobilne.

¹⁷⁶ Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią - BIP (w części dot. dostępności architektonicznej jednego z budynków); [2] UG w Nowem - BIP i portalu gminy Nowe (w części dot. dat sporządzenia deklaracji); [3] UG w Pawłowiczkach - BIP i portalu gminy Pawłowiczki (w części dot. pełnej zgodności z UDC); [5] SP w Strzelcach Opolskich - BIP i portalu powiatu strzeleckiego (w części dot. pełnej zgodności z UDC); [6] SP w Przeworsku - BIP (w części dot. pełnej zgodności z UDC); [7] UG w Przelewicach - BIP i portalu gminy Przelewice (w części dot. pełnej zgodności z UDC), portalu gminy Przelewice (w części dot. daty sporządzenia deklaracji); [8] SP w Choszcznie - BIP i portalu powiatu choszczeńskiego (w części dot. pełnej zgodności z UDC); [9] SP w Łobzie - portalu powiatu łobeskiego (w części dot. pełnej zgodności z UDC); [10] UG w Jemielnicy - BIP (w części dot. daty ostatniego przeglądu deklaracji), strony systemu gospodarowania odpadami (w części dot. daty sporządzenia deklaracji).

¹⁷⁷ Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] UG w Nowem - BIP i portalu gminy Nowe (w części dot. dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej budynku); [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim - BIP (w części dot. dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej budynku); [3] UG w Jemielnicy - BIP, portalu gminy Jemielnica, strony systemu gospodarowania odpadami i aplikacji mobilnej gminy Jemielnica (w części dot. danych kontaktowych koordynatora ds. dostępności).

¹⁷⁸ Dotyczyło to deklaracji dla strony BIP i portalu powiatu nakielskiego, prowadzonych przez SP w Nakle (w części dot. procedury załatwiania spraw w zakresie dostępności).

¹⁷⁹ Dotyczyło to deklaracji dla stron prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią - BIP i portalu powiatu nakielskiego; [2] SP w Lipnie - BIP i portalu powiatu lipnowskiego; [3] UG w Pawłowiczkach - BIP i portalu gminy Pawłowiczki; [4] SP w Strzelcach Opolskich - BIP i portalu powiatu strzeleckiego; [5] SP w Leżajsku - BIP, portalu powiatu leżajskiego i strony systemu rezerwacji kolejki; [6] UM w Dynowie - portalu miasta Dynów; [7] SP w Przeworsku - BIP i portalu powiatu przeworskiego; [8] UG w Przelewicach - BIP i portalu gminy Przelewice; [9] SP w Choszcznie - BIP i portalu powiatu choszczeńskiego; [10] SP w Łobzie - portalu powiatu łobeskiego.

¹⁸⁰ Tj. w UG w Nowem.

¹⁸¹ Deklaracja została sporządzona w sposób dostępny cyfrowo 25 marca 2025 r., podczas gdy nowa strona BIP została wdrożona 10 kwietnia 2024 r.

¹⁸² Tj. w: [1] UG w Pawłowiczkach; [2] SP w Strzelcach Opolskich; [3] SP w Przeworsku; [4] UG w Przelewicach; [5] SP w Choszcznie; [6] SP w Łobzie.

¹⁸³ Bez wskazania jakichkolwiek treści niedostępnych oraz powodów braku ich dostępności.

do ustawy o dostępności cyfrowej. Tym samym treść tych deklaracji wprowadzała w błąd osoby ze szczególnymi potrzebami, sugerując im możliwość swobodnego korzystania ze strony BIP czy też portalu internetowego, w sytuacji gdy strony zawierały elementy niedostępne, z których osoby te nie mogły swobodnie skorzystać, takie jak m.in.:

- treści nietekstowe niedające się odczytać przy pomocy narzędzi asystujących, m.in. skany dokumentów do pobrania, pliki graficzne¹⁸⁴ (na stronie BIP i portalu gminy Pawłowiczki, prowadzonych przez UG w Pawłowiczkach; na stronie BIP prowadzonej przez SP w Strzelcach Opolskich; na stronie BIP i portalu gminy Przelewice, prowadzonych przez UG w Przelewicach; na stronie BIP i portalu powiatu choszczeńskiego, prowadzonych przez SP w Choszcznie; na stronie portalu powiatu łobeskiego, prowadzonej przez SP w Łobzie);
- linki, które nie generowały ostrzeżenia przed otwarciem się nowego okna czy też zakładki w przeglądarce¹⁸⁵ (na stronie BIP i portalu gminy Pawłowiczki, prowadzonych przez UG w Pawłowiczkach; na stronie BIP i portalu powiatu strzeleckiego prowadzonych przez SP w Strzelcach Opolskich; na stronie BIP prowadzonej przez SP w Przeworsku; na stronie BIP i portalu gminy Przelewice, prowadzonych przez UG w Przelewicach; na stronie BIP prowadzonej przez SP w Choszcznie; na stronie portalu powiatu łobeskiego, prowadzonej przez SP w Łobzie);
- pliki multimedialne, które zawierały ścieżkę dźwiękową, ale nie posiadały napisów dla osób głuchych lub słabosłyszących, zawierających oprócz treści wypowiedzianych przez lektora również informacje o innych dźwiękach ważnych dla zrozumienia treści¹⁸⁶ (na stronie BIP prowadzonej przez SP w Przeworsku);
- filmy i animacje, dla których nie było audio-deskrypcji¹⁸⁷ (na stronie BIP prowadzonej przez SP w Przeworsku);
- brak widoczności wszystkich elementów strony przy powiększeniu widoku strony¹⁸⁸ lub przy zmianie orientacji z pionowej na poziomą¹⁸⁹, niejednorodny wygląd menu na wszystkich stronach¹⁹⁰, informacje przekazywane jedynie za pomocą koloru i instrukcje odnoszące się do koloru elementu¹⁹¹, brak audio-deskrypcji lub alternatywy tekstowej dla treści przedstawianych za pomocą

¹⁸⁴ Element niezgodny z kryterium 1.1.1 „Treść nietekstowa” wytycznych WCAG.

¹⁸⁵ Element niezgodny z kryterium 2.4.4 „Cel linku (w kontekście)” wytycznych WCAG.

¹⁸⁶ Element niezgodny z kryterium 1.2.2 „Napisy rozszerzone” wytycznych WCAG.

¹⁸⁷ Element niezgodny z kryteriami 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”, 1.2.3 „Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)”, 1.2.5 „Audio-deskrypcja (nagranie)” wytycznych WCAG.

¹⁸⁸ Element niezgodny z kryterium 1.4.4 „Zmiana rozmiaru tekstu” wytycznych WCAG.

¹⁸⁹ Element niezgodny z kryterium 1.3.4 „Orientacja – wyświetlanie treści w układzie poziomym, jak i pionowym” wytycznych WCAG.

¹⁹⁰ Element niezgodny z kryteriami 2.4.5 „Wiele sposobów na zlokalizowanie strony” i 3.2.3 „Konsekwentna nawigacja” wytycznych WCAG.

¹⁹¹ Por. informacje pod harmonogramami odbioru odpadów komunalnych, opublikowanymi i dostępnymi do pobrania [na stronie portalu gminy Przelewice](#) (dostęp: 26 maja 2025 r.), o treści „Daty w kolorze czerwonym oznaczają zmianę dnia tygodnia”. Element niezgodny z kryterium 1.4.1 „Użycie koloru” wytycznych WCAG.

odtworząca multimedialnego¹⁹² (na portalu gminy Przelewice, prowadzonym przez UG w Przelewicach);

2) W opublikowanej deklaracji dostępności cyfrowej dla strony BIP prowadzonej przez SP w Nakle nad Notecią, w sekcji dotyczącej dostępności architektonicznej budynku przeznaczonego na działalność Wydziału Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami SP w Nakle nad Notecią, zawarta była informacja o treści¹⁹³: „Przy budynku znajdują się miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych ogólnodostępne, wjazd na parking przy ul. Ks. Skargi 6” pomimo, że zgodnie ze stanem faktycznym przy tym budynku nie było miejsc parkingowych¹⁹⁴.

3) W opublikowanej deklaracji dostępności cyfrowej dla strony BIP prowadzonej przez UMiG w Jabłonowie Pomorskim wskazano¹⁹⁵, że przed budynkiem urzędu znajdowały się dwa miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, w budynku nie było żadnych oznaczeń pismem punktowym Braille’a ani kontrastowych i nie zastosowano pętli indukcyjnych. Tymczasem zgodnie ze stanem faktycznym przy tym budynku znajdowało się jedno miejsce parkingowe dla ww. osób, na każdej kondygnacji budynku dostępne były mapy tyflograficzne i pętle indukcyjne, pomieszczenia były oznaczone tabliczkami z pismem punktowym Braille’a, a część schodów posiadała elementy oznakowania kontrastowego¹⁹⁶.

4) W opublikowanych deklaracjach dostępności cyfrowej strony BIP i portalu powiatu nakielskiego nie zapewniono¹⁹⁷ spójności ich treści, tj.: [1] pierwsza z nich wskazywała dane kontaktowe do biura podawczego oraz sekretariatu w budynku głównym Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią, jako komórek organizacyjnych wyznaczonych do kontaktu w sprawach z zakresu dostępności cyfrowej; [2] druga z nich wskazywała dane kontaktowe do dyrektora wydziału rozwoju (tj. pracownika innej komórki organizacyjnej, pełniącego funkcję koordynatora ds. dostępności) jako osoby wyznaczonej do kontaktu w ww. sprawach.

5) W opublikowanych deklaracjach dostępności cyfrowej dla strony BIP, portalu gminy Jemielnica, strony systemu gospodarowania odpadami i aplikacji mobilnej gminy Jemielnica, wskazywano dane kontaktowe do osoby pełniącej funkcję koordynatora ds. dostępności, która w okresie od 1 kwietnia 2022 r. do 5 czerwca 2023 r. przebywała na urlopie¹⁹⁸.

Wskazane powyżej problemy związane z nieprawidłowym lub nierzetelnym sporządzeniem deklaracji dostępności cyfrowej przez skontrolowane jednostki, były najczęściej wynikiem: [1] niedopatrzeń lub pomyłek pracowników wynikających m.in. z dużego obciążenia

¹⁹² Por. materiał filmowy Ministerstwa Klimatu i Środowiska dot. programu „Czyste Powietrze”, opublikowany [na stronie portalu gminy Przelewice](#), zawierający treści tekstowe nieprzekazywane za pomocą dźwięku zawartego w nagraniu (dostęp: 26 maja 2025 r.). Element niezgodny z kryteriami 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”, 1.2.3 „Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)”, 1.2.5 „Audio-deskrypcja (nagranie)” wytycznych WCAG.

¹⁹³ Według stanu na 29 kwietnia 2025 r.

¹⁹⁴ Co potwierdziły wyniki oględzin NIK przeprowadzonych 29 kwietnia 2025 r.

¹⁹⁵ Według stanu na 1 kwietnia 2025 r.

¹⁹⁶ Co potwierdziły wyniki oględzin NIK przeprowadzonych 15 kwietnia 2025 r.

¹⁹⁷ Według stanu na 3 kwietnia 2025 r., tj. dzień oględzin NIK.

¹⁹⁸ Co potwierdziły wyniki oględzin NIK przeprowadzonych 31 marca 2025 r.

innymi obowiązkami oraz ograniczonego czasu na realizację ww. zadań; [2] błędnej interpretacji przepisów; [3] braku wystarczającej wiedzy na temat technicznych aspektów przygotowania deklaracji; [4] braku skutecznego nadzoru nad podmiotami świadczącymi usługi informatyczne na rzecz tych jednostek.

Sporządzanie w sposób dostępny cyfrowo deklaracji dostępności cyfrowej, tj. oświadczeń informujących użytkowników o aktualnym stanie dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej, było bardzo istotnym obowiązkiem podmiotów publicznych. Deklaracje te stanowiły źródło informacji o tym, w jakim stopniu poszczególne strony i aplikacje spełniały standard dostępności cyfrowej oraz jak zgłaszać problemy w tym zakresie. Deklaracje zawierały też informacje o dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej obiektów, w których prowadzona była obsługa interesantów. Jednocześnie tylko odpowiednie warunki techniczne publikacji oraz struktura dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności, tj. zgodne z zaleceniami wynikającymi z Wytycznych Ministerstwa Cyfryzacji, zapewniały osobom ze szczególnymi potrzebami zapoznanie się z jego treścią przy wykorzystaniu informatycznych narzędzi asystujących. Dlatego też, zdaniem NIK, w ww. przypadkach przy realizacji tego obowiązku należało dokładać większej staranności.

Przypadek niesporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej

W jednej¹⁹⁹ z 16 skontrolowanych jednostek stwierdzono²⁰⁰, że wbrew wymogom art. 10 ust. 1 UDC nie sporządzono deklaracji dostępności cyfrowej dla jednej z trzech prowadzonych stron internetowych, tj. dla strony systemu do transmisji obrad sesji rady gminy²⁰¹. Wprawdzie zamieszczono na tej stronie link pn. „Deklaracja dostępności”, ale pod linkiem znajdował się niewypełniony szablon deklaracji. Według wyjaśnień wójta gminy Przelewice powyższe było spowodowane błędnym zakwalifikowaniem tej strony jako podstrony BIP.

Brak przypadków nałożenia kary pieniężnej przez właściwego ministra

W żadnej skontrolowanej jednostce nie stwierdzono przypadków nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu niesporządzenia i niepublikowania deklaracji dostępności albo niezawierania w deklaracji dostępności elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5 UDC.

Przypadki braku lub nieterminowego dokonywania okresowych przeglądów deklaracji dostępności cyfrowej

Tylko w siedmiu z 16 skontrolowanych jednostek, zgodnie z art. 11 UDC zapewniono dokonywanie corocznych przeglądów deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych, w terminie do 31 marca każdego roku. W pozostałych dziewięciu jednostkach stwierdzono przypadki niedokonywania lub nieterminowego dokonywania ww. przeglądów, co stanowiło naruszenie art. 11 UDC, tj.:

- w SP w Nakle nad Notecią od momentu sporządzenia deklaracji dla strony BIP²⁰² przez pięć kolejnych lat²⁰³ w ogóle nie dokonano jej corocznego przeglądu;

¹⁹⁹ Tj. w UG w Przelewicach.

²⁰⁰ Według stanu na 3 lipca 2025 r.

²⁰¹ W jednostce tej nie stwierdzono przypadku nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu niesporządzenia i niepublikowania deklaracji dostępności cyfrowej.

²⁰² Tj. 11 maja 2020 r.

²⁰³ Według stanu na 3 kwietnia 2025 r.

- w UG w Nowem ostatniego przeglądu deklaracji dla strony BIP dokonano 29 marca 2024 r.²⁰⁴, tj. nie dokonano przeglądu przewidzianego do realizacji do 31 marca 2025 r.;
- w UMiG w Jabłonowie Pomorskim od momentu sporządzenia deklaracji dla strony BIP²⁰⁵ i dla portalu miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie²⁰⁶, tj. odpowiednio przez pięć i cztery kolejne lata, w ogóle nie dokonano ich corocznego przeglądu²⁰⁷;
- w UG w Pawłowiczkach od momentu sporządzenia deklaracji dla strony BIP²⁰⁸ i dla portalu gminy Pawłowiczki²⁰⁹ w ogóle nie dokonano ich corocznego przeglądu²¹⁰;
- w UG w Jemielnicy od momentu sporządzenia deklaracji dla strony BIP²¹¹, portalu gminy Jemielnica²¹² i strony systemu gospodarowania odpadami²¹³, odpowiednio w latach 2021-2024 oraz 2022-2024 nie dokonano ich corocznego przeglądu²¹⁴, a pierwszy przegląd przeprowadzono dopiero 31 marca 2025 r.; jednocześnie od momentu sporządzenia deklaracji dla aplikacji mobilnej²¹⁵ w ogóle nie dokonano jej przeglądu²¹⁶;
- w UM w Tyczynie od momentu sporządzenia deklaracji dla strony BIP²¹⁷ i portalu gminy Tyczyn²¹⁸ w ogóle nie dokonano ich corocznego przeglądu²¹⁹;
- w SP w Przeworsku w 2021 r. w ogóle nie dokonano pierwszego obowiązkowego przeglądu deklaracji dla strony BIP²²⁰ i portalu powiatu przeworskiego²²¹, a w latach 2022-2024 dokonano tych przeglądów z przekroczeniem ww. ustawowego terminu, wynoszącym odpowiednio: w 2022 r. – 26 i 42 dni²²²; w 2023 r. – 96 dni²²³; w 2024 r. – 247 dni²²⁴; tylko w 2025 r. przeglądów dokonano terminowo, tj. odpowiednio 21 i 25 marca;
- w UG w Przelewicach od momentu sporządzenia deklaracji dla portalu gminy Przelewice²²⁵ przez dwa kolejne lata (2023-2024) w ogóle nie dokonano jej corocznego przeglądu²²⁶, a pierwszego przeglądu dokonano dopiero 27 marca 2025 r.; w przypadku deklaracji dla strony BIP od momentu jej sporządzenia²²⁷ przeglądów dokonano jedynie dwukrotnie, tj. 30 marca 2022 r. oraz

²⁰⁴ Według stanu na 2 kwietnia 2025 r.

²⁰⁵ Tj. 22 maja 2020 r.

²⁰⁶ Tj. 19 maja 2021 r.

²⁰⁷ Według stanu na 1 kwietnia 2025 r.

²⁰⁸ Tj. 30 grudnia 2020 r.

²⁰⁹ Tj. 30 grudnia 2020 r.

²¹⁰ Według stanu na 2 kwietnia 2025 r.

²¹¹ Tj. 30 września 2020 r.

²¹² Tj. 30 września 2020 r.

²¹³ Tj. marzec 2021 r. (UG w Jemielnicy nie dysponował danymi ani dokumentami pozwalającymi na precyzyjnie określenie tej daty).

²¹⁴ Co potwierdziły wyniki oględzin NIK przeprowadzonych 31 marca 2025 r.

²¹⁵ Tj. 30 września 2020 r.

²¹⁶ Według stanu na 25 kwietnia 2025 r., tj. do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK.

²¹⁷ Tj. 31 marca 2021 r.

²¹⁸ Tj. 31 marca 2021 r.

²¹⁹ Według stanu na 9 maja 2025 r.

²²⁰ Sporządzonej 22 września 2020 r.

²²¹ Sporządzonej 22 września 2020 r.

²²² Tj. odpowiednio 26 kwietnia i 12 maja 2022 r.

²²³ Tj. 5 lipca 2023 r.

²²⁴ Tj. 3 grudnia 2024 r.

²²⁵ Tj. 30 marca 2022 r.

²²⁶ Co potwierdziły wyniki oględzin NIK przeprowadzonych 26 maja 2025 r.

²²⁷ Tj. 17 marca 2021 r.

- 27 marca 2025 r., z zachowaniem ustawowego terminu, podczas gdy w latach 2023-2024 takich przeglądów w ogóle nie dokonano;
- w SP w Choszczynie pierwszego przeglądu deklaracji dla strony BIP²²⁸ i portalu powiatu choszczeńskiego²²⁹ dokonano 5 maja 2021 r., 35 dni po ww. ustawowym terminie; w kolejnych latach nie stwierdzono już nieterminowego dokonywania przeglądów.

Wskazane powyżej problemy związane z brakiem lub nieterminowym dokonywaniem przeglądów deklaracji dostępności cyfrowej przez skontrolowane jednostki, wynikały m.in. z: [1] braku wiedzy, doświadczenia i błędów pracowników; [2] wydłużonego terminu realizacji przez podmioty zewnętrzne usług związanych ze sporządzaniem deklaracji; [3] braku skutecznego nadzoru nad tymi podmiotami; [4] czasochłonności procesu dostosowywania stron internetowych do zgodności z wymogami ustawy o dostępności cyfrowej; [5] przyjęcia błędnego założenia, że jedynie w przypadku istotnej przebudowy stron internetowych zachodziła konieczność dokonywania przeglądu deklaracji dostępności tych stron.

5.1.6. NADZÓR JAKO ISTOTNY MECHANIZM KONTROLI W OBSZARZE PLANOWANIA I PRZYGOTOWANIA ZADAŃ DOTYCZĄCYCH ZAPEWNIANIA DOSTĘPNOŚCI

**Niewystarczające
wykorzystanie
nadzoru jako
mechanizmu kontroli**

Nieprawidłowości dotyczące planowania lub przygotowania do realizacji zadań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, stwierdzono we wszystkich skontrolowanych jednostkach. Świadczy to o niewystarczającym wykorzystaniu przez te jednostki jednego z mechanizmów kontroli, który powinien funkcjonować w ramach systemu kontroli zarządczej, tj. prowadzenia nadzoru²³⁰ nad planowaniem i przygotowaniem ww. zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji. System kontroli zarządczej nie został w pełni dostosowany do potrzeb skontrolowanych jednostek w zakresie tych zadań. Na skutek tego cel kontroli zarządczej nie został w tych jednostkach osiągnięty.

Dlatego też zdaniem NIK należało w kontrolowanych jednostkach wzmocnić nadzór nad planowaniem i przygotowaniem zadań dotyczących zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej oraz dokonać przeglądu skuteczności systemu kontroli zarządczej w tym obszarze.

²²⁸ Sporządzonej we wrześniu 2020 r.

²²⁹ Sporządzonej we wrześniu 2020 r.

²³⁰ Por. pkt. II „Standardy kontroli zarządczej”, lit. C „Mechanizmy kontroli” pkt. 11 „Nadzór” w Komunikacie Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Finansów Nr 15, poz. 84).

5.2. PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PRZY SPEŁNIENIU WYMAGAŃ SŁUŻĄCYCH ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI ARCHITEKTONICZNEJ, CYFROWEJ I INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNEJ OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Niespełnienie przez żadną jednostkę wszystkich minimalnych wymagań dostępności

Zgodnie z art. 4 ust 2 pkt 1 i 2 UZD jednostki kontrolowane, jako podmioty publiczne, mają obowiązek, w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, uwzględniać ich potrzeby w prowadzonej przez siebie działalności, usuwać bariery i zapobiegać ich powstawaniu.

Zasadniczym celem UZD jest poprawa dostępności podmiotów publicznych, dzięki której osoby ze szczególnymi potrzebami, w sposób możliwie samodzielny, mają mieć możliwość korzystania z usług publicznych. Przewidywane skutki społeczne UZD dotyczą w szczególności lepszej jakości usług publicznych, w tym komunikacji administracji publicznej z obywatelem, w ramach której obie strony mają mieć możliwość operowania informacją w dogodnej formie, która nie pozostawia miejsca na dyskryminację i wykluczenie²³¹. Z kolei głównym celem UDC jest zapewnienie większej dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów realizujących zadania publiczne, w oparciu o wspólne dla wszystkich państw członkowskich UE wymogi dostępności dla osób z ograniczeniami funkcjonalnymi²³².

W wyniku nieskutecznego nadzoru nad działalnością prowadzoną przez jednostki kontrolowane ww. cele nie zostały do tej pory przez nie osiągnięte, tj. w żadnej z nich nie zapewniono spełnienia wszystkich minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w obszarze architektonicznym, cyfrowym lub informacyjno-komunikacyjnym.

5.2.1. SPORZĄDZENIE RAPORTÓW O STANIE ZAPEWNIANIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Przygotowanie raportów o stanie zapewniania dostępności / przypadku nieterminowej publikacji pierwszego raportu

We wszystkich 16 skontrolowanych jednostkach przygotowano, przekazano i opublikowano raporty o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami według stanu na 1 stycznia 2021 r. oraz według stanu na 1 stycznia 2025 r. Raporty zostały przygotowane na formularzu opracowanym przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej (zgodnie z art. 11 ust. 3 UZD), złożone za pośrednictwem Portalu Statystycznego GUS²³³, a następnie opublikowane na stronie

²³¹ Por. ocenę skutków regulacji dotyczącą rządowego projektu ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (str. 4 i 7), [link do druku sejmowego nr 3579 z rządowym projektem ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

²³² Por. ocenę skutków regulacji dotyczącą rządowego projektu ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (str. 1), [link do druku sejmowego nr 3119 z rządowym projektem ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

²³³ Por. [link do portalu statystycznego Głównego Urzędu Statystycznego](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.). Dalej: „PS GUS”.

podmiotowej BIP, a w przypadku jej braku - na stronie internetowej jednostki (zgodnie z art. 11 ust. 1 UZD), przy czym:

- w 15 jednostkach²³⁴ raporty złożono terminowo, tj. odpowiednio do 31 marca 2021 r. i do 31 marca 2025 r., zgodnie z art. 11 ust. 1 i art. 58 UZD.;
- w jednej jednostce²³⁵ stwierdzono przypadek nieterminowego opublikowania na stronie BIP pierwszego raportu, według stanu na 1 stycznia 2021 r.; raport ten opublikowano 7 kwietnia 2021 r., tj. dopuszczono do 7-dniowego przekroczenia terminu wyznaczonego, zgodnie z art. 58 UZD, na 31 marca 2021 r.

Informacja o dostępie alternatywnym

Z treści raportów wynikało, że w okresach od 20 września 2019 r. do 1 stycznia 2021 r. oraz od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r., z uwagi na występujące bariery architektoniczne i informacyjno-komunikacyjne, stosowano różne formy dostępu alternatywnego, w szczególności:

- rozwiązania organizacyjne, polegające na umożliwieniu wezwania pracownika przy pomocy dzwonka przy wejściu do urzędu, do udzielenia pomocy przy załatwieniu sprawy urzędowej przez osobę ze szczególnymi potrzebami²³⁶, czy też zapewnieniu obsługi takiej osoby przez właściwych merytorycznie pracowników w wyznaczonym pomieszczeniu na parterze budynku, tj. na poziomie budynku dostępnym dla wszystkich osób²³⁷;
- wsparcie pracowników, polegające na obsłudze osób ze szczególnymi potrzebami w miejscu ich zamieszkania²³⁸.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że stosowanie dostępu alternatywnego powinno być ograniczone jedynie do obiektywnych, uzasadnionych przypadków, wynikających z udokumentowanych przyczyn technicznych²³⁹ czy też prawnych²⁴⁰. Według informacji uzyskanych od Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych²⁴¹, w praktyce podmioty publiczne zbyt często traktują dostęp alternatywny poprzez „wsparcie innej osoby” jako uniwersalną i najtańszą formę wypełniania obowiązku zapewniania dostępności, pomijając obowiązek eliminowania barier fizycznych i informacyjno-komunikacyjnych, co

²³⁴ Tj. w: [1] SP w Nakle; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] SP w Strzelcach Opolskich; [7] SP w Prudniku; [8] UM w Tyczynie; [9] SP w Leżajsku; [10] UM w Dynowie; [11] SP w Przeworsku; [12] UM w Cedyni; [13] UG w Przelewicach; [14] SP w Choszcznie; [15] SP w Łobzie.

²³⁵ Tj. w UMiG w Jabłonowie Pomorskim.

²³⁶ Por. raport według stanu na 1 stycznia 2025 r., opublikowany przez UG w Przelewicach.

²³⁷ Por.: [1] raporty według stanu na 1 stycznia 2021 r. i 1 stycznia 2025 r., opublikowane przez SP w Nakle nad Notecią i UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [2] raport według stanu na 1 stycznia 2021 r., opublikowany przez UG w Pawłowiczkach.

²³⁸ Por. raport według stanu na 1 stycznia 2021 r., opublikowany przez UG w Jemielnicy.

²³⁹ Np.: [1] brak wystarczającej przestrzeni wokół budynku lub w budynku, pozwalającej na instalację urządzeń zapewniających dostęp do wszystkich pomieszczeń, np. windy; [2] zły stan techniczny budynku i ryzyko naruszenia konstrukcji budynku w przypadku instalacji ww. urządzeń.

²⁴⁰ Np.: [1] ograniczony wpływ na parametry budynku przez podmioty publiczne niebędące właścicielami budynku, mające siedzibę w wynajmowanych lokalach tego budynku; [2] brak zgody konserwatora zabytków, sprawującego nadzór nad budynkiem, na zmianę parametrów budynku, wynikającą z konieczności zachowania zabytkowego charakteru budynku i ryzyka naruszenia wartości zabytkowych budynku.

²⁴¹ Por. pismo nr L.dz. CR-88-XV/25 z 27 października 2025 r.

**Brak wniosków, żądań
i skarg dotyczących
dostępności**

należy uznać za niewłaściwe. Prowadzi to bowiem do utrzymywania barier i zależności osób ze szczególnymi potrzebami od pracowników urzędu, co jest sprzeczne z ideą samodzielności i równości.

Z treści ww. raportów wynikało m.in., że żadna ze skontrolowanych jednostek nie otrzymała:

- w okresie od 20 września 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. – wniosków o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej²⁴²;
- w okresie od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. – żądań zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych lub aplikacji mobilnych ani skarg na brak ich dostępności cyfrowej.

**Przypadki raportów
zawierających
nierzetelne dane
w 75% badanych
jednostek**

Tylko w czterech²⁴³ z 16 skontrolowanych jednostek raporty zostały sporządzone rzetelnie. W pozostałych 12 jednostkach²⁴⁴ stwierdzono przypadki nierzetelnego sporządzenia raportów, polegające na wskazaniu w nich informacji niezgodnych ze stanem faktycznym.

Dotyczyło to:

- w czterech²⁴⁵ jednostkach – danych o ewakuacji lub ratowaniu osób ze szczególnymi potrzebami wewnątrz budynków;
- w czterech²⁴⁶ jednostkach – danych o liczbie prowadzonych stron internetowych lub udostępnianych aplikacji mobilnych;
- w pięciu²⁴⁷ jednostkach – danych o zapewnieniu informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu)

²⁴² Z ustaleń kontroli wynikało, że żadna z 16 skontrolowanych jednostek nie była stroną postępowań wszczętych na skutek wniesienia do Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych skarg na brak dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej.

²⁴³ Tj. w: [1] SP w Prudniku; [2] UM w Tyczynie; [3] SP w Leżajsku; [4] UM w Dynowie.

²⁴⁴ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] SP w Przeworsku; [9] UM w Cedyń; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszczynie; [12] SP w Łobzie.

²⁴⁵ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w części dot. przeszkolenia pracowników z procedur ewakuacji lub ratowania, posiadania sprzętu lub miejsca do ewakuacji wewnątrz budynku, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [2] UG w Nowem (w części dot. posiadania procedur ewakuacji, sprzętu lub miejsca do ewakuacji wewnątrz budynku, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w części dot. posiadania procedur ewakuacji, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [4] UM w Cedyń (w części dot. nieposiadania sprzętu do ewakuacji lub ratowania, według stanu na 1 stycznia 2021 r. i 1 stycznia 2025 r.).

²⁴⁶ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w części dot. prowadzenia jedynie portalu powiatowego, z pominięciem strony BIP, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [2] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w części dot. udostępniania aplikacji mobilnej pomimo jej nieposiadania, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [3] SP w Lipnie (w części dot. prowadzenia jedynie portalu powiatowego, z pominięciem strony BIP, według stanu na 1 stycznia 2021 r.); [4] UG w Przelewicach (w części dot. prowadzenia jedynie strony BIP i portalu gminnego, z pominięciem strony systemu transmisji obrad sesji rady gminy, według stanu na 1 stycznia 2025 r.).

²⁴⁷ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w części dot. informacji w tekście odczytywanym maszynowo oraz łatwym do czytania, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [2] UG w Pawłowiczkach (w części dot. informacji w tekście odczytywanym maszynowo, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [3] UG w Jemielnicy (w części dot. informacji w tekście odczytywanym maszynowo oraz łatwym do czytania, według stanu na 1 stycznia 2021 r. i 1 stycznia 2025 r.); [4] SP w Strzelcach Opolskich (w części dot. nagrania treści w polskim języku migowym, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [5] UM w Cedyń (w części dot. informacji w tekście odczytywanym maszynowo, według stanu na 1 stycznia 2021 r.).

w formie tekstu odczytywalnego maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym (PJM) w postaci pliku wideo lub informacji w tekście łatwym do czytania;

- w sześciu²⁴⁸ jednostkach – danych o liczbie przypadków zastosowania dostępu alternatywnego;
- w jednej²⁴⁹ jednostce – danych o zapewnieniu kontaktu osobistego z tłumaczem języka migowego;
- w trzech²⁵⁰ jednostkach – danych o sposobach i środkach wspierających komunikowanie się;
- w dwóch²⁵¹ jednostkach – danych o zapewnieniu informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy;
- w pięciu²⁵² jednostkach – danych o pełnej zgodności stron internetowych z ustawą o dostępności cyfrowej;
- w jednej²⁵³ jednostce – danych o zapewnieniu wolnych od barier wszystkich przestrzeni komunikacyjnych w budynkach.

Przykłady

1) W raporcie o stanie zapewniania dostępności według stanu na 1 stycznia 2025 r., opublikowanym na stronie BIP prowadzonej przez SP w Nakle nad Notecią, stwierdzono przypadki ujęcia nierzetelnych informacji, tj.:

- wbrew informacji wskazanej w dziale 1 pkt 5 lit. a ww. raportu, na wyposażeniu trzech budynków SP w Nakle nad Notecią²⁵⁴ nie było sprzętu do ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami (w tym osób z niepełnosprawnościami) lub wewnątrz tych budynków nie było wyznaczonego miejsca do ewakuacji lub ratowania tych osób;

²⁴⁸ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią (w części dot. braku wsparcia innej osoby oraz wsparcia technicznego, w okresie od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r.); [2-5] SP w Przeworsku, UM w Cedyni, SP w Choszczynie, SP w Łobzie (w części dot. braku zapewnienia dostępu alternatywnego, w okresie od 20 września 2019 r. do 1 stycznia 2021 r. i od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r.); [6] UG w Przelewicach (w części dot. braku zapewnienia dostępu alternatywnego, w okresie od 20 września 2019 r. do 1 stycznia 2021 r.).

²⁴⁹ Tj. w UG w Nowem (w części dot. zapewnienia od razu kontaktu z tłumaczem, według stanu na 1 stycznia 2025 r.).

²⁵⁰ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim (w części dot. zapewnienia przesyłania wiadomości tekstowych, komunikacji audiowizualnej, przesyłania faksów, według stanu na 1 stycznia 2021 r.); [2] UG w Pawłowiczkach (w części dot. zastosowania formularza kontaktowego, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [3] SP w Strzelcach Opolskich (w części dot. wykorzystania tłumacza języka migowego online, według stanu na 1 stycznia 2025 r.).

²⁵¹ Tj. w: [1] SP w Lipnie (w części dot. zapewnienia we wszystkich budynkach starostwa informacji o rozkładzie pomieszczeń w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [2] UG w Przelewicach (w części dot. zapewnienia w jednym budynku starostwa informacji o rozkładzie pomieszczeń w sposób wizualny i dotykowy, według stanu na 1 stycznia 2025 r.).

²⁵² Tj. w: [1-2] UG w Pawłowiczkach, UG w Przelewicach (w części dot. pełnej zgodności z UDC strony BIP i portalu gminnego, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [3-4] SP w Strzelcach Opolskich, SP w Choszczynie (w części dot. pełnej zgodności z UDC strony BIP i portalu powiatowego, według stanu na 1 stycznia 2025 r.); [5] SP w Przeworsku (w części dot. pełnej zgodności z UDC strony BIP, według stanu na 1 stycznia 2025 r.).

²⁵³ Tj. w SP w Przeworsku (w części dot. zapewnienia wolnych od barier przestrzeni komunikacyjnych w budynkach, według stanu na 1 stycznia 2021 r.).

²⁵⁴ Tj. budynków: [1] przy ul. ks. P. Skargi 6 w Nakle; [2] przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 w Nakle; [3] przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie.

- wbrew informacji wskazanej w dziale 1 pkt 5 lit. a ww. raportu, pracownicy SP w Nakle nad Notecią przebywający w czterech budynkach SP w Nakle nad Notecią²⁵⁵ nie zostali przeszkoleni w zakresie procedur ewakuacji z ww. budynków osób z niepełnosprawnościami;
- wbrew informacji wskazanej w dziale 2 ww. raportu, SP w Nakle nad Notecią prowadziło nie jedną stronę internetową (portal powiatowy), lecz dwie strony internetowe (tj. portal powiatowy i stronę BIP);
- wbrew informacji wskazanej w dziale 3 pkt 3 lit. a i c ww. raportu, SP w Nakle nad Notecią nie zapewniało na stronie BIP ani na portalu powiatowym informacji o zakresie swojej działalności w postaci tekstu odczytywanego maszynowo oraz informacji w tekście łatwym do czytania;
- wbrew informacji wskazanej w dziale 4 ww. raportu, SP w Nakle nad Notecią w okresie od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. faktycznie zapewniało dostęp alternatywny w postaci wsparcia innej osoby oraz wsparcia technicznego (poprzez system ePUAP).

Według wyjaśnień starosty nakielskiego oraz koordynatora ds. dostępności w SP w Nakle nad Notecią, wskazanie w ww. raporcie nierzetelnych informacji wynikało m.in. z tego, że: [1] utożsamiano SP w Nakle nad Notecią z siedzibą główną, gdzie znajdował się sprzęt do ewakuacji; [2] szkolenia w zakresie ewakuacji przewidziano do realizacji w miarę dostępnych środków finansowych; [3] przyjęto błędne założenie, że powiat nakielski miał jedną stronę internetową, a strona BIP była jej częścią integralną; [4] przyjęto błędne założenie, że odczytywalne maszynowo informacje dotyczące działalności SP w Nakle nad Notecią, umieszczone (rozproszone) w różnych miejscach na stronach internetowych, były wystarczające dla spełnienia wymogów art. 6 pkt 3 lit. c UZD; [5] nie prowadzono ewidencji przypadków zastosowania dostępu alternatywnego oraz dokumentów potwierdzających korzystanie z tego dostępu.

2) W raportach o stanie zapewniania dostępności, opublikowanych na stronie BIP prowadzonej przez SP w Przeworsku, stwierdzono przypadki ujęcia nierzetelnych informacji, tj.:

- wbrew informacjom wskazanym w dziale 4 ww. raportów, SP w Przeworsku zapewniało w okresach od 20 września 2019 r. do 1 stycznia 2021 r. i od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. dostęp alternatywny w zakresie dostępności architektonicznej, w tym: możliwość przywołania dzwonkiem pracowników na parter budynku i załatwienie sprawy przy stoliku na parterze budynku, wypełnienie i złożenie wniosku czy uzyskanie informacji;
- wbrew informacjom wskazanym w dziale 2 ww. raportów, nie nastąpiła poprawa poziomu dostępności cyfrowej strony BIP, tj. nie uzyskano jej pełnej zgodności z UDC (według stanu na 1 stycznia 2025 r.) w stosunku do częściowej zgodności z UDC (według stanu

²⁵⁵ Tj. w budynkach: [1] przy ul. ks. P. Skargi 6 w Nakle; [2] przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 w Nakle; [3] przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 w Nakle; [4] przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie.

na 1 stycznia 2021 r.), gdyż strona BIP nadal nie spełniała wszystkich kryteriów dostępności WCAG²⁵⁶;

- wbrew informacjom wskazanym w dziale 1 pkt 1 raportu według stanu na 1 stycznia 2021 r. w dwóch budynkach SP w Przeworsku nie zapewniono wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych.

Według wyjaśnień starosty przeworskiego wskazanie w ww. raporcie nierzetelnych informacji wynikało m.in. z: [1] faktu nieodnotowywania liczby przypadków zastosowania dostępu alternatywnego; [2] błędów koordynatora ds. dostępności na etapie oceny poziomu spełnienia kryteriów dostępności cyfrowej przez stronę BIP; [3] braku analizy stanu zapewnienia dostępności architektonicznej²⁵⁷.

3) W raporcie o stanie zapewniania dostępności według stanu na 1 stycznia 2025 r., opublikowanym na stronie BIP prowadzonej przez UG w Nowem, stwierdzono przypadki ujęcia nierzetelnych informacji, tj.:

- wbrew informacjom wskazanym w dziale 1 pkt. 5 lit. a ww. raportu urząd nie posiadał: [1] procedury ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami (obowiązująca Instrukcja Bezpieczeństwa Przeciwopozarowego nie zawierała postanowień w tym zakresie); [2] sprzętu lub miejsca do ewakuacji lub ratowania ww. osób wewnątrz budynku;
- wbrew informacjom wskazanym w dziale 3 w pkt. 1 lit. g ww. raportu urząd nie był przygotowany organizacyjnie do zapewnienia od razu kontaktu osobistego z tłumaczem języka migowego, w szczególności nie posiadał zawartej umowy z podmiotem zewnętrznym na świadczenie usług tłumaczenia języka migowego ani nie posiadał procedury postępowania na wypadek zgłoszenia przez osobę zainteresowaną chęci skorzystania z usługi tłumaczenia w odniesieniu do złożonych merytorycznie zagadnień, ze wskazaniem określonej metody komunikowania się²⁵⁸.

Według wyjaśnień burmistrza Nowego oraz koordynatora ds. dostępności w UG w Nowem wskazanie w ww. raporcie nierzetelnych informacji wynikało m.in. z tego, że: [1] za wystarczające uznano wyznaczenie miejsca do ewakuacji na parkingu przed budynkiem urzędu, a opracowanie stosownych procedur ewakuacji zostało przewidziane po zakończeniu inwestycji polegającej na wyposażeniu budynku w instalację wodociągową przeciwpożarową; [2] za wystarczające uznano posiadanie przeszkolenia podstawowego z zakresu polskiego języka migowego przez pracownika zatrudnionego w Biurze Obsługi Klienta.

²⁵⁶ Tj.: [1] 1.2.2 „Napisy rozszerzone”; [2] 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”, 1.2.3 „Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)”, 1.2.5 „Audio-deskrypcja (nagranie)”; [3] 2.4.4 „Cel linku (w kontekście)”.

²⁵⁷ Analizy takiej nie zawierały w szczególności plany działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności na lata 2020-2023 i na lata 2024-2028.

²⁵⁸ W szczególności: [1] polskiego języka migowego (PJM); [2] systemu językowo migowego (SJM); [3] sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN).

Rzetelne sporządzanie raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, tj. dokumentów zawierających ocenę stanu dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla tych osób, było bardzo istotnym obowiązkiem podmiotów publicznych. Raporty te stanowiły źródło informacji o postępach, wprowadzonych usprawnieniach oraz występujących lukach w zapewnianiu dostępności. Raporty te były narzędziem umożliwiającym podmiotom publicznym monitorowanie i planowanie działań mających na celu poprawę dostępności, a także zapewniającym transparentność i rozliczalność w tym obszarze. Dlatego też, zdaniem NIK, w ww. przypadkach przy sporządzeniu tych dokumentów należało dokładać większej staranności.

5.2.2. PRAWIDŁOWOŚĆ I RZETELNOŚĆ DZIAŁANIA W OBSZARZE DOSTĘPNOŚCI CYFROWEJ STRON INTERNETOWYCH

**Niezapewnienie pełnej
dostępności cyfrowej
w przypadku
wszystkich badanych
stron internetowych**

Pomimo, że przepisy art. 5 UDC dotyczące dostępności cyfrowej stron internetowych²⁵⁹ weszły w życie odpowiednio:

- dla stron internetowych podmiotów publicznych nieopublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2019 r.;
- dla stron internetowych podmiotów publicznych opublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2020 r.;

w żadnej z 16 skontrolowanych jednostek nie zapewniono spełnienia wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej²⁶⁰.

Potwierdziły to wyniki analiz i oględzin²⁶¹ obejmujących łącznie 34 strony internetowe tych jednostek²⁶², w oparciu o 26 z 49 kryteriów dostępności WCAG określonych w załączniku do UDC²⁶³, tj.:

[1] 1.1.1 „Treść nietekstowa”; [2] 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”; [3] 1.2.2 „Napisy rozszerzone (nagranie)” [4] 1.2.3 Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)”; [5] 1.2.5 „Audio-

²⁵⁹ W ramach kontroli nie przewidziano oględzin NIK aplikacji mobilnych urzędu/starostwa pod kątem zapewnienia dostępności cyfrowej, z uwagi na bardziej skomplikowany charakter takiego badania w porównaniu do badania dostępności cyfrowej stron internetowych.

²⁶⁰ W żadnej skontrolowanej jednostce nie stwierdzono przypadków nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu nieuzasadnionego i uporczywego niezapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej – w związku brakiem poprawy tej dostępności.

²⁶¹ Przeprowadzonych z wykorzystaniem listy kontrolnej (wersji 2.2), opracowanej przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego w KPRM (por. ocenę dostępności cyfrowej – poziom podstawowy).

²⁶² Dotyczy stron prowadzonych przez jednostki kontrolowane (w tym na ich zlecenie przez podmioty zewnętrzne), tj.: [1] 15 stron BIP; [2] 16 portali internetowych gmin lub powiatów; [3] jednej strony gminnego systemu gospodarowania odpadami; [4] jednej strony powiatowego systemu rezerwacji kolejki; [5] jednej strony systemu do transmisji obrad sesji rady gminy.

²⁶³ Por. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, sekcja dostępność cyfrowa / poradnik / badania i testy dostępności cyfrowej, informacja pn. „Jak samodzielnie zbadać dostępność cyfrową strony internetowej?”, [link do informacji dot. samodzielnego badania dostępności cyfrowej strony internetowej](#) oraz [link do listy kontrolnej do badania dostępności cyfrowej strony internetowej](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

deskrypcja (nagranie)”; [6] 1.3.1 „Informacje i relacje”; [7] 1.3.3 „Właściwości zmysłowe”; [8] 1.3.4 „Orientacja – wyświetlanie treści w układzie poziomym, jak i pionowym”; [9] 1.4.1 „Użycie koloru”; [10] 1.4.2 „Kontrola odtwarzania dźwięku”; [11] 1.4.4 „Zmiana rozmiaru tekstu”; [12] 2.1.1 „Klawiatura”; [13] 2.1.2 „Brak pułapki na klawiaturę”; [14] 2.1.1 „Możliwość dostosowania czasu”; [15] 2.2.2 „Wstrzymanie (pauza), zatrzymanie, ukrywanie”; [16] 2.3.1 „Trzy błyski lub wartości powyżej progu”; [17] 2.4.2 „Tytuły stron”; [18] 2.4.3 „Kolejność fokusu”; [19] 2.4.4 „Cel linku (w kontekście)”; [20] 2.4.5 „Wiele sposobów na zlokalizowanie strony”; [21] 2.4.7 „Widoczny fokus”; [22] 3.2.3 „Konsekwentna nawigacja”; [23] 3.3.1 „Identyfikacja błędu”; [24] 3.2.2 „Etykiety lub instrukcje”; [25] 3.2.3 „Sugestie korekty błędów”; [26] 3.2.4 „Zapobieganie błędom (kontekst prawny, finansowy, związany z podawaniem danych)”.

Wyniki ww. analiz i oględzin NIK były następujące:

- niezgodność z jednym na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w jednej jednostce²⁶⁴, co dotyczyło portalu miejskiego;
- niezgodność z dwoma na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w pięciu jednostkach²⁶⁵, co dotyczyło łącznie dziewięciu stron, w tym trzech stron BIP²⁶⁶, trzech portali internetowych²⁶⁷, strony systemu gospodarowania odpadami²⁶⁸, strony systemu rezerwacji kolejki²⁶⁹ i strony do transmisji obrad sesji rady gminy²⁷⁰;
- niezgodność z trzema na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w dziewięciu jednostkach²⁷¹, co dotyczyło łącznie dziesięciu stron, w tym pięciu stron BIP²⁷² i pięciu portali internetowych²⁷³;
- niezgodność z czterema na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w trzech jednostkach²⁷⁴, co dotyczyło łącznie czterech stron, w tym trzech stron BIP²⁷⁵ i portalu powiatowego²⁷⁶;

²⁶⁴ Tj. w SP w Choszcznie.

²⁶⁵ Tj. w: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [2] UG w Jemielnicy; [3] SP w Leżajsku; [4] SP w Strzelcach Opolskich; [5] UG w Przelewicach.

²⁶⁶ Prowadzonych przez: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [2] UG w Jemielnicy; [3] SP w Leżajsku.

²⁶⁷ Prowadzonych przez: [1] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [2] UG w Jemielnicy; [3] SP w Strzelcach Opolskich.

²⁶⁸ Prowadzonej przez UG w Jemielnicy.

²⁶⁹ Prowadzonej przez SP w Leżajsku.

²⁷⁰ Prowadzonej przez UG w Przelewicach.

²⁷¹ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] SP w Strzelcach Opolskich; [4] UG w Przelewicach; [5] SP w Choszcznie; [6] SP w Lipnie; [7] SP w Leżajsku; [8] UM w Dynowie; [9] SP w Łobzie.

²⁷² Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] SP w Strzelcach Opolskich; [4] UG w Przelewicach; [5] SP w Choszcznie.

²⁷³ Prowadzonych przez: [1] SP w Lipnie; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] SP w Leżajsku; [4] UM w Dynowie; [5] SP w Łobzie.

²⁷⁴ Tj. w: [1] SP w Lipnie; [2] SP w Prudniku; [3] SP w Łobzie.

²⁷⁵ Prowadzonych przez: [1] SP w Lipnie; [2] SP w Prudniku; [3] SP w Łobzie.

²⁷⁶ Prowadzonego przez SP w Prudniku.

- niezgodność z sześcioma na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w czterech jednostkach²⁷⁷, co dotyczyło łącznie sześciu stron, w tym trzech stron BIP²⁷⁸ i trzech portali internetowych²⁷⁹;
- niezgodność z siedmioma na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w jednej jednostce²⁸⁰, co dotyczyło portalu gminnego;
- niezgodność z ośmioma na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w jednej jednostce²⁸¹, co dotyczyło strony BIP;
- niezgodność z 10 z 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w jednej jednostce²⁸², co dotyczyło portalu miejskiego;
- niezgodność z 11 na 26 kryteriów dostępności WCAG stwierdzono w jednej jednostce²⁸³, co dotyczyło portalu gminnego.

Alternatywny sposób dostępu do niedostępnych cyfrowo materiałów (dokumentów i treści) na stronach internetowych był zapewniony m.in. poprzez możliwość kontaktu z pracownikiem jednostki (np. osobistego, za pośrednictwem poczty elektronicznej czy telefonu) w celu uzyskania asysty i udostępnienia tych materiałów w innej formie (np. wydruku dokumentu, odczytania treści czy też udzielenia ustnej informacji).

Szczegółowe wyniki badań NIK dotyczące niezgodności stron internetowych z kryteriami dostępności cyfrowej WCAG zostały przedstawione w tabeli nr 3 w pkt. 6.1.3.

Przykłady

1) Niespełnienie kryterium WCAG 1.1.1 „Treść nietekstowa” dotyczyło m.in. zamieszczonych na stronach internetowych:

- skanów dokumentów w formacie pdf, takich jak: [1] uchwały zarządu powiatu lub załączniki do tych uchwał, decyzje i obwieszczenia starosty, odpowiedzi na interpelacje i zapytania radnych rady powiatu (np. na stronie BIP prowadzonej przez SP w Nakle nad Notecią); [2] oświadczenia majątkowe (np. na stronie BIP prowadzonej przez UG w Jemielnicy);
- plików graficznych w formacie jpeg, takich jak: [1] schemat organizacyjny urzędu (np. na stronie BIP prowadzonej przez UM w Tyczynie), czy informacje dotyczące projektów unijnych (na portalu powiatowym prowadzonym przez SP w Leżajsku); [2] linki do publikatorów prawnych w formie graficznej (np. na portalu miejskim prowadzonym przez UM w Tyczynie).

2) Niespełnienie kryteriów WCAG 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”, 1.2.3 „Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów

²⁷⁷ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] SP w Przeworsku; [3] UM w Cedyni; [4] SP w Nakle nad Notecią.

²⁷⁸ Prowadzonych przez: [1] UG w Nowem; [2] SP w Przeworsku; [3] UM w Cedyni.

²⁷⁹ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] SP w Przeworsku; [3] UM w Cedyni.

²⁸⁰ Tj. w UG w Nowem.

²⁸¹ Tj. w UM w Tyczynie.

²⁸² Tj. w UM w Tyczynie.

²⁸³ Tj. w UG w Przelewicach.

(nagranie)", 1.2.5 „Audio-deskrypcja (nagranie)", dotyczyło np. filmu promującego budowę dwóch siłowni zewnętrznych, przekazującego krótką treść w formie tekstu, który nie miał audio-deskrypcji (na portalu gminnym prowadzonym przez UG w Nowem).

3) Niespełnienie kryterium WCAG 1.3.3 „Właściwości zmysłowe" dotyczyło zamieszczenia na stronach internetowych informacji przekazywanych przez użycie pozycji lub formy elementu o treści:

- „Kliknij w odpowiedni obrazek poniżej", „Szczegóły na plakacie" (na portalu powiatowym prowadzonym przez SP w Nakle nad Notecią);
- „Kliknij obrazek by przejść do bazy wiedzy o cyberbezpieczeństwie" (na portalu miejskim prowadzonym przez UM w Tyczynie);
- „Aby odczytać kod CAPTCHA naciśnij tutaj" (na stronie systemu rezerwacji kolejki prowadzonej przez SP w Leżajsku).

4) Niespełnienie kryterium WCAG 1.4.1 „Użycie koloru" dotyczyło m.in. zamieszczenia na stronach internetowych:

- schematu organizacyjnego urzędu, na którym jedyną formą oznaczenia samodzielnych stanowisk był kolor zielony²⁸⁴ (na stronie BIP i portalu gminnym, prowadzonych przez UG w Jemielnicy);
- harmonogramów odbioru odpadów komunalnych, w których dni odbioru różnych frakcji odpadów były oznaczone tylko za pomocą kolorów (na stronie systemu gospodarowania odpadami prowadzonej przez UG w Jemielnicy).

5) Niespełnienie kryterium WCAG 2.1.1 „Klawiatura" dotyczyło np. niezapewnienia dostępu za pomocą klawiatury do elementu aktywnego, tj. do opcji odczytania kodu CAPTCHA (na stronie systemu rezerwacji kolejki prowadzonej przez SP w Leżajsku).

6) Niespełnienie kryterium WCAG 2.4.3 „Kolejność fokusu" polegało np. na tym, że po zatwierdzeniu wyboru sekcji pn. „Mapa strony", korzystając z nawigacji klawiaturą nie było możliwości przejścia od razu do treści tej sekcji, lecz konieczne było uprzednie przejście przez kolejne pozycje menu bocznego (na stronie BIP prowadzonej przez UG w Nowem).

Według wyjaśnień kierowników i pracowników jednostek kontrolowanych dostosowywanie stron internetowych do wymogów ustawy o dostępności cyfrowej odbywało się sukcesywnie, zgodnie z posiadaną wiedzą oraz możliwościami. Niespełnienie przez strony internetowe kontrolowanych jednostek wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej było spowodowane w szczególności: [1] ograniczeniami technicznymi użytkowanego oprogramowania do zarządzania stroną, a także ograniczeniami czasowymi i finansowymi; [2] brakiem lub przeprowadzaniem w ograniczonym zakresie audytów dostępności cyfrowej stron; [3] błędnym przekonaniem o prawidłowym wykonaniu i utrzymaniu danej strony przez podmiot zewnętrzny, któremu zlecono realizację tego zadania zgodnie z wymogami ustawowymi; [4] przeoczeniem, brakiem odpowiedniej wiedzy lub błędami edytorskimi pracowników urzędu zamieszczających materiały (dokumenty

²⁸⁴ Z nazw tych komórek organizacyjnych nie wynikało, że były to samodzielne stanowiska.

i treści) na danej stronie, a także brakiem konsultacji na etapie poprzedzającym publikację tych materiałów.

Należy wskazać, że niezależnie od tego, czy zbadane 34 strony internetowe były prowadzone we własnym zakresie, czy też za pośrednictwem usługodawców zewnętrznych, ostatecznie to jednostki kontrolowane, jako podmioty publiczne, odpowiadały za zapewnienie ich dostępności cyfrowej. W żadnym ze zbadanych przypadków nie stwierdzono, aby spełnienie kryteriów tej dostępności wiązało się z koniecznością nałożenia nadmiernych organizacyjnych lub finansowych obciążeń na jednostkę kontrolowaną, lub mogło zagrażać zdolności tej jednostki do realizacji jej celów albo do publikowania informacji potrzebnych lub istotnych z punktu widzenia jej zadań i usług. Nie stwierdzono, aby spełnione zostały przesłanki nieproporcjonalnych kosztów, a tym samym brak było uzasadnionego usprawiedliwienia dla niespełnienia wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej przez badane strony internetowe.

5.2.3. PRAWIDŁOWOŚĆ I RZETELNOŚĆ DZIAŁANIA W OBSZARZE DOSTĘPNOŚCI ARCHITEKTONICZNEJ

Przepisy art. 6 pkt 1 UZD, określające minimalne wymagania w zakresie dostępności architektonicznej, weszły w życie 20 września 2019 r. Jednocześnie UZD umożliwiła stopniowe przygotowywanie się podmiotów publicznych do realizacji tych obowiązków, tj. wprowadziła okres przejściowy (obowiązujący do 5 września 2021 r.), w którym zapewnienie dostępu alternatywnego mogło być uznawane za spełnienie ww. wymagań dostępności. Zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 w zw. Z art. 70 UZD, po upływie ww. okresu, tj. od 6 września 2021 r., dostęp alternatywny może być stosowany już tylko w wyjątkowych, indywidualnych okolicznościach i nie jest już równoznaczny z zapewnianiem dostępności, o której mowa w art. 6 pkt 1 UZD²⁸⁵.

Pomimo tego tylko w dwóch z 16 skontrolowanych jednostek zapewniono spełnienie wszystkich minimalnych warunków dostępności architektonicznej określonych w art. 6 pkt 1 UZD, tj. SP w Prudniku i SP w Leżajsku. Ustalono, że:

- a) SP w Prudniku prowadziło swoją działalność w budynku²⁸⁶, który został wybudowany w latach 70-tych zeszłego wieku jako budynek zamieszkania zbiorowego i który starostwo przejęło na swoją siedzibę w 2002 r. Od tamtego czasu sukcesywnie wykonywano remonty oraz prace adaptacyjne mające na celu dostosowanie tego budynku do nowego sposobu użytkowania i poprawę warunków pracy oraz obsługi klientów, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. W efekcie tych prac m.in.: [1] wybudowano dźwig osobowy; [2] wymieniono drzwi zewnętrzne i wewnętrzne; [3] wykonano dwie pochylnie i dwie toalety dla osób z niepełnosprawnościami; [4] przy obu wejściach do budynku oraz na korytarzach przy klatkach

**Nieliczne przypadki
spełnienia
minimalnych
warunków
dostępności
architektonicznej**

²⁸⁵ Por. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (str. 32-33), [link do druku sejmowego nr 3579 z rządowym projektem ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

²⁸⁶ Tj. w budynku przy ul. Kościuszki 76 w Prudniku.

schodowych, na wszystkich kondygnacjach, umieszczono mapy tyflograficzne zapewniające informacje o rozkładzie pomieszczeń w sposób wizualny oraz dotykowy; [5] na klatkach schodowych, na poziomie poszczególnych kondygnacji, w widocznych miejscach umieszczono krzesła ewakuacyjne; [6] wyposażono budynek w system ostrzegania pożarowego emitujący sygnały dźwiękowe i świetlne, a także komunikaty głosowe;

- b) SP w Leżajsku obsługiwało interesantów w dwóch budynkach²⁸⁷. W każdym z nich zainstalowano windy, za pomocą których można było dotrzeć na każdy poziom budynku, z wyjątkiem pomieszczeń technicznych. Na parterze budynków znajdowały się tablice informacyjne z rozkładem pomieszczeń w starostwie. Na każdym piętrze budynków umieszczono mapy tyflograficzne dodatkowo wyposażone w dźwiękowy system nawigacyjno-informacyjny. Przy wejściach do budynków umieszczono etykiety poświadczające możliwość wejścia osoby z psem asystującym i opracowano procedurę obsługi osoby korzystającej z takiej asysty. Każdy budynek wyposażono w dwa krzesła ewakuacyjne dla osób ze szczególnymi potrzebami, opracowano procedury ewakuacji lub ratowania tych osób oraz wyznaczono osoby przeszkolone i odpowiedzialne za przeprowadzenie tych procedur.

**Przypadki
niespełnienia
minimalnych
warunków
dostępności
architektonicznej
w 87,5% jednostek**

W pozostałych 14 jednostkach stwierdzono w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczące niespełnienia wszystkich minimalnych warunków dostępności architektonicznej określonych w art. 6 pkt 1 UZD, tj.:

- a) w 13 jednostkach²⁸⁸ wbrew art. 6 pkt 1 lit. a i b UZD nie zapewniono wolnych od barier poziomych lub pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków lub instalacji urządzeń lub zastosowania środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiały dostęp do wszystkich pomieszczeń²⁸⁹, co dotyczyło łącznie 15²⁹⁰ z 21 zbadanych budynków. Przy czym w dwóch jednostkach²⁹¹ wbrew art. 7 ust. 1 i 2 UZD nie zapewniono jednocześnie dostępu alternatywnego, co w obu przypadkach dotyczyło jednego budynku, w którym jednostki te prowadziły działalność i obsługę interesantów. Zakres barier poziomych i pionowych został przedstawiony w tabeli nr 4 w pkt. 6.1.4;

²⁸⁷ Tj. w: [1] budynku A przy ul. Kopernika 8 w Leżajsku, stanowiącym główną siedzibę; [2] budynku B przy ul. Skłodowskiej 8 w Leżajsku.

²⁸⁸ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] SP w Strzelcach Opolskich; [7] UM w Tyczynie; [8] UM w Dynowie; [9] SP w Przeworsku; [10] UM w Cedyni; [11] UG w Przelewicach; [12] SP w Choszcznie; [13] SP w Łobzie.

²⁸⁹ Z wyłączeniem pomieszczeń technicznych.

²⁹⁰ Tj. budynków: [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54; [2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6; [3] UG w Nowem; [4] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67; [7] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 65; [8] SP w Strzelcach Opolskich; [9] UM w Tyczynie; [10] UM w Dynowie; [11] SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10; [12] UM w Cedyni; [13] UG w Przelewicach; [14] SP w Choszcznie przy ul. Nadbrzeżnej 2; [15] SP w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41.

²⁹¹ Tj. w: [1] UM w Tyczynie; [2] UM w Dynowie.

- b) w ośmiu jednostkach²⁹² wbrew art. 6 pkt 1 lit. c UZD nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, co dotyczyło łącznie 11 z 21 zbadanych budynków, tj.:

[1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6; [2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46; [3] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie; [4] UG w Nowem; [5] SP w Lipnie przy ul. Sierakowskiego 10C; [6] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67; [7] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 65; [8] UM w Tyczynie; [9] UM w Dynowie; [10] UM w Cedyni; [11] UG w Przelewicach;

- c) w dziewięciu jednostkach²⁹³ wbrew art. 6 pkt 1 lit. e UZD nie zapewniono osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób z budynku, co dotyczyło łącznie 12 z 21 zbadanych budynków, tj.:

[1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6; [2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46; [3] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie; [4] UG w Nowem; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67; [7] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 65; [8] UM w Dynowie; [9] SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszcznie przy ul. Nadbrzeżnej 2; [12] SP w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41.

Przykłady barier architektonicznych poziomych i pionowych, stwierdzone w budynkach jednostek kontrolowanych i świadczące o niespełnieniu minimalnych warunków dostępności architektonicznej określonych w art. 6 pkt 1 lit. a i b UZD, przedstawione zostały na zdjęciach nr 27-62.

Zdjęcia nr 27 i nr 28

Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią – bariery poziome: próg w drzwiach do jednego z pomieszczeń biurowych na parterze (strona lewa) i na drugim piętrze (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

²⁹² Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Jemielnicy; [5] UM w Tyczynie; [6] UM w Dynowie; [7] UM w Cedyni; [8] UG w Przelewicach.

²⁹³ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UG w Pawłowiczkach; [4] UG w Jemielnicy; [5] UM w Dynowie; [6] w SP w Przeworsku; [7] UG w Przelewicach; [8] SP w Choszcznie; [9] SP w Łobzie.

Zdjęcia nr 29 i nr 30

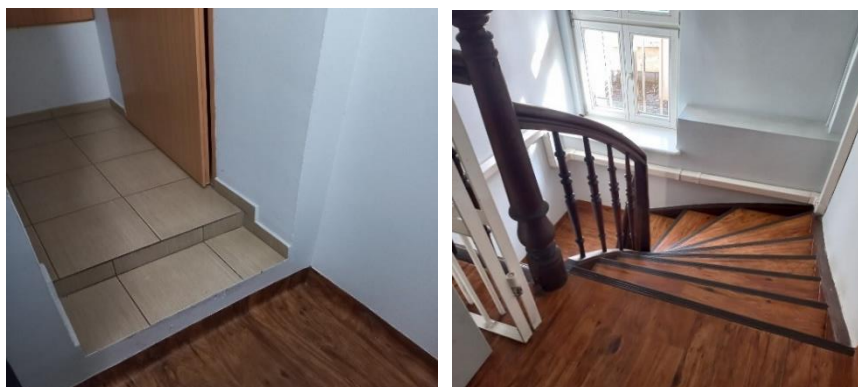
Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią – bariery poziome: schody między parterem i pierwszym piętrzem (strona lewa) oraz między pierwszym i drugim piętrzem (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 31 i nr 32

Budynek Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią przy ul. P. Skargi 6 – bariery poziome: dwa stopnie schodów przed toaletą na parterze (strona lewa) oraz schody między parterem a pierwszym piętrzem (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 33 i nr 34

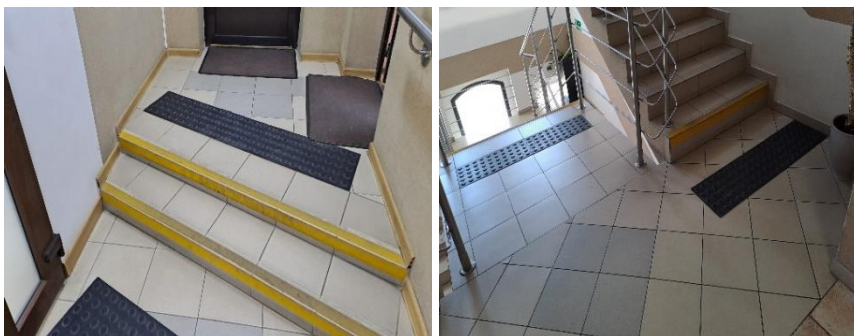
Budynek Urzędu Gminy Nowe – bariery poziome: schody z parteru na pierwsze piętro dwukondygnacyjnej części budynku (strona lewa) oraz schody na pierwsze piętro trzy-kondygnacyjnej części budynku (prawa strona), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 35 i nr 36

Budynek Urzędu Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie – bariery poziome: dwa stopnie schodów przed wejściem do pomieszczeń biurowych na parterze (strona lewa) oraz schody wewnątrz budynku (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 37 i nr 38

Budynek Urzędu Gminy w Pawłowiczkach – bariera pozioma: próg w drzwiach do ogólnodostępnej toalety na parterze (strona lewa); bariera pionowa: ograniczona szerokość drzwi wewnętrznych do pomieszczenia obsługi osób ze szczególnymi potrzebami (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 39 i nr 40

Budynek Urzędu Gminy Jemielnica przy ul. Strzeleckiej 67 – bariery poziome: jedyne wejście do budynku z trójstopniowymi schodami (strona lewa) oraz klatka schodowa prowadząca na parter (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 41 i nr 42

Budynek Urzędu Gminy Jemielnica przy ul. Strzeleckiej 67 – bariera pozioma: klatka schodowa prowadząca na piętro (strona lewa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości; bariera pionowa: urządzenie wielofunkcyjne w korytarzu na piętrze, ograniczające szerokość płaszczyzny ruchu (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 43 i nr 44

Budynek Urzędu Gminy Jemielnica przy ul. Strzeleckiej 65 – bariery poziome: klatka schodowa prowadząca na piętro (strona lewa) oraz trzy-stopniowe schody wewnątrz budynku (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 45 i nr 46

Budynek Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich – bariery pionowe: ławka na szczycie pochylni ograniczająca szerokość płaszczyzny ruchu (strona lewa) oraz ograniczona szerokość utwardzonego dojścia do budynku z furtką (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 47 i nr 48

Budynek Urzędu Miejskiego w Cedyni – bariera pozioma: jedyne wejście do budynku z dwustopniowymi schodami, przy braku urządzeń do pokonania różnicy wysokości (strona lewa); bariera pionowa: donica ograniczająca dostęp do dzwonka przyzywowego dla osób z niepełnosprawnościami (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 49 i nr 50

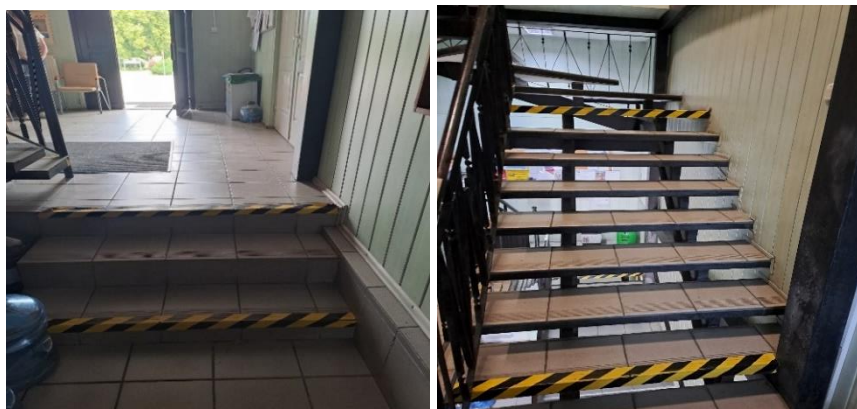
Budynek Urzędu Miejskiego w Cedyni – bariery poziome: próg w wejściu do punktu porad prawnych (strona lewa) oraz schody do pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 51 i nr 52

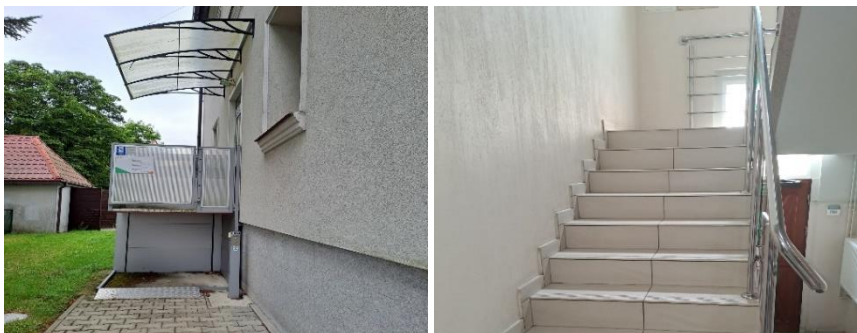
Budynek Urzędu Gminy w Przelewicach – bariery poziome: schody na parterze prowadzące do toalety (strona lewa) oraz schody na drugie piętro (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 53 i nr 54

Budynek Starostwa Powiatowego w Choszczynie przy ul. Nadbrzeżnej 2 – bariery poziome: zewnętrzna platforma z dostępem wyłącznie na poziom parteru (strona lewa) oraz schody z parteru na wyższe kondygnacje, przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania tej różnicy wysokości (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 55 i nr 56

Budynek Starostwa Powiatowego w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41 – bariera pozioma: wewnętrzna platforma z dostępem wyłącznie na poziom parteru (strona lewa i prawa), przy braku windy lub innych urządzeń z dostępem na wyższe kondygnacje

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 57 i nr 58

Budynek główny Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią – bariera pionowa: kosz na segregację śmieci na pierwszym piętrze, ograniczający dostęp do multimedialnej tablicy ogłoszeń z ekranem dotykowym (strona lewa i prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 59 i nr 60

Budynek Urzędu Miejskiego w Dynowie – bariery poziome: schody przed wejściem głównym (strona lewa) oraz schody przed wejściem od ul. Krzywej (strona prawa), przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania tych różnic wysokości

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 61 i nr 62

Budynek Urzędu Miejskiego w Dynowie – bariery poziome: schody z parteru na wyższe kondygnacje, przy braku windy lub innych urządzeń do pokonania różnic wysokości (strona lewa), próg w drzwiach do jednego z pomieszczeń biurowych (strona prawa)

Źródło: materiały własne NIK.

Zróżnicowany poziom zgodności budynków z minimalnymi warunkami dostępności architektonicznej

Poziom zgodności zbadanych budynków z ww. minimalnymi warunkami dostępności architektonicznej określonymi w art. 6 pkt 1 UZD kształtował się na następująco: [1] we wszystkich 21 zbadanych budynkach zapewniono spełnienie jednego z pięciu warunków, tj. zapewniono wstęp do budynku osobom korzystającym z psa asystującego; [2] tylko trzy²⁹⁴ z 21 (tj. 14%) zbadanych budynków spełniały wszystkie pięć warunków; [3] jeden²⁹⁵ z 21 (tj. 5%) zbadanych budynków nie spełniał jednego z pięciu warunków; [4] pięć²⁹⁶ z 21 (tj. 24%) zbadanych budynków nie spełniało dwóch z pięciu warunków;

²⁹⁴ Tj. budynki: [1] SP w Prudniku; [2] SP w Leżajsku przy ul. Kopernika 8; [3] SP w Leżajsku przy ul. Skłodowskiej 8.

²⁹⁵ Tj. budynek SP w Lipnie przy ul. Sierakowskiego 10C.

²⁹⁶ Tj. budynki: [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54; [2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46; [3] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie; [4] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [5] SP w Strzelcach Opolskich.

**Szerszy kontekst
stwierdzonych barier
architektonicznych**

[5] sześć²⁹⁷ z 21 (tj. 28,5%) zbadanych budynków nie spełniało trzech z pięciu warunków; [6] sześć²⁹⁸ z 21 (tj. 28,5%) zbadanych budynków nie spełniało czterech z pięciu warunków. Tym samym aż 17 z 21 (tj. 81%) zbadanych budynków nie spełniało co najmniej dwóch z pięciu minimalnych warunków dostępności architektonicznej.

Należy mieć na uwadze, że poza obowiązkiem spełniania minimalnych warunków dostępności architektonicznej określonych w art. 6 pkt 1 UZD, podmioty publiczne były zobowiązane, zgodnie z art. 4 ust. 1 oraz art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD w zw. z art. 2 pkt 1 UZD, do podejmowania działań w szerszym kontekście, tj. stosowania uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień, usuwania wszelkich barier architektonicznych²⁹⁹, a także zapobiegania ich powstawaniu.

Według informacji uzyskanych od Prezes Zarządu PFRON³⁰⁰, Zastępcy Dyrektora w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych³⁰¹ oraz Prezes Zarządu Fundacji Integracja³⁰², ograniczanie się do minimalnych wymagań dostępności i brak świadomości jej szerszego kontekstu był jednym z istotnych problemów w realizacji przez podmioty publiczne obowiązków wynikających z UZD. Potwierdziły to wyniki niniejszej kontroli NIK.

Stwierdzono, że w dziewięciu³⁰³ z 16 skontrolowanych jednostek wystąpiły przypadki, w których wbrew art. 4 ust. 1 i art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD nie zastosowano uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień, nie podjęto też rzetelnych działań w celu usunięcia występujących barier, tj. przeszkód lub ograniczeń architektonicznych, lub zapobiegnięcia ich powstaniu. Przypadki te wykraczały poza minimalne warunki dostępności architektonicznej wymagane w art. 6 pkt 1 UZD. I tak:

- a) w dwóch³⁰⁴ jednostkach dla samochodów osobowych wykorzystywanych przez osoby z niepełnosprawnościami nie urządzono stanowisk postojowych³⁰⁵, co dotyczyło miejsc przeznaczonych na postój pojazdów przy dwóch budynkach, tj.:
- [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6; [2] UM w Dynowie;*

²⁹⁷ Tj. budynki: [1] UG w Pawłowiczkach; [2] UM w Tycynie; [3] SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10; [4] UM w Cedyni; [5] SP w Choszczynie przy ul. Nadbrzeżnej 2; [6] SP w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41.

²⁹⁸ Tj. budynki: [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6; [2] UG w Nowem; [3] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67; [4] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 65; [5] UM w Dynowie; [6] UG w Przelewicach.

²⁹⁹ Tj. przeszkód lub ograniczeń architektonicznych, które uniemożliwiały lub utrudniały osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

³⁰⁰ Por. pismo nr DD.WPS.432.51.2025 z 9 października 2025 r.

³⁰¹ Por. pismo nr BON-XIII.070.43.2025 z 16 października 2025 r.

³⁰² Por. pismo z 2 października 2025 r.

³⁰³ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UG w Pawłowiczkach; [4] UG w Jemielnicy; [5] SP w Strzelcach Opolskich; [6] SP w Prudniku; [7] UM w Dynowie; [8] UM w Cedyni; [9] UG w Przelewicach.

³⁰⁴ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UM w Dynowie.

³⁰⁵ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego zagospodarowując działkę budowlaną, należało urządzić, stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy, stanowiska postojowe dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo, w tym również dla samochodów, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami.

- b) w jednej³⁰⁶ jednostce przy jedynym budynku, w którym urząd prowadził swoją działalność, w ramach utwardzonej części parkingu przeznaczony dla co najmniej 26 samochodów urządzono jedno zamiast minimum trzech miejsc postojowych dla samochodów wykorzystywanych przez osoby z niepełnosprawnościami, co było sprzeczne z założeniami planu zagospodarowania przestrzennego³⁰⁷;
- c) w dwóch³⁰⁸ jednostkach nie zapewniono minimalnych wymiarów stanowisk postojowych dla samochodów osobowych użytkowanych przez osoby z niepełnosprawnościami³⁰⁹, co dotyczyło stanowisk przy dwóch budynkach, tj.:
- [1] UG w Nowem (ze stanowiskiem postojowym o szerokości 3,3 m);
[2] UG w Pawłowiczkach (ze stanowiskiem postojowym o długości 4,6 m);
- d) w trzech³¹⁰ jednostkach nie zapewniono odpowiednich rozwiązań sygnalizujących różnicę poziomu podłogi³¹¹ przed jednym z dwóch wejść do budynku, co dotyczyło trzech budynków, tj.:
- [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie (z dostępnym z poziomu chodnika wejściem do szybu platformy zewnętrznej, umożliwiającą dostęp do wszystkich pomieszczeń, jednak bez oznaczenia stopnia o wysokości 0,12 m przed drugim wejściem); [2] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 65 (z wejściem głównym dostępnym z poziomu chodnika, jednak bez oznaczenia stopnia przed drugim wejściem); [3] SP w Prudniku (ze schodami i pochylnią przed dwoma wejściami, jednak bez oznaczenia schodów przy jednym z wejść);
- e) w dwóch³¹² jednostkach stwierdzono przypadki budynków, które były wyposażone w urządzenia umożliwiające dostęp do wszystkich pomieszczeń, jednak nie zapewniono odpowiednich rozwiązań sygnalizujących różnicę poziomu podłogi³¹³ wewnątrz tych budynków, co dotyczyło dwóch budynków, tj.:
- [1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie (z platformą zewnętrzną zapewniającą dostęp na wszystkie kondygnacje, jednak bez oznaczenia schodów i powierzchni spoczników); [2] SP w Strzelcach Opolskich (z wewnętrzną platformą schodową oraz z windą, jednak bez oznaczenia powierzchni spoczników schodów);

³⁰⁶ Tj. w UG w Nowem.

³⁰⁷ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 18 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego liczbę stanowisk postojowych i sposób urządzenia parkingów należy dostosować do wymagań ustalonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Por. też uchwałę nr XXVIII/196/17 rady miejskiej w Nowem z 10 maja 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Nowe, gdzie dla działki nr 744/1, na której były miejsca parkingowe, dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową przewidziano minimum jedno miejsce postojowe na każde 10 miejsc postojowych.

³⁰⁸ Tj. w: [1] UG w Nowem; [2] UG w Pawłowiczkach.

³⁰⁹ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 21 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego stanowiska postojowe w przypadku samochodów osobowych użytkowanych przez osoby niepełnosprawne powinny mieć co najmniej szerokość 3,6 m i długość 5 m.

³¹⁰ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Jemielnicy; [3] SP w Prudniku.

³¹¹ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z: [1] § 71 ust. 4 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków; [2] § 306 ust. 1 ww. rozporządzenia.

³¹² Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] SP w Strzelcach Opolskich.

³¹³ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z: [1] § 71 ust. 4 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków; [2] § 306 ust. 1 ww. rozporządzenia; [3] § 306 ust. 2 ww. rozporządzenia.

- f) w jednej³¹⁴ jednostce zastosowano przed wejściami do budynków pochylnie, które przy wysokości³¹⁵ powyżej 0,5 m miały zbyt duże nachylenie, tj. przekraczające 6%³¹⁶, co dotyczyło dwóch budynków, tj.:
[1-2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 (z pochylnią o wysokości 0,55 m, długości skośnej 6,52 m i nachyleniu między podstawą a płaszczyzną skośną od 6,99% do 8,755%) i przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 (z pochylnią o wysokości 0,58 m, długości skośnej 5,80 m i nachyleniu między podstawą a płaszczyzną skośną od 8,75% do 10,51%);
- g) w pięciu³¹⁷ jednostkach nie zapewniono dostosowania przeznaczonej dla interesantów ogólnodostępnej toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami³¹⁸, co dotyczyło pomieszczeń w siedmiu budynkach, tj.:
[1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 (toalety na parterze); [2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie (toalety na parterze, z uwagi na brak odpowiednio przystosowanej, co najmniej jednej miski ustępowej); [3] UG w Nowem (toalety na parterze oraz na drugim piętrze trzykondygnacyjnej części budynku); [4] UM w Dynowie (toalety na parterze); [5-6] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 i ul. Strzeleckiej 65 (toalet na parterze); [7] UM w Cedyni (toalety na parterze);
- h) w czterech³¹⁹ jednostkach nie zapewniono dla osób słabowidzących wyraźnego (kontrastowego) oznakowania przezroczystego materiału drzwi wewnętrznych³²⁰, co dotyczyło drzwi w sześciu budynkach, tj.:
[1-2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 (drzwi w przedsionku przy wejściu głównym) i przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 (drzwi do pomieszczeń na parterze nr 3, 4 i 6, przeznaczonych odpowiednio: /1/ do obsługi klientów Wydziału Architektury i Budownictwa; /2/ na Biuro Obsługi Klienta; /3/ do obsługi klientów przez Rzecznika Praw Konsumenta); [3] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie (drzwi do platformy pionowej); [4] UG w Nowem (drzwi wejścia głównego); [5] SP w Strzelcach Opolskich (drzwi windy oraz gabinetów zarządu powiatu i kancelarii); [6] SP w Prudniku (drzwi z klatek schodowych na korytarze);

³¹⁴ Tj. w SP w Nakle nad Notecią.

³¹⁵ Tj. pionowej odległości między najniższym a najwyższym punktem pochylni.

³¹⁶ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 70 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych dla budynków, według którego dla pochylni na zewnątrz o wysokości powyżej 0,5 m dopuszczalne było maksymalne nachylenie wynoszące 6%.

³¹⁷ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UM w Dynowie; [4] UG w Jemielnicy; [5] UM w Cedyni.

³¹⁸ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 86 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego w budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higienicznosanitarnych powinno być przystosowane dla tych osób.

³¹⁹ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] SP w Strzelcach Opolskich; [4] SP w Prudniku.

³²⁰ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 295 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według której skrzydła drzwiowe, wykonane z przezroczystych tafli, powinny być oznakowane w sposób widoczny.

- i) w jednej³²¹ jednostce nie zapewniono na schodach zewnętrznych o wysokości ponad 0,5 m balustrady umożliwiającej ich obustronne użytkowanie³²², co dotyczyło schodów w jednym budynku, tj.:
[1] budynku SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 (schodów zewnętrznych o wysokości 0,58 m, przed wejściem do części przeznaczonych na pomieszczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności);
- j) w dwóch³²³ jednostkach nie zapewniono dla osób poruszających na wózku inwalidzkim lady o obniżonej wysokości³²⁴, co dotyczyło w szczególności dwóch budynków, tj.:
[1] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 (z blatem na wysokości 1 m w pomieszczeniu nr 1 na parterze, przeznaczonym do obsługi interesantów w zakresie ewidencji gruntów i budynków);
[2] SP w Strzelcach Opolskich (z blatem punktu informacyjnego na parterze na wysokości 0,96 m oraz z blatem kasy na parterze na wysokości 1,23 m - por. zdjęcia nr 63-64);
- k) w jednej³²⁵ jednostce, w jedynym budynku, w którym prowadziła ona swoją działalność, nie zapewniono osłon przeciwsłonecznych na oknach klatek schodowych, przy wysokim współczynniku odbicia światła od jasnej nawierzchni podłogi i ścian, co powodowało występowanie efektu olśnienia na korytarzach³²⁶;
- l) w jednej³²⁷ jednostce, która w swoim jedynym budynku udostępniła dla klientów elektroniczną tablicę informacyjną, stwierdzono, że przyciski umożliwiające nawigację po tej tablicy znajdowały się na wysokości przekraczającej 1,5 m, tj. ograniczającej dostęp do nich osobom poruszającym się na wózku inwalidzkim³²⁸ (por. zdjęcia nr 65-66).

³²¹ Tj. w SP w Nakle nad Notecią.

³²² Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 296 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według której schody zewnętrzne służące do pokonania wysokości przekraczającej 0,5 m, w budynku użyteczności publicznej powinny mieć balustrady lub poręcze przysienne, umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie.

³²³ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] SP w Strzelcach Opolskich.

³²⁴ Jako wzorzec przyjęto Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, opublikowane na stronie Ministerstwa Rozwoju i Technologii, zgodnie z którymi lada recepcji, kasy lub stanowisko obsługi, przynajmniej na odcinku o szerokości 90 cm, powinna znajdować się nie wyżej niż 90 cm od posadzki, przy optymalnej wysokości 70 - 80 cm (por. pkt. 4.1.2 str. 52); [link do strony umożliwiającej pobranie standardów dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami](#) (dostęp: 12 listopada 2025 r.).

³²⁵ Tj. w SP w Prudniku.

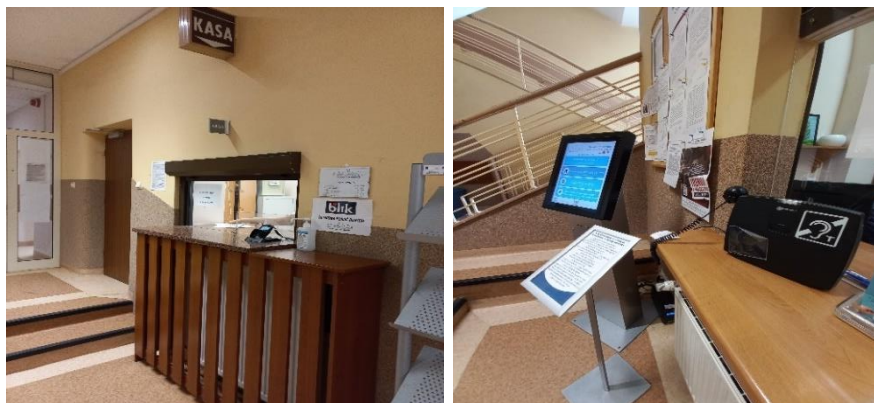
³²⁶ Jako wzorzec przyjęto Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, opublikowane na stronie Ministerstwa Rozwoju i Technologii, zgodnie z którymi nawierzchnie ciągów pieszych nie powinny powodować zjawiska olśnienia (por. pkt. 3.2.6 str. 30); [link do strony umożliwiającej pobranie standardów dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami](#) (dostęp: 12 listopada 2025 r.).

³²⁷ Tj. w UG w Przelewicach.

³²⁸ Jako wzorzec przyjęto Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, opublikowane na stronie Ministerstwa Rozwoju i Technologii, zgodnie z którymi komfortowy zasięg rąk osoby dorosłej siedzącej na wózku inwalidzkim mieścić się w przedziale od 0,40 m do 1,1 m (por. pkt. 1.3.1 str. 9); [link do strony umożliwiającej pobranie standardów dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami](#) (dostęp: 12 listopada 2025 r.).

Zdjęcia nr 63 i nr 64

Budynek Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich – lada kasy na parterze (strona lewa) i lada punktu informacyjnego na parterze (strona prawa), na wysokości niedostępnej dla osób na wózku inwalidzkim

Źródło: materiały własne NIK.

Zdjęcia nr 65 i nr 66

Budynek Urzędu Gminy w Przelewicach – elektroniczna tablica informacyjna przy schodach z parteru na pierwsze piętro (strona lewa i prawa), z przyciskami nawigacyjnymi na wysokości niedostępnej dla osób na wózku inwalidzkim

Źródło: materiały własne NIK.

Według wyjaśnień kierowników i pracowników jednostek kontrolowanych, przypadki niespełnienia minimalnych warunków dostępności architektonicznej, nieusunięcia barier architektonicznych lub niezapobiegnięcia ich powstaniu były spowodowane w szczególności: [1] koniecznością poniesienia znacznych nakładów finansowych na wdrożenie rozwiązań zapewniających dostępność architektoniczną i ograniczonymi możliwościami zabezpieczenia na ten cel środków, co skutkowało sukcesywnym wprowadzaniem zmian w ww. zakresie; [2] rezygnacją z ubiegania się o środki zewnętrzne, m.in. z programów finansowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, z uwagi na wymóg równoczesnego zaangażowania środków własnych; [3] niezyskaniem wsparcia finansowego na poprawę dostępności budynku z uwagi na odrzucenie wniosku o dofinansowanie; [4] koniecznością przeniesienia środków finansowych, pierwotnie zabezpieczonych w budżecie na usuwanie barier architektonicznych, na inne, bardziej priorytetowe zadania; [5] błędnym przekonaniem, że wdrożenie określonych rozwiązań może nie znaleźć uzasadnienia ekonomicznego; [6] przyjęciem błędnego

założenia, że dla realizacji obowiązków ustawowych w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej wystarczające było zapewnienie dostępu alternatywnego, m.in. z uwagi na brak zgłaszanych potrzeb w zakresie zapewniania ww. dostępności czy też brak skarg na jej niezapewnianie; [7] błędnym przekonaniem, że dla zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy wystarczające było umieszczenie tablic informujących o funkcji i numerach pomieszczeń lub tabliczek z informacją wizualną i dotykową przy drzwiach do poszczególnych pomieszczeń; [8] przyjęciem błędnego założenia, że dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich ratowania z budynku w inny sposób wystarczające było wyznaczenie miejsca zbiórki do ewakuacji na zewnątrz budynku; [9] trudnościami wynikającymi ze specyfiki architektonicznej, uwarunkowań konstrukcyjnych i technicznych danego budynku, w tym m.in. ograniczonego miejsca na zainstalowanie urządzeń wewnętrznych umożliwiających dostęp do wszystkich pomieszczeń; [10] brakiem możliwości uzyskania terenu pod budowę urządzeń zewnętrznych umożliwiających dostęp do wszystkich pomieszczeń, w szczególności z uwagi na nieuregulowaną własność sąsiadujących działek; [11] koniecznością uzyskania zgody na wprowadzanie określonych rozwiązań w budynku od wojewódzkiego konserwatora zabytków, z uwagi na zabytkowy charakter budynku; [12] niedopatrzeniem, niewystarczającą wiedzą merytoryczną oraz brakiem świadomości o niespełnieniu określonych warunków dostępności architektonicznej ze strony pracowników i kierownictwa.

Należy wskazać, że zapewnianie przez jednostki kontrolowane dostępności architektonicznej to szczególnie ważny i istotny obowiązek ustawowy tych jednostek, gdyż jego spełnienie umożliwia samodzielne i bezpieczne korzystanie z ich usług przez wszystkich obywateli, w tym osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, rodziców z dziećmi, osoby po urazach, itd. Jest to wymóg prawny, który ma gwarantować równy dostęp do usług publicznych i jest kluczowy dla budowania społeczeństwa włączającego, tj. akceptującego i szanującego różnorodność. Według informacji uzyskanych z Departamentu Polityki Senioralnej KPRM³²⁹, uwzględnianie określonych rozwiązań zapewniających dostępność przestrzeni fizycznej jest niezwykle istotne m.in. dla osób starszych jako osób ze szczególnymi potrzebami, z uwagi na ich problemy w poruszaniu się. W 2024 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej w Polsce wyniosła ok. 10 mln (26,6% ogółu ludności) i podmioty publiczne powinny mieć na uwadze ww. potrzeby tej grupy osób.

Dlatego też, zdaniem NIK w ramach prowadzonej przez jednostki kontrolowane działalności należało ww. przypadkach dokładać większej staranności przy zapewnianiu dostępności architektonicznej.

³²⁹ Por. pismo nr DNK.WN.1781.31.2025 z 10 października 2025 r.

5.2.4. PRAWIDŁOWOŚĆ I RZETELNOŚĆ DZIAŁANIA W OBSZARZE DOSTĘPNOŚCI INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNEJ

Przepisy art. 6 pkt 3 UZD, określające minimalne wymagania w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej, weszły w życie 20 września 2019 r. Jednocześnie UZD umożliwiła stopniowe przygotowywanie się podmiotów publicznych do realizacji tych obowiązków, tj. wprowadziła okres przejściowy (obowiązujący do 5 września 2021 r.), w którym zapewnienie dostępu alternatywnego mogło być uznawane za spełnienie ww. wymagań dostępności. Zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 w zw. Z art. 70 UZD, po upływie ww. okresu, tj. od 6 września 2021 r., dostęp alternatywny może być stosowany już tylko w wyjątkowych, indywidualnych okolicznościach i nie jest już równoznaczny z zapewnianiem dostępności, o której mowa w art. 6 pkt 3 UZD³³⁰.

**Stosowane środki
i urządzenia
wspierające
komunikowanie się**

W ramach zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej, skontrolowane jednostki umożliwiły osobom ze szczególnymi potrzebami obsługę przy pomocy środków i urządzeń wspierających komunikowanie się, przedstawionych w tabeli nr 5 w pkt. 6.1.5.

**Problemy i dobre
praktyki związane
z zapewnianiem
dostępności usług
tłumacza języka
migowego**

Jak wynika z tabeli nr 5, tylko w pięciu z 16 skontrolowanych jednostek zawarto umowy z profesjonalnym podmiotem zewnętrznym zabezpieczające możliwość uzyskania bezpłatnej pomocy tłumacza języka migowego przez klientów tych jednostek. W umowach przyjmowano różne warianty wynagrodzenia usługodawców za ww. usługi świadczone na rzecz tych klientów, według stawek zaakceptowanych przez podmiot publiczny, tj. wynagrodzenie bez opłaty miesięcznej³³¹ lub wynagrodzenie z opłatą miesięczną³³². Przy czym w celu zachowania zasady racjonalnego i gospodarnego wydatkowania środków publicznych, jako preferowany należałoby uznać wariant bez opłaty miesięcznej.

Należy mieć na uwadze, że zapewnienie podstawowego przeszkolenia wybranych pracowników jednostki z zakresu języka migowego nie może być traktowane jako równoważne z uzyskaniem przez nich kompetencji tłumacza języka migowego czy też statusu osoby posługującej się tym językiem na profesjonalnym poziomie. Jednocześnie brak umowy na realizację na rzecz podmiotu publicznego usługi tłumacza języka migowego może przyczynić się do wydłużonego okresu oczekiwania na załatwienie sprawy urzędowej lub nawet braku możliwości jej załatwienia przez osobę zainteresowaną. Pierwszeństwo w dostępie do usługi tłumaczenia mają bowiem zawsze klienci tych podmiotów publicznych, z którymi dany usługodawca ma zawartą stosowną umowę. Zapewnianie dostępu do świadczenia usług tłumacza języka migowego jest obowiązkiem podmiotów publicznych. Usługi te powinny być dostępne bez zbędnej zwłoki i świadczone na odpowiednio wysokim poziomie, w celu uniknięcia ryzyka naruszenia praw osób głuchych i słabosłyszących oraz powstania nieporozumień.

³³⁰ Por. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (str. 32-33), [link do druku sejmowego nr 3579 z rządowym projektem ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

³³¹ Na poziomie do 100 zł brutto za każdą rozpoczętą godzinę tłumaczenia, plus koszty dojazdu.

³³² Na poziomie do 100 zł brutto miesięcznie z limitem określonym na 75 minut (pięć rozpoczętych kwadransów) tłumaczenia, plus 30 zł brutto za każdy kolejny rozpoczęty kwadrans tłumaczenia oraz koszty dojazdu.

Przykład błędnego podejścia do zapewniania dostępności do usług tłumacza języka migowego

W UM w Cedyni zapewniono obsługę interesantów z wykorzystaniem poczty elektronicznej, a także poprzez pracownika przeszkolonego w zakresie podstaw obsługi języka migowego. Nie zapewniono zdalnego dostępu online do usługi tłumacza języka migowego przez strony internetowe i aplikacje ani kontaktu osobistego z tłumaczem języka migowego³³³.

Według wyjaśnień burmistrza Cedyni: [1] w urzędzie nie zapewniono dostępu do usługi tłumacza języka migowego, ponieważ nie odnotowano przypadku, w którym osoba posługująca się językiem migowym zgłosiłaby potrzebę skorzystania z takiej usługi; [2] w urzędzie zatrudniona była osoba znająca język migowy, która w razie potrzeby mogła zapewnić wsparcie w komunikacji; [3] z uwagi na dostępność ww. wsparcia na miejscu oraz brak zgłoszonego zapotrzebowania ze strony interesantów uznano, że nie było konieczności wdrażania zdalnego systemu tłumaczenia. Burmistrz Cedyni wskazał też na możliwość bezpłatnego skorzystania przez zainteresowane osoby głuche i słabosłyszące z dostępnych na rynku aplikacji do tłumaczenia języka migowego³³⁴.

W swoich wyjaśnieniach burmistrz Cedyni nie uwzględnił faktu, że to jego obowiązkiem, jako podmiotu publicznego działającego za pośrednictwem UM w Cedyni, było zapewnianie dostępności usługi tłumacza języka migowego i możliwość skorzystania z niej nie powinna być uzależniana od warunków po stronie klienta, w szczególności od posiadania przez klienta telefonu z odpowiednią aplikacją. Ponadto w przypadku klienta zgłaszającego się z zagadnieniami o wyższym stopniu złożoności, obsługa realizowana przez pracowników UM w Cedyni przeszkolonych wyłącznie w zakresie podstaw języka migowego mogła okazać się niewystarczająca i wymagać wsparcia podmiotu zewnętrznego, świadczącego usługi tłumaczenia języka migowego na profesjonalnym poziomie. Na taką okoliczność UM w Cedyni nie był jednak przygotowany.

Przykłady dobrych praktyk w zapewnianiu dostępności do usług tłumacza języka migowego

1) W celu zapewnienia, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z SP w Nakle nad Notecią w formie określonej w tym wniosku, w czerwcu 2021 r. została zawarta na czas nieokreślony umowa z Polskim Związkiem Głuchych Oddziałem Kujawsko-Pomorskim w Bydgoszczy³³⁵, która obejmowała świadczenie usług w zakresie pomocy w komunikowaniu się z osobami głuchymi i słabosłyszącymi, na rzecz których zamawiający udzielał świadczeń, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego zrealizowania tych świadczeń. Zgodnie z umową wykonawca był zobowiązany świadczyć usługi tłumaczeniowe w miejscu uzgodnionym z zamawiającym, a w sprawach nagłych tłumaczenie na język migowy miało się odbywać za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Za czynności wykonywane na rzecz zamawiającego

³³³ W szczególności nie zostały określone formalne zasady współpracy UM w Cedyni z podmiotem zewnętrznym świadczącym usługi tłumacza języka migowego, np. poprzez zawarcie z takim podmiotem stosownej umowy.

³³⁴ Aplikacje tego typu z reguły nie są dostępne bezpłatnie dla podmiotów publicznych, tylko dla osób uprawnionych, tj. doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się.

³³⁵ Por. umowę nr 169/2021 z 14 czerwca 2021 r.

wykonawca miał otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 95 zł brutto za każdą rozpoczętą godzinę tłumaczenia, plus koszty dojazdu. Wykonawca miał wystawiać rachunek po zrealizowanym tłumaczeniu.

2) W SP w Choszczynie zapewniono zawarcie w lipcu 2025 r. umowy z Polskim Związkiem Głuchych Oddziałem Zachodniopomorskim, która obejmowała dwukierunkowe tłumaczenie online Polskiego Języka Migowego (PJM) oraz Systemu Językowo-Migowego (SJM), przez dostępne wideo-komunikatory zleceniodawcy. Za wykonanie przedmiotu umowy zleceniodawca miał zapłacić zleceniobiorcy wynagrodzenie w wysokości 100 zł brutto za każdą rozpoczętą godzinę tłumaczenia. Wynagrodzenie było należne wyłącznie za rzeczywiście wykonaną pracę i płatne po zakończeniu każdego zlecenia.

Należy pokreślić, że ww. umowy nie przewidywały opłat miesięcznych za gotowość do świadczenia ww. usługi. Zabezpieczyły one dostęp do profesjonalnych usług tłumacza języka migowego, przy jednoczesnym zachowaniu zasady racjonalnego i gospodarnego wydatkowania środków publicznych.

Według informacji uzyskanych od Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Związku Głuchych³³⁶, dla zapewnienia równości dostępu do usług publicznych poziom świadczenia usług tłumaczeniowych powinien być zaawansowany. Jako dokumenty stanowiące wiarygodne potwierdzenie wysokich kwalifikacji tłumacza polskiego języka migowego, tj. najczęściej stosowanej formy komunikacji przez osoby głuche, należy uznać: certyfikat znajomości języka migowego T2 wydany przez Polski Związek Głuchych, zaświadczenie o członkostwie w Stowarzyszeniu Tłumaczy Polskiego Języka Migowego oraz świadectwo ukończenia specjalistycznych studiów (np. na kierunku „filologia polskiego języka migowego”) potwierdzające biegłą znajomość polskiego języka migowego. Minimalne przeszkolenie pracowników urzędu z zakresu języka migowego jest cenne i potrzebne, gdyż ułatwia prostą komunikację (np. w sytuacjach informacyjnych czy przy przyjęciu interesanta). Taki pracownik może pełnić funkcję pomocniczą, ale nie zastąpi profesjonalnego tłumacza języka migowego.

Pomimo upływu okresu przejściowego, pozwalającego na stopniowe przygotowywanie się podmiotów publicznych do zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej, tylko w dwóch³³⁷ z 16 skontrolowanych jednostek zapewniono w pełni prawidłowość działania w tym obszarze. W pozostałych 14 jednostkach stwierdzono w trakcie kontroli nieprawidłowości, tj.:

- w 11 jednostkach³³⁸ wbrew art. 6 pkt 3 lit. c UZD nie zapewniono dostępności informacji o zakresie ich działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, co dotyczyło łącznie 21 stron, w tym 11 stron BIP³³⁹, dziewięciu portali

**Przypadki
niespełnienia
wymogów dostępności
informacyjno-
komunikacyjnej
w 87,5% jednostek**

³³⁶ Por. pismo nr L.dz.ZG/1199/2025 z 20 października 2025 r.

³³⁷ Tj. w: [1] SP w Prudniku; [2] SP w Leżajsku.

³³⁸ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] UM w Tyczynie; [8] UM w Cedyni; [9] UG w Przelewicach; [10] SP w Choszczynie; [11] SP w Łobzie.

³³⁹ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy;

- internetowych³⁴⁰ i strony systemu gospodarowania odpadami gminnymi³⁴¹;
- w 14 jednostkach³⁴² wbrew art. 6 pkt 3 lit. c UZD nie zapewniono dostępności informacji o zakresie ich działalności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym, co dotyczyło łącznie 27 stron, w tym 13 stron BIP³⁴³, 13 portali internetowych³⁴⁴ i strony systemu gospodarowania odpadami gminnymi³⁴⁵;
 - w 12 jednostkach³⁴⁶ wbrew art. 6 pkt 3 lit. c UZD nie zapewniono dostępności informacji o zakresie ich działalności w postaci tekstu łatwego do czytania, co dotyczyło łącznie 23 stron, w tym 12 stron BIP³⁴⁷, 10 portali internetowych³⁴⁸ i strony systemu gospodarowania odpadami gminnymi³⁴⁹;
 - w siedmiu jednostkach³⁵⁰ stwierdzono przypadki, w których wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD w budynkach nie zapewniono instalacji urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem było wspomaganie słyszenia, co dotyczyło łącznie 10 budynków, tj.:

[1-2] SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 i ul. gen. H. Dąbrowskiego 46; [3] SP w Nakle nad Notecią przy ul. Kcyńskiej 34A w Szubinie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5-6] UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 i ul. Strzeleckiej 65; [7] UM w Tyczynie; [8] UM w Dynowie; [9] UM w Cedyń; [10] SP w Choszczynie przy ul. Nadbrzeźnej 2.

[7] UM w Tyczynie; [8] UM w Cedyń; [9] UG w Przelewicach; [10] SP w Choszczynie; [11] SP w Łobzie.

³⁴⁰ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] UM w Tyczynie; [7] UM w Cedyń; [8] UG w Przelewicach; [9] SP w Łobzie.

³⁴¹ Prowadzonej przez UG w Jemielnicy.

³⁴² Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] UM w Tyczynie; [9] UM w Dynowie; [10] SP w Przeworsku; [11] UM w Cedyń; [12] UG w Przelewicach; [13] SP w Choszczynie; [14] SP w Łobzie.

³⁴³ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] UM w Tyczynie; [9] SP w Przeworsku; [10] UM w Cedyń; [11] UG w Przelewicach; [12] SP w Choszczynie; [13] SP w Łobzie.

³⁴⁴ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] SP w Strzelcach Opolskich; [8] UM w Tyczynie; [9] UM w Dynowie; [10] SP w Przeworsku; [11] UM w Cedyń; [12] UG w Przelewicach; [13] SP w Choszczynie.

³⁴⁵ Prowadzonej przez UG w Jemielnicy.

³⁴⁶ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] UM w Tyczynie; [8] SP w Przeworsku; [9] UM w Cedyń; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszczynie; [12] SP w Łobzie.

³⁴⁷ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] UMiG w Jabłonowie Pomorskim; [4] SP w Lipnie; [5] UG w Pawłowiczkach; [6] UG w Jemielnicy; [7] UM w Tyczynie; [8] SP w Przeworsku; [9] UM w Cedyń; [10] UG w Przelewicach; [11] SP w Choszczynie; [12] SP w Łobzie.

³⁴⁸ Prowadzonych przez: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Nowem; [3] SP w Lipnie; [4] UG w Pawłowiczkach; [5] UG w Jemielnicy; [6] UM w Tyczynie; [7] SP w Przeworsku; [8] UM w Cedyń; [9] UG w Przelewicach; [10] SP w Łobzie.

³⁴⁹ Prowadzonej przez UG w Jemielnicy.

³⁵⁰ Tj. w: [1] SP w Nakle nad Notecią; [2] UG w Pawłowiczkach; [3] UG w Jemielnicy; [4] UM w Tyczynie; [5] UM w Dynowie; [6] UM w Cedyń; [7] SP w Choszczynie.

Według wyjaśnień kierowników i pracowników jednostek kontrolowanych, niespełnienie wymagań dostępności informacyjno-komunikacyjnej było spowodowane w szczególności:

- w odniesieniu do niezapewnienia odpowiednich form dostępu do informacji o działalności danej jednostki: [1] przeoczeniem lub niewystarczającą znajomością przepisów przez koordynatora ds. dostępności; [2] brakiem ciągłości umowy na usługę tłumaczenia języka migowego; [3] przyjęciem błędnego założenia, że dla spełnienia ww. wymogu w odniesieniu do tekstu odczytywalnego maszynowo wystarczające było opublikowanie regulaminu organizacyjnego jednostki w formie pliku pdf możliwego do przeczytania przy pomocy narzędzi asystujących; [4] przyjęciem błędnego założenia, że ww. wymóg nie dotyczył wszystkich stron internetowych posiadanych przez jednostkę; [5] ograniczeniami organizacyjnymi, technicznymi i finansowymi; [6] brakiem audytów stron internetowych oraz skutecznego nadzoru nad podmiotami zewnętrznymi świadczącymi usługi związane z administrowaniem tymi stronami;
- w odniesieniu do niezapewnienia instalacji urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących: [1] przyjęciem błędnego założenia, że dla spełnienia ww. wymogu w odniesieniu do wszystkich budynków danej jednostki wystarczające było zapewnienie możliwości skorzystania z przenośnych pętli indukcyjnych znajdujących się w budynku siedziby głównej tej jednostki; [2] przyjęciem błędnego założenia, że brak zgłoszeń ze strony klientów urzędu co do potrzeby skorzystania z urządzeń wspomagających słyszenie uzasadniał odstąpienie od zakupu takich urządzeń; [3] przyjęciem, jako priorytetu, działań mających na celu usunięcie barier architektonicznych; [4] ograniczeniami finansowymi.

Przykłady

1) W SP w Nakle nad Notecią nie zapewniono spełnienia wszystkich minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej, co dotyczyło:

- strony BIP i portalu powiatu nakielskiego, gdzie nie zamieszczono informacji o zakresie działalności starostwa w żadnej z form wymaganych w art. 6 pkt 3 lit. c UZD;
- trzech z czterech badanych budynków starostwa, w których wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.
- Według wyjaśnień starosty nakielskiego, starosty nakielskiego kadencji 2018-2024 oraz koordynatora ds. dostępności brak informacji o zakresie działalności SP w Nakle nad Notecią w ww. wymaganych formach wynikał m.in. z ograniczeń finansowych. Starosta wskazał też, że w razie potrzeby obsługi osób słabosłyszących istniała możliwość skorzystania z przenośnych pętli indukcyjnych znajdujących się w budynku głównej siedziby SP w Nakle nad Notecią.

2) W SP w Lipnie nie zapewniono spełnienia wszystkich minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Dotyczyło to strony BIP i portalu powiatu lipnowskiego, gdzie nie zamieszczono informacji o zakresie działalności SP w Lipnie w żadnej z form wymaganych w art. 6 pkt 3 lit c UZD.

Koordinator ds. dostępności wyjaśnił m.in., że: [1] na stronie BIP była możliwość pobrania regulaminu organizacyjnego starostwa w formacie pdf, w formie możliwej do odczytania przez narzędzia asystujące; [2] obowiązek zamieszczenia informacji o działalności starostwa w ww. formach nie dotyczył (w jego ocenie) portalu powiatowego.

3) W UM w Tyczynie nie zapewniono spełnienia wszystkich minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej, co dotyczyło:

- strony BIP i portalu gminy Tyczyn, gdzie nie zamieszczono informacji o zakresie działalności urzędu w żadnej z form wymaganych w art. 6 pkt 3 lit. c UZD;
- jedynego budynku urzędu, w którym wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

Według wyjaśnień burmistrza Tyczyna, brak informacji w ww. formach wynikał przede wszystkim z ograniczeń organizacyjnych, technicznych oraz finansowych, w szczególności: [1] braku odpowiednich zasobów kadrowych i technicznych, tj. personelu oraz narzędzi specjalistycznych umożliwiających samodzielne przygotowanie materiałów w języku migowym oraz w tekście łatwym do czytania; [2] braku środków w budżecie gminy, który w części dotyczącej bieżącej obsługi i utrzymania stron internetowych nie obejmował wydatków związanych z tworzeniem multimedialnych, specjalistycznych treści. Burmistrz wskazał też, że w bieżącym roku przewidziano zainstalowanie pętli indukcyjnej w UM w Tyczynie.

4) W UM w Dynowie nie zapewniono spełnienia wszystkich minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej, co dotyczyło:

- portalu miasta Dynów, gdzie nie zamieszczono informacji o zakresie działalności urzędu w jednej z form wymaganych w art. 6 pkt 3 lit. c UZD, tj. nagrania treści w polskim języku migowym;
- jedynego budynku urzędu, w którym wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

Według wyjaśnień burmistrza Dynowa w najbliższym czasie przewidziano publikację ww. nagrania w polskim języku migowym. W odniesieniu do przyczyn braku ww. urządzeń burmistrz wskazał m.in., że klienci UM w Dynowie nie sygnalizowali konieczności instalacji tego typu urządzeń i nie było żadnych skarg związanych z brakiem właściwej obsługi osób słabosłyszących.

W odniesieniu do ww. przykładów nieprawidłowości i udzielonych w ich kontekście wyjaśnień, należy zwrócić uwagę, że:

- przepisy art. 6 pkt 3 lit. b i c UZD, określające minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, obowiązywały od ponad pięciu lat; jednostki kontrolowane miały więc czas na przygotowanie się do spełnienia tych wymagań;
- obowiązkiem jednostek kontrolowanych było zapewnienie gotowości do obsługi osób słabosłyszących w każdym budynku, poprzez stały dostęp do urządzeń wspomagających słyszenie;
- regulaminy organizacyjne zamieszczone na stronach internetowych jednostek kontrolowanych nie stanowiły informacji o zakresie ich działalności, o której mowa w art. 6 pkt 3 lit. c UZD, gdyż służyły innym celom i zawierały więcej treści; ponadto nie miały one formy nagrania treści w polskim języku migowym ani tekstu łatwego do odczytania;
- wymogi określone w art. 6 pkt 3 lit. c UZD dotyczyły każdej strony internetowej podmiotu publicznego.

Podsumowując należy wskazać, że spełnianie minimalnych warunków dostępności informacyjno-komunikacyjnej określonych w art. 6 pkt 3 UZD, w tym zapewnianie odpowiednich środków, urządzeń i usług wspomagających komunikację, jest bardzo istotne, szczególnie w sytuacjach, gdy załatwienie sprawy urzędowej wymaga skorzystania ze stron internetowych lub aplikacji mobilnych, które nie są w pełni dostępne cyfrowo. Według informacji uzyskanych z Departamentu Polityki Senioralnej KPRM³⁵¹, uwzględnianie określonych rozwiązań zapewniających dostępność informacyjno-komunikacyjną, formułowanie informacji i komunikatów w sposób zrozumiały, czytelny, przy zastosowaniu zasad prostego języka, jest niezwykle istotne m.in. dla osób starszych jako osób ze szczególnymi potrzebami. Wobec prognozowanego wzrostu liczby osób w wieku 60 lat i więcej (do poziomu 30% ogółu ludności w 2030 r.), podmioty publiczne powinny mieć na uwadze ww. potrzeby tej coraz liczniejszej grupy osób.

Dlatego też, zdaniem NIK w ramach prowadzonej przez jednostki kontrolowane działalności należało ww. przypadkach dokładać większej staranności przy zapewnianiu dostępności informacyjno-komunikacyjnej.

5.2.5. NADZÓR JAKO ISTOTNY MECHANIZM KONTROLI NAD PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI PRZY SPEŁNIENIU WYMAGAŃ SŁUŻĄCYCH ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI

**Niewystarczające
wykorzystanie
nadzoru jako
mechanizmu kontroli**

Nieprawidłowości dotyczące prowadzenia działalności przy braku spełnienia wymagań dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, stwierdzono we wszystkich skontrolowanych jednostkach. Świadczy to o niewystarczającym wykorzystaniu przez te jednostki jednego z mechanizmów kontroli, który powinien funkcjonować w ramach systemu kontroli zarządczej,

³⁵¹ Por. pismo nr DNK.WN.1781.31.2025 z 10 października 2025 r.

tj. prowadzenia nadzoru³⁵² nad faktycznym zapewnianiem ww. dostępności w ramach swojej działalności. System kontroli zarządczej nie został w pełni dostosowany do potrzeb skontrolowanych jednostek w tym zakresie. Na skutek tego cel kontroli zarządczej nie został w tych jednostkach osiągnięty.

Przepisy ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz ustawy o dostępności cyfrowej były regulacjami nakładającymi na samorzady zadania wymagające dużych nakładów finansowych. Dlatego też, zdaniem NIK należało w kontrolowanych jednostkach wzmocnić nadzór nad spełnianiem warunków dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w ramach prowadzonej działalności. Należało dokonać przeglądu skuteczności systemu kontroli zarządczej nie tylko w obszarze planowania i przygotowania zadań służących zapewnianiu ww. dostępności, ale także w obszarze prowadzenia działalności przy spełnieniu warunków tej dostępności.

³⁵² Por. pkt. II „Standardy kontroli zarządczej”, lit. C „Mechanizmy kontroli”, pkt. 11 „Nadzór” w Komunikacie w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. ZESTAWIENIA TABELARYCZNE

6.1.1. TABELA NR 1

Wykaz wybranych podjętych lub zrealizowanych zadań³⁵³, wynikających z planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Wybrane podjęte lub zrealizowane zadania według planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności
1.	Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożono procedurę związaną z obsługą osób ze szczególnymi potrzebami³⁵⁴; - w budynku głównym, zamontowano pętlę indukcyjną w Wydziale Komunikacji oraz wyposażono w przenośną pętlę indukcyjną Biuro Obsługi Klienta, zakupiono koc ewakuacyjny oraz krzesło ewakuacyjne, zamontowano tablice informacyjne z opisem pismem punktowym Braille'a; - rozpoczęto przebudowę wraz z rozbudową o windę i rewitalizacją budynku głównego³⁵⁵; - w ramach dostępu alternatywnego w budynku głównym, na parterze uruchomiono Biuro Obsługi Klienta;
2.	Urząd Gminy Nowe	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzono procedurę dotyczącą wstępu do budynku osób korzystających z psa asystującego; - wprowadzono nową wersję strony podmiotowej BIP oraz strony internetowej gminy Nowe; - w ramach dostępu alternatywnego w budynku urzędu gminy, obsługę osób ze szczególnymi potrzebami zapewniono w pomieszczeniu Biura Obsługi Klienta na parterze;
3.	Urząd Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie	<ul style="list-style-type: none"> - uzyskano grant na dostosowanie urzędu do wymogów ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami³⁵⁶; - podjęto działania w celu dostosowania strony podmiotowej BIP do wymogów ustawy o dostępności cyfrowej³⁵⁷; - podpisano umowy na świadczenie usługi wideo-tłumacza języka migowego³⁵⁸;

³⁵³ Wykaz nie obejmuje zadań realizowanych w dwóch jednostkach, w których nie przygotowano i nie zapewniono wdrożenia planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności, tj. w: [1] UG w Jemielnicy; [2] UM w Cedyni.

³⁵⁴ Por. zarządzenie nr 65/2021 starosty nakielskiego z 17 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury obsługi osób ze szczególnymi potrzebami w Starostwie Powiatowym w Nakle nad Notecią. Por. umowę z 2021 r. zawartą w związku z zakwalifikowaniem się powiatu nakielskiego do udziału w projekcie pn. „Kujawsko-Pomorskie samorządy bez barier dostępne dla wszystkich”, realizowanym przez Euro Innowacje sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, działania 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne” (umowa obejmowała m.in. usługi doradcze w zakresie dokonania przeglądu procedur związanych z obsługą klienta pod kątem zapewnienia dostępności; usługi zostały zrealizowane przy wsparciu finansowym z Programu Dostępność Plus).

³⁵⁵ Por. umowa nr 403/2024 z 16 września 2024 r. na opracowanie dokumentacji projektowej i wykonanie robót budowlanych

³⁵⁶ Grant z Programu Dostępność Plus. Por. umowa nr DSG/0675 z 2022 r. o powierzenie grantu w ramach projektu „Dostępny samorząd – granty” realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, działania 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne”.

³⁵⁷ Por. umowa nr 2556/5538/SB/2020 z 30 marca 2020 r. na dostosowanie strony podmiotowej BIP do wymogów określonych w ustawie o dostępności cyfrowej oraz opracowanie deklaracji dostępności cyfrowej ww. strony wraz z audytem dostępności.

³⁵⁸ Por. umowy o świadczenie usługi wideo-tłumacza zawarte z Polskim Związkiem Głuchych z 28 lutego 2023 r. oraz z 24 marca 2025 r.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Wybrane podjęte lub zrealizowane zadania według planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności
4.	Starostwo Powiatowe w Lipnie	<ul style="list-style-type: none"> - w budynku przy ul. Sierakowskiego 10A zamontowano podnośnik pionowy; - doposażono obiekty w sprzęt umożliwiający ewakuację osób z niepełnosprawnościami z wyższych kondygnacji; - w budynkach przy ul. Sierakowskiego 10B i przy ul. Mickiewicza 58 zamontowano panele tyflograficzne; - w budynkach przy ul. Sierakowskiego 10A, 10B, 10C i przy ul. Mickiewicza 58 zamontowano tabliczki z opisem pismem punktowym Braille'a, informujące o funkcji pomieszczeń;
5.	Urząd Gminy w Pawłowiczkach	<ul style="list-style-type: none"> - dokonano przeglądu budynku urzędu pod kątem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; - w ramach dostępu alternatywnego wyznaczono na parterze ww. budynku miejsce do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami;
6.	Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich	<ul style="list-style-type: none"> - zamontowano windę zewnętrzną umożliwiającą dostęp do wszystkich pomieszczeń budynku starostwa; - wyposażono ww. budynek w pętlę indukcyjną;
7.	Starostwo Powiatowe w Prudniku	<ul style="list-style-type: none"> - w budynku starostwa zapewniono osobom słabosłyszącym możliwość skorzystania z pętli indukcyjnych³⁵⁹; osobom tym umożliwiono też kontakt poprzez SMS lub MMS; - ww. budynek wyposażono w plany tyflograficzne³⁶⁰; - zapewniono sprzęt do ewakuacji³⁶¹ z ww. budynku osób z niepełnosprawnościami i zaktualizowano procedury w tym zakresie; - na stronie podmiotowej BIP oraz na stronie internetowej powiatu prudnickiego zamieszczono informację o zakresie działalności starostwa w postaci materiału wideo z treścią przekazywaną w polskim języku migowym;
8.	Urząd Miejski w Tyczynie	<ul style="list-style-type: none"> - zapewniono dostępność toalety na parterze budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami; - oznakowano drzwi do pomieszczeń w ww. budynku pismem punktowym Braille'a; - wybudowano pochylnię zewnętrzną dla osób z niepełnosprawnością ruchową;
9.	Starostwo Powiatowe w Leżajsku	<ul style="list-style-type: none"> - zakupiono krzesła do ewakuacji z budynku A starostwa osób ze szczególnymi potrzebami; - zakupiono przenośne pętle indukcyjne w celu ułatwienia obsługi osób słabosłyszących w ww. budynku; - zapewniono wykonanie i opublikowanie, na stronie podmiotowej BIP oraz na stronie internetowej powiatu leżajskiego, nagrania treści w polskim języku migowym – o działalności starostwa;

³⁵⁹ Zakup przenośnych pętli indukcyjnych zrealizowano przy wsparciu finansowym z Programu Dostępność Plus. Por. umowa nr DSG/0142 z 2022 r. o powierzenie grantu w ramach projektu „Dostępny samorząd – granty” realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, działania 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne”.

³⁶⁰ Zakup planów tyflograficznych zrealizowano przy wsparciu finansowym z Programu Dostępność Plus. Por. umowa nr DSG/0142 z 2022 r. o powierzenie grantu w ramach projektu „Dostępny samorząd – granty”.

³⁶¹ Zakup krzesła ewakuacyjnych zrealizowano przy wsparciu finansowym z Programu Dostępność Plus. Por. umowa nr DSG/0142 z 2022 r. o powierzenie grantu w ramach projektu „Dostępny samorząd – granty”.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Wybrane podjęte lub zrealizowane zadania według planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności
10.	Urząd Miejski w Dynowie	<ul style="list-style-type: none"> - dokonano przeglądu stanu dostępności budynku urzędu pod kątem jego dostosowania w zakresie architektonicznym do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami (korzystając z usługi doradczej³⁶²); - zapewniono przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla zadania inwestycyjnego obejmującego likwidację barier architektonicznych w budynku urzędu³⁶³; - rozpoczęto roboty budowlane mające na celu poprawę dostępności ww. budynku, obejmujące: [1] budowę szybu dźwigu osobowego; [2] budowę zewnętrznej pochylni dla osób ze szczególnymi potrzebami; [3] poszerzenie otworów drzwiowych do pomieszczeń biurowych z wymianą drzwi³⁶⁴;
11.	Starostwo Powiatowe w Przeworsku	<ul style="list-style-type: none"> - opracowano dokumentację projektową na przebudowę i remont wnętrza budynku starostwa; - wykonano podjazd dla osób z niepełnosprawnościami przy bocznym wejściu do sali konferencyjnej w ww. budynku; - przeprowadzono remont IV piętra ww. budynku obejmujący m.in. wykonanie toalety dla osób z niepełnosprawnościami oraz powiększenie otworów drzwiowych i montaż drzwi (bez progów); - przeprowadzono remont drogi dojazdowej do ww. budynku wraz z utwardzeniem placu i wyznaczeniem nowych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami przy ww. budynku;
12.	Urząd Gminy w Przelewicach	<ul style="list-style-type: none"> - zamontowano podjazd dla osób z niepełnosprawnościami przy wejściu głównym do budynku urzędu; - zakupiono przenośną pętlę indukcyjną; - wewnątrz ww. budynku zamontowano tabliczki informacyjne przy drzwiach do pomieszczeń oraz nakładki na poręcze schodów, z opisem pismem punktowym Braille'a; - zamontowano listwy prowadzące wraz z punktami uwagi dla osób niewidomych i słabowidzących;
13.	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	<ul style="list-style-type: none"> - stworzono wykaz osób odpowiedzialnych w jednostkach organizacyjnych powiatu choszczeńskiego za współpracę z koordynatorem ds. dostępności; - przeprowadzono audyt architektoniczny trzech budynków starostwa oraz zgromadzono dane w zakresie istniejących przeszkód w dostępności poszczególnych jednostek organizacyjnych powiatu; - opracowano poradnik pn. „Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”³⁶⁵;

³⁶² Tj. usługi doradczej z dostępności, świadczonej w ramach zadania realizowanego przez województwo podkarpackie ze środków Unii Europejskiej, polegającego na wzmacnianiu zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych.

³⁶³ Por. umowa nr SG.272.3.2022 z 12 października 2022 r.

³⁶⁴ Por. umowa nr IPD.III.272.7.2025 z 26 marca 2025 r.

³⁶⁵ Elementami poradnika były m.in. [1] procedury obsługi i ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami; [2] wzory: powiadomienia o chęci skorzystania ze świadczenia usług tłumacza języka migowego oraz wniosku o zapewnienie dostępności; [3] wymogi edytorskie uchwał oraz pozostałych dokumentów; [4] wytyczne dotyczące komunikacji z osobami z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Wybrane podjęte lub zrealizowane zadania według planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności
14.	Starostwo Powiatowe w Łobzie	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskano fundusze na likwidację barier w zakresie dostępności starostwa dla osób ze szczególnymi potrzebami³⁶⁶; - przebudowano wejście główne do budynku starostwa przy ul. Konopnickiej 41 w Łobzie, wraz z przebudową chodnika do budynku, montażem siłownika automatycznego do drzwi wejściowych oraz drzwi przesuwanych w holu starostwa; - na parterze ww. budynku: zorganizowano miejsce obsługi klienta z uwzględnieniem wysokości lady oraz powierzchni manewrowej dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim, a także dostosowano toaletę do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; - zamontowano tabliczki z opisem pismem punktowym Braille'a informujące o rozkładzie pomieszczeń w ww. budynku; - zakupiono przenośną pętlę indukcyjną do wykorzystania w miejscu bezpośredniej obsługi klientów;

Źródło: materiały własne NIK.

6.1.2. TABELA NR 2

Wykaz brakujących elementów w kodach źródłowych deklaracji dostępności cyfrowej

Lp.	Nazwa jednostki prowadzącej stronę	Rodzaj strony internetowej	Wykaz brakujących elementów w kodzie źródłowym
1.	Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> - strona BIP - portal powiatu nakielskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - nie zawarto dwóch z 10 wymaganych nagłówków; - nie zawarto sześciu z 15 obowiązkowych identyfikatorów; - w ramach nagłówka pt. „Obsługa wniosków i skarg związanych z dostępnością” nie zawarto informacji nt. procedury skargowej na brak dostępności cyfrowej; - w ramach nagłówka pt. „Dostępność komunikacyjno-informacyjna” nie zawarto informacji nt. dostępności tłumacza języka migowego;
2.	Urząd Gminy Nowe	<ul style="list-style-type: none"> - strona BIP 	<ul style="list-style-type: none"> - nie zawarto czterech z 10 wymaganych nagłówków; - nie zawarto trzech z 15 obowiązkowych identyfikatorów; - zawarto identyfikator a11y-procedura, jednak bez oznaczonej nim treści z opisem procedury skargowej;
3.	Urząd Miasta i Gminy	<ul style="list-style-type: none"> - strona BIP oraz portal internetowy miasta i gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - nie zawarto siedmiu z 10 wymaganych nagłówków;

³⁶⁶ Tj. środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach programu „Dostępna przestrzeń publiczna”.

Lp.	Nazwa jednostki prowadzącej stronę	Rodzaj strony internetowej	Wykaz brakujących elementów w kodzie źródłowym
	Jabłonowo Pomorskie	Jabłonowo Pomorskie	- nie zawarto trzech z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
4.	Urząd Gminy w Pawłowiczkach	- strona BIP oraz portal gminy Pawłowiczki	- nie zawarto dwóch z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
5.	Urząd Miejski w Tyczynie	- strona BIP oraz portal miasta Tyczyn	- nie zawarto sześciu z 10 wymaganych nagłówek; - nie zawarto dwóch z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
6.	Starostwo Powiatowe w Przeworsku	- strona BIP oraz portal powiatu przeworskiego	- nie zawarto siedmiu z 10 wymaganych nagłówek; - nie zawarto czterech z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
7.	Urząd Miejski w Cedyni	- strona BIP - portal miasta Cedynia	- nie zawarto jednego z 15 obowiązkowych identyfikatorów; - nie zawarto żadnego z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
8.	Urząd Gminy w Przelewicach	- portal gminy Przelewice	- nie zawarto jednego z 15 obowiązkowych identyfikatorów;
9.	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	- strona BIP	- nie zawarto żadnego z 15 obowiązkowych identyfikatorów;

Źródło: materiały własne NIK.

6.1.3. TABELA NR 3

Wykaz niespełnionych kryteriów dostępności cyfrowej stwierdzonych w wyniku analiz i oględzin NIK stron internetowych

Zakres niezgodności stron internetowych z ustawą o dostępności cyfrowej (według wytycznych WCAG)	Rodzaj strony / jednostka prowadząca stronę
Zasada 1 „Postrzegalność” / Wytyczna 1.1 „Alternatywa tekstowa”	
<p>Kryterium sukcesu 1.1.1 „Treść nietekstowa”:</p> <p>przypadki treści nietekstowych niedających się odczytać przy pomocy narzędzi asystujących, m.in. skanów dokumentów do pobrania lub plików graficznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BIP i portal powiatowy (SP w Nakle nad Notecią); - BIP i portal gminny (UG w Nowem); - BIP i portal powiatowy (SP w Lipnie); - BIP i portal gminny (UG w Pawłowiczkach); - BIP (UG w Jemielnicy); - BIP (SP w Strzelcach Opolskich); - BIP i portal powiatowy (SP w Prudniku); - BIP i portal miejski (UM w Tyczynie); - portal powiatowy (SP w Leżajsku); - BIP i portal miejski (UM w Cedyni); - BIP, portal gminny i strona systemu do obsługi transmisji obrad sesji rady gminy (UG w Przelewicach); - BIP i portal powiatowy (SP w Choszczynie); - BIP i portal powiatowy (SP w Łobzie);
Zasada 1 „Postrzegalność” / Wytyczna 1.2 „Dostępność mediów zmiennych w czasie”	
<p>Kryteria sukcesu 1.2.1 „Tylko audio oraz tylko wideo (nagranie)”, 1.2.3 „Audio-deskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)”, 1.2.5 „Audio-deskrypcja (nagranie)”:</p> <p>przypadki braku audio-deskrypcji lub alternatywy tekstowej dla opublikowanych na stronie nagrań multimedialnych (filmów / animacji)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal gminny (UG w Nowem); - BIP i portal powiatowy (SP w Prudniku); - portal gminny (UG w Przelewicach); - BIP i portal powiatowy (SP w Przeworsku); - BIP i portal miejski (UM w Tyczynie); - BIP i portal miejski (UM w Cedyni);
<p>Kryterium sukcesu 1.2.2 „Napisy rozszerzone (nagranie)”:</p> <p>przypadki opublikowania plików multimedialnych (filmów / animacji) zawierających ścieżkę dźwiękową, dla których nie występowały napisy dla osób niesłyszących, zawierające oprócz treści wypowiedzianych przez lektora również informacje o innych dźwiękach ważnych dla zrozumienia treści</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BIP i portal powiatowy (SP w Przeworsku); - portal miejski (UM w Tyczynie);

Zakres niezgodności stron internetowych z ustawą o dostępności cyfrowej (według wytycznych WCAG)	Rodzaj strony / jednostka prowadząca stronę
Zasada 1 „Postrzegalność” / Wytyczna 1.3 „Możliwość adaptacji – Odpowiednia (zrozumiała) prezentacja zawartości”	
<p>Kryterium sukcesu 1.3.3 „Właściwości zmysłowe”:</p> <p>przypadki, w których informacje przekazywane były jedynie poprzez użycie pozycji lub formy elementu,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal powiatowy (SP w Nakle nad Notecią); - portal miejski (UM w Tyczynie); - strona systemu rezerwacji kolejki (SP w Leżajsku);
<p>Kryterium sukcesu 1.3.4 „Orientacja – wyświetlanie treści w układzie poziomym, jak i pionowym”:</p> <p>przypadek braku widoczności wszystkich elementów strony przy zmianie orientacji z pionowej na poziomą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal gminny (UG w Przelewicach);
Zasada 1 „Postrzegalność” / Wytyczna 1.4 „Możliwość rozróżnienia – Ułatwienie percepcji treści”	
<p>Kryterium sukcesu 1.4.1 „Użycie koloru”:</p> <p>przypadki, w których na stronie występowały informacje przekazywane jedynie za pomocą koloru lub odnoszące się do koloru elementu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal gminny (UG w Przelewicach); - BIP, portal gminny i strona systemu gospodarowania odpadami (UG w Jemielnicy);
<p>Kryterium sukcesu 1.4.4 „Zmiana rozmiaru tekstu”:</p> <p>przypadki braku widoczności wszystkich elementów strony przy powiększeniu widoku strony do 200%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal gminny (UG w Przelewicach); - BIP (SP w Łobzie); - portal powiatowy (SP w Nakle nad Notecią); - BIP i portal gminny (UG w Nowem); - BIP (SP w Lipnie); - portal gminny i strona systemu gospodarowania odpadami (UG w Jemielnicy); - portal miejski (UM w Tyczynie); - portal miejski (UM w Dynowie);
Zasada 2 „Funkcjonalność” / Wytyczna 2.1 „Dostępność klawiatury”	
<p>Kryterium sukcesu 2.1.1 „Klawiatura”:</p> <p>przypadki niezapewnienia dostępności za pomocą klawiatury wszystkich elementów aktywnych w serwisie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BIP i portal miejski (UM w Tyczynie); - strona systemu rezerwacji kolejki (SP w Leżajsku);

Zakres niezgodności stron internetowych z ustawą o dostępności cyfrowej (według wytycznych WCAG)	Rodzaj strony / jednostka prowadząca stronę
Zasada 2 „Funkcjonalność” / Wytyczna 2.4 „Możliwość nawigacji”	
<p>Kryterium 2.4.2 „Tytuł stron”: przypadek niezapewnienia poprawności struktury tytułów stron, tj. unikalnych tytułów opisujących ich zawartość, z układem informacji „od szczegółu do ogółu”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BIP (UG w Nowem);
<p>Kryterium 2.4.3 „Kolejność fokusu”: przypadki niezapewnienia, aby każdorazowo podczas nawigacji klawiaturą fokus klawiatury poruszał się w logicznej kolejności, spójnej z układem wizualnym treści</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal powiatowy (SP w Nakle nad Notecią); - BIP (UG w Nowem);
<p>Kryterium sukcesu 2.4.4 „Cel linku (w kontekście)”: przypadki linków, po kliknięciu na które brak było ostrzeżenia przed otwarciem się nowego okna czy też zakładki w przeglądarce lub przypadki niezamieszczenia informacji o formacie / rozmiarze pliku do pobrania</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BIP i portal powiatowy (SP w Nakle nad Notecią); - BIP i portal gminny (UG w Nowem); - BIP i portal miejsko-gminny (UMiG w Jabłonowie Pomorskim); - BIP i portal powiatowy (SP w Lipnie); - BIP i portal gminny (UG w Pawłowiczkach); - BIP i portal powiatowy (SP w Strzelcach Opolskich); - BIP i portal miejski (UM w Tyczynie); - BIP i portal powiatowy (SP w Leżajsku); - portal miejski (UM w Dynowie); - BIP i portal powiatowy (SP w Przeworsku); - BIP i portal miejski (UM w Cedynie); - BIP i portal gminny (UG w Przelewicach); - BIP (SP w Choszcznie); - BIP i portal powiatowy (SP w Łobzie);
<p>Kryterium sukcesu 2.4.5 „Wiele sposobów na zlokalizowanie strony”: przypadki niezapewnienia dostępności na stronie mapy strony czy też wyszukiwarki lub przypadki niejednolitego wyglądu menu na wszystkich stronach³⁶⁷</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal gminny i strona systemu do obsługi transmisji obrad sesji rady gminy (UG w Przelewicach); - BIP (UM w Tyczynie);
<p>Kryterium sukcesu 2.4.7 „Widoczny fokus”: przypadek niezapewnienia widoczności elementu aktywnego, tj. wyróżnienia – tzw. fokus’a, przy nawigacji klawiaturą po stronie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - portal powiatowy (SP w Lipnie);

³⁶⁷ Por. też kryterium WCAG 3.2.3 „Konsekwentna nawigacja”.

Zakres niezgodności stron internetowych z ustawą o dostępności cyfrowej (według wytycznych WCAG)	Rodzaj strony / jednostka prowadząca stronę
Zasada 3 „Zrozumiałość” / Wytyczna 3.2 „Przewidywalność”	
Kryterium sukcesu 3.2.3 „Konsekwentna nawigacja”: przypadek niezapewnienia takiego samego wyglądu i działania menu na wszystkich stronach ³⁶⁸	- portal gminny (UG w Przelewicach);

Źródło: materiały własne NIK.

6.1.4. TABELA NR 4

Zakres poziomych i pionowych barier architektonicznych świadczących o niespełnieniu ustawowych minimalnych warunków dostępności architektonicznej budynków

Lp.	Rodzaj i zakres bariery	Budynki, w których stwierdzono występowanie bariery
1.	bariera pozioma wynikająca z zastosowania progów ³⁶⁹ w drzwiach wewnętrznych do części pomieszczeń	<ul style="list-style-type: none"> - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 (z 0,045 m i 0,03 m progiem do pomieszczeń nr 8 i 23); - budynek UG w Pawłowiczkach (z 0,05 m progiem w drzwiach do toalety); - budynek SP w Strzelcach Opolskich (z progami od 0,005 m do 0,03 m w drzwiach do pomieszczeń nr 3, 4, 7, 9, 10, 114, 112, 104a, 104, 207, 212, 214, 301, 306, 307, 312, sali obrad oraz kancelarii na I piętrze); - budynek UM w Dynowie (z progami w drzwiach do pomieszczeń biurowych od 0,02 m do 0,025 m); - budynek UM w Cedyni (z progiem 0,063 m w drzwiach do punktu porad prawnych); - budynek UG w Przelewicach (z progami do 0,02 m w drzwiach na parterze);
2.	bariera pozioma wynikająca ze zbyt wysokich progów ³⁷⁰ w drzwiach zewnętrznych jedynego wejścia do budynku	<ul style="list-style-type: none"> - budynek UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 (z 0,04 m progiem w drzwiach); - budynek UM w Cedyni (z 0,03 m progiem w drzwiach);

³⁶⁸ Por. też kryterium WCAG 2.4.5 „Wiele sposobów na zlokalizowanie strony”.

³⁶⁹ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 75 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego drzwi w budynku użyteczności publicznej nie powinny mieć progów.

³⁷⁰ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązującą normę wynikającą z § 62 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego maksymalna wysokość progów w drzwiach zewnętrznych nie powinna przekraczać 0,02 m.

Lp.	Rodzaj i zakres bariery	Budynki, w których stwierdzono występowanie bariery
3.	bariera pozioma wynikająca z braku odpowiednich rozwiązań sygnalizujących różnicę poziomu podłogi ³⁷¹ przed wejściem do budynku	<ul style="list-style-type: none"> - budynek SP w Nakle nad Notecią: przy ul. ks. P. Skargi 6 (bez oznaczenia pochylni i schodów jedyne go wejścia do budynku); - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 (bez oznaczenia pochylni i schodów jedyne go wejścia do części budynku przeznaczonej na siedzibę Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności); - budynek UG w Nowem (bez oznaczenia stopni schodów wejścia głównego i bocznego oraz pochylni wejścia bocznego do budynku); - budynek UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 (bez oznaczenia schodów jedyne go wejścia do budynku); - budynek UM w Tyczynie (bez oznaczenia schodów wejścia głównego i pochylni wejścia z tyłu budynku); - budynek UM w Dynowie (bez oznaczenia schodów obu wejść do budynku); - budynek SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10 (bez oznaczenia pochylni i schodów obu wejść do budynku); - budynek UM w Cedyni (bez oznaczenia schodów jedyne go wejścia do budynku);
4.	bariera pozioma wynikająca z braku alternatywy dla schodów wewnątrz budynków	<ul style="list-style-type: none"> - budynki SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 i ul. ks. P. Skargi 6; - budynek UG w Nowem; - budynek UMiG w Jabłonowie Pomorskim; - budynek UG w Pawłowiczkach; - budynki UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 i ul. Strzeleckiej 65; - budynek UM w Tyczynie; - budynek UM w Dynowie; - budynek SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10 (z windą, która nie zapewniała dostępu do pomieszczeń biurowych na półpiętrze, do których prowadziło z parteru pięć stopni schodów); - budynek UM w Cedyni; - budynek UG w Przelewicach;

³⁷¹ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z: [1] § 71 ust. 4 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego krawędzie stopni schodów w budynkach użyteczności publicznej powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki; [2] § 306 ust. 1 ww. rozporządzenia, według którego w budynku użyteczności publicznej, w miejscach, w których następowała zmiana poziomu podłogi, należało zastosować rozwiązania techniczne, plastyczne lub inne sygnalizujące tę różnicę.

Lp.	Rodzaj i zakres bariery	Budynki, w których stwierdzono występowanie bariery
		<ul style="list-style-type: none"> - budynek SP w Choszczynie <i>(z zewnętrzną platformą, zapewniającą dostęp wyłącznie na poziom parteru);</i> - budynek SP w Łobzie <i>(z wewnętrzną platformą, zapewniającą dostęp wyłącznie na poziom parteru);</i>
5.	<p>Bariera pozioma wynikająca z niezapewnienia odpowiednich rozwiązań sygnalizujących różnicę poziomu podłogi³⁷² wewnątrz budynku, przy braku alternatywy dla schodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. ks. P. Skargi 6 (bez oznaczenia: schodów na pierwsze piętro, dwóch stopni schodów przed toaletą na parterze, powierzchni spoczników schodów); - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 (bez oznaczenia: schodów między parterem a wyższymi kondygnacjami budynku, powierzchni spoczników schodów); - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 46 (bez oznaczenia schodów i wewnętrznej pochylni); - budynek UG w Nowem, budynek UM w Cedyni, budynek UG w Przelewicach (kontrastowe oznakowanie krawędzi wyłącznie pierwszego i ostatniego stopnia schodów, przy braku takiego oznakowania pozostałych krawędzi stopni schodów); - budynek UMiG w Jabłonowie Pomorskim (na części schodów kontrastowe oznakowanie krawędzi wyłącznie pierwszego i ostatniego stopnia schodów, przy braku takiego oznakowania pozostałych krawędzi stopni schodów); - budynek UM w Dynowie (bez oznaczenia krawędzi stopni schodów i powierzchni spoczników schodów); - budynek SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10 (m.in. bez oznaczenia schodów na półpiętrze); - budynek SP w Choszczynie przy ul. Nadbrzeżnej 2 (bez oznaczenia schodów między parterem a wyższymi kondygnacjami budynku); - budynek SP w Łobzie przy ul. Konopnickiej 41 (przy wejściu, na schodach prowadzących na parter, kontrastowe oznakowanie krawędzi wyłącznie pierwszego i ostatniego stopnia schodów, przy braku takiego oznakowania pozostałych krawędzi stopni schodów);

³⁷² Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z: [1] § 71 ust. 4 oraz § 306 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków; [3] § 306 ust. 2 ww. rozporządzenia, według którego powierzchnie spoczników schodów powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg schodów.

Lp.	Rodzaj i zakres bariery	Budynki, w których stwierdzono występowanie bariery
6.	bariera pionowa wynikająca z nieodpowiedniej szerokości ³⁷³ drzwi zewnętrznych jedyne go wejścia do budynku	<ul style="list-style-type: none"> - budynek UM w Cedyni (ze skrzydłem głównym drzwi dwuskrzydłowych o szerokości 0,79 m);
7.	bariera pionowa wynikająca z nieodpowiedniej szerokości ³⁷⁴ drzwi wewnętrznych do pomieszczeń	<ul style="list-style-type: none"> - budynek UG w Pawłowiczkach (z drzwiami do pomieszczenia nr 3 oraz do toalety na parterze o szerokości 0,8 m); - budynek SP w Strzelcach Opolskich (z drzwiami do pomieszczeń nr 6, 9, 104a, 306, 312 o szerokości od 0,8 m do 0,89 m); - budynek UM w Dynowie (z drzwiami do pomieszczeń biurowych o szerokości 0,8 m); - budynek SP w Przeworsku przy ul. Jagiellońskiej 10 (z drzwiami do pomieszczeń nr 208, 209 i 210 o szerokości 0,8 m);
8.	bariera pionowa wynikająca z nieodpowiedniej płaszczyzny ruchu ³⁷⁵ dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim	<ul style="list-style-type: none"> - budynek UG w Pawłowiczkach (z pochylnią przy jednym z wejść do budynku, pozbawioną przestrzeni manewrowej o wymiarach 1,5 x 1,5 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych); - budynek UG w Jemielnicy przy ul. Strzeleckiej 67 (z urządzeniem wielofunkcyjnym ograniczającym szerokość korytarza do 0,7 m); - budynek SP w Strzelcach Opolskich (z szerokością płaszczyzny ruchu wewnętrznej pochylni ograniczoną na jej szczycie przez ławkę, a także z szerokością utwardzonego dojścia do budynku wynoszącą 1,34 m i furtki – 1,30 m);
9.	bariera pionowa wynikająca z nieodpowiedniego ustawienia elementów małej architektury	<ul style="list-style-type: none"> - budynek SP w Nakle nad Notecią przy ul. gen. H. Dąbrowskiego 54 (z ustawionym na pierwszym piętrze koszem na segregację śmieci, ograniczającym dostęp do powieszanej na ścianie multimedialnej tablicy ogłoszeń z ekranem dotykowym); - budynek UM w Cedyni (z ustawioną przed wejściem donicą z kwiatami, ograniczającą dostęp do dzwonka przyzywowego);

Źródło: materiały własne NIK.

³⁷³ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z § 62 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego szerokość drzwi zewnętrznych lub głównego skrzydła dwuskrzydłowych drzwi zewnętrznych powinna wynosić co najmniej 0,9m.

³⁷⁴ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normę wynikającą z § 75 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego szerokość drzwi wewnętrznych powinna wynosić co najmniej 0,9m.

³⁷⁵ Jako wzorzec przyjęto aktualnie obowiązujące normy wynikające z: [1] § 71 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, według którego szerokość płaszczyzny ruchu pochylni przeznaczonej dla osób z niepełnosprawnościami powinna wynosić 1,2 m; [2] § 71 ust. 3 ww. rozporządzenia, według którego powierzchnia spocznika przy pochylni dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku; [3] § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia, według którego utwardzone dojścia do wejść do budynku użyteczności publicznej powinny mieć szerokość co najmniej 1,5 m.

6.1.5. TABELA NR 5

Wykaz środków i urządzeń wspierających komunikowanie się, zapewnionych osobom ze szczególnymi potrzebami

Lp.	Środki i urządzenia wspierające komunikowanie się	Nazwa jednostki kontrolowanej
1.	możliwość skorzystania z poczty elektronicznej i telefonu;	wszystkie jednostki kontrolowane
2.	możliwość skorzystania ze stron internetowych częściowo spełniających standardy dostępności cyfrowej (w tym BIP, portali gminnych lub powiatowych);	wszystkie jednostki kontrolowane
3.	możliwość skorzystania z darmowej aplikacji mobilnej	- UG w Jemielnicy ³⁷⁶ ; SP w Prudniku ³⁷⁷ ;
4.	możliwość skorzystania z faksu;	<ul style="list-style-type: none"> - SP w Nakle nad Notecią; UMiG w Jabłonowie Pomorskim; SP w Lipnie; - UG w Pawłowiczkach; UG w Jemielnicy; SP w Strzelcach Opolskich; SP w Prudniku; - UM w Tyczynie; SP w Leżajsku; UM w Dynowie; SP w Przeworsku; - UG w Przelewicach; SP w Choszcznie; SP w Łobzie;
5.	możliwość uzyskania bezpłatnej pomocy tłumacza języka migowego (w ramach kontaktu osobistego lub online), zabezpieczona poprzez zawarcie umowy z podmiotem zewnętrznym;	<ul style="list-style-type: none"> - SP w Nakle nad Notecią³⁷⁸; UMiG w Jabłonowie Pomorskim³⁷⁹; - SP w Strzelcach Opolskich³⁸⁰; SP w Prudniku³⁸¹; - SP w Choszcznie³⁸²;

³⁷⁶ [Link do strony portalu gminnego, z której można pobrać aplikację mobilną dla mieszkańców gminy Jemielnica](#) (dostęp: 5 listopada 2025 r.)

³⁷⁷ [Link do strony portalu powiatowego, z której można pobrać aplikację mobilną dla mieszkańców powiatu prudnickiego](#) (dostęp: 5 listopada 2025 r.)

³⁷⁸ Umowa z Polskim Związkiem Głuchych.

³⁷⁹ Umowa z Polskim Związkiem Głuchych (obowiązująca w okresie od 1 marca 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. i od 24 marca 2025 r. do 31 grudnia 2025 r.).

³⁸⁰ Umowa z Polskim Związkiem Głuchych

³⁸¹ Umowa z Polskim Związkiem Głuchych.

³⁸² Umowa z Polskim Związkiem Głuchych.

Lp.	Środki i urządzenia wspierające komunikowanie się	Nazwa jednostki kontrolowanej
6.	dostępność urządzeń do obsługi osób słabosłyszących;	<ul style="list-style-type: none"> - SP w Nakle nad Notecią (cztery pętla indukcyjne); UG w Nowem (jedna pętla indukcyjna); - UMiG w Jabłonowie Pomorskim (pętla indukcyjna na każdej kondygnacji budynku); SP w Lipnie (trzy pętla indukcyjne); - SP w Strzelcach Opolskich (jedna pętla indukcyjna); SP w Prudniku (cztery pętla indukcyjne); - SP w Leżajsku (cztery pętla indukcyjne); SP w Przeworsku (dwie pętla indukcyjne); - UG w Przelewicach (jedna pętla indukcyjna); SP w Łobzie (jedna pętla indukcyjna);
7.	możliwość uzyskania pomocy od pracownika posiadającego podstawowe przeszkolenie z zakresu polskiego języka migowego;	<ul style="list-style-type: none"> - UG w Nowem; - SP w Prudniku; - SP w Leżajsku; - UM w Cedyni; SP w Choszcznie; SP w Łobzie;
8.	możliwość przesyłania wiadomości SMS lub MMS;	<ul style="list-style-type: none"> - SP w Prudniku; - SP w Leżajsku;

Źródło: materiały własne NIK.

6.2. METODYKA KONTROLI I INFORMACJE DODATKOWE

Cel główny kontroli P/25/050	Czy samorządowe jednostki organizacyjne prawidłowo i skutecznie realizowały obowiązki w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami?
Cele szczegółowe kontroli P/25/050	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy w prawidłowy sposób jednostka przygotowała się do realizacji obowiązków w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami? 2. Czy w ramach prowadzonej działalności jednostka spełniała wymagania służące zapewnianiu w sposób skuteczny³⁸³ dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami?
Zakres podmiotowy kontroli P/25/050	<p>Kontrolą P/25050 objęto: [1] osiem urzędów gmin / urzędów miasta w gminach niebędących miastami na prawach powiatu (po dwie jednostki z terenu województw: kujawsko-pomorskiego, opolskiego, podkarpackiego, zachodniopomorskiego); [2] osiem starostw powiatowych (po dwie jednostki z terenu województw: kujawsko-pomorskiego, opolskiego, podkarpackiego, zachodniopomorskiego).</p> <p>Czynności kontrolne przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK³⁸⁴, z uwzględnieniem kryteriów legalności, gospodarności i rzetelności, stosownie do art. 5 ust. 2 ustawy o NIK.</p>
Okres objęty kontrolą P/25/050	Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2019 r. do zakończenia czynności kontrolnych (tj. do 20 sierpnia 2025 r.). Kontrola została przeprowadzona jako kontrola planowa koordynowana, z inicjatywy NIK, od 14 marca 2025 r. do 15 września 2025 r.
Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK	<p>W ramach realizacji kontroli P/25/050, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, pozyskano informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - od Prezes Zarządu PFRON, dotyczące m.in. skarg na brak dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej, efektów uzyskanych w wyniku tych skarg, w szczególności w kontekście wydanych na ich podstawie nakazów zapewnienia dostępności dla jednostek samorządowych, ograniczeń w korzystaniu z uprawnienia do składania skarg oraz stwierdzonych trudności w realizacji przez podmioty publiczne, w szczególności samorządowe, obowiązków w obszarze zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - od Przewodniczącej Rady Dostępności przy MFiPR, Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Szefa KPRM, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Cyfryzacji, Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych, Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Związku Głuchych, Prezesa Zarządu Fundacji Integracja, dotyczące m.in. stwierdzonych trudności w realizacji przez podmioty publiczne, w szczególności samorządowe, obowiązków w obszarze zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

³⁸³ Tj. zapewniający osobom ze szczególnymi potrzebami dostępność na zasadzie równości z innymi osobami.

³⁸⁴ Tj. ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623).

**Stan realizacji
wniosków
pokontrolnych**

Wyniki kontroli P/25/050 przedstawiono w 16 wystąpieniach pokontrolnych, w których sformułowano łącznie 106 wniosków pokontrolnych. Z powyższych wniosków zrealizowano 41, w trakcie realizacji jest 63, nie zrealizowano dwóch. Żaden z kierowników jednostek skontrolowanych nie złożył zastrzeżeń.

**Finansowe rezultaty
kontroli**

Ujawnione w trakcie kontroli P/25/050 nieprawidłowości nie miały wymiaru finansowego.

**Wykaz jednostek
kontrolowanych**

Kontrolą NIK objęto poniższe jednostki:

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Starostwo Powiatowe w Lipnie	Krzysztof Baranowski
2.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią	Krzysztof Błoński – - od 7 maja 2024 r. Tadeusz Sobol – - od 21 listopada 2018 r. do 6 maja 2024 r.
3.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Urząd Gminy Nowe	Czesław Woliński
4.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Urząd Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie	Marzanna Fettke – - od 2 maja 2024 r. Przemysław Górski – - od 19 listopada 2018 r. do 1 maja 2024 r.
5.	Delegatura NIK w Opolu	Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich	Waldemar Gaida – - od 6 maja 2024 r. Józef Swaczyna – - od 21 listopada 2018 r. do 5 maja 2024 r.
6.	Delegatura NIK w Opolu	Starostwo Powiatowe w Prudniku	Radosław Roszkowski
7.	Delegatura NIK w Opolu	Urząd Gminy Jemielnica	Marcin Wycisło
8.	Delegatura NIK w Opolu	Urząd Gminy w Pawłowiczkach	Jerzy Treffon

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
9.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Starostwo Powiatowe w Leżajsku	Zdzisław Leśko – - od 6 maja 2024 r. Marek Śliż – - od 23 listopada 2018 r. do 5 maja 2024 r.
10.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Starostwo Powiatowe w Przeworsku	Dariusz Łapa – - od 7 maja 2024 r. Bogusław Urban – - od 20 listopada 2018 r. do 6 maja 2024 r.
11.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Urząd Miejski w Tyczynie	Janusz Błotnicki – - od 7 maja 2024 r. Janusz Skotnicki – - od 19 listopada 2018 r. do 6 maja 2024 r.
12.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Urząd Miejski w Dynowie	Zygmunt Frańczak
13.	Delegatura NIK w Szczecinie	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	Wioletta Kaszak
14.	Delegatura NIK w Szczecinie	Starostwo Powiatowe w Łobzie	Edward Arys – - od 7 maja 2024 r. Renata Kulik – - od 20 listopada 2018 r. do 6 maja 2024 r.
15.	Delegatura NIK w Szczecinie	Urząd Miejski w Cedyni	Piotr Głowniak – - od 7 maja 2024 r. Adam Zarzycki – - od 31 listopada 2018 r. do 6 maja 2024 r.
16.	Delegatura NIK w Szczecinie	Urząd Gminy w Przelewicach	Mieczysław Mularczyk

6.2.1. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK

W skontrolowanych jednostkach sformułowano jedną ocenę pozytywną, jedną ocenę negatywną oraz 14 ocen w formie opisowej.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Starostwo Powiatowe w Lipnie	w formie opisowej	Starostwo podejmowało działania mające na celu przygotowanie go do realizacji obowiązków w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami. Starosta wyznaczył koordynatora do spraw dostępności oraz określił jego zadania w zakresie zgodnym z art. 14 ust. 2 UZD. Zapewniono opracowanie i wdrożenie planów działania na rzecz poprawy zapewniania ww. dostępności. Zakupiono trzy pętle indukcyjne i uruchomiono wymagane formy komunikacji ze Starostwem.	Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - ponad dwuletniego opóźnienia w publikacji planu działania na lata 2023-2025 oraz nieokreślenia w dziewięciu z 13 objętych badaniem umów warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (w zakresie powierzonych na podstawie tych umów zadań publicznych lub udzielonych zamówień publicznych); - niezapewnienia w jednym budynku informacji o rozkładzie pomieszczeń co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy; - niezapewnieniu spełniania wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej w przypadku strony BIP starostwa oraz tzw. strony wizytówkowej starostwa; - niezapewnienia na żadnej stronie internetowej informacji o zakresie działalności starostwa, przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w formie dostępnej dla tych osób; - braków lub nierzetelnych informacji zawartych w deklaracjach dostępności cyfrowej stron internetowych i raportach o stanie zapewniania dostępności podmiotu publicznego.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
2.	Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią	w formie opisowej	<p>W starostwie powołano koordynatora ds. dostępności, zlecono audyty dostępności budynków oraz wdrożono plany działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności, sporządzone zostały deklaracje dostępności cyfrowej stron internetowych oraz raporty o stanie zapewniania dostępności, przyjęto procedury obsługi osób ze szczególnymi potrzebami oraz procedury ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, została zapewniona możliwość wstępu do budynków starostwa osób korzystających z psa asystującego, w zabytkowym budynku głównej siedziby starostwa rozpoczęto realizację przebudowy wraz z rozbudową o windę oraz zapewniono w tym budynku informację na temat rozkładu pomieszczeń w sposób wizualny i dotykowy, zakupiono pętle indukcyjne do obsługi osób słabosłyszących.</p>	<p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niespełnienia przez stronę BIP starostwa oraz stronę internetową oficjalnego portalu powiatu nakielskiego wszystkich warunków dostępności cyfrowej na poziomie podstawowym, określonych w UDC; - niezamieszczenia na żadnej stronie internetowej informacji o zakresie działalności starostwa w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania; - niezapewnienia pełnych lub rzetelnych informacji w deklaracjach dostępności cyfrowej stron internetowych; - zidentyfikowania 37 umów, w których wbrew wymogom art. 4 ust. 3 UZD nie określono warunków służących zapewnieniu dostępności lub w których wbrew wymogom art. 100 ust. 1 nPzp opis przedmiotu zamówienia nie został sporządzony z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; - niezapewnienia, w żadnym z czterech budynków starostwa poddanych oględzinom NIK, spełniania minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w zakresie dostępności architektonicznej (określonych w art. 6 pkt 1 UZD), a także stwierdzenia w każdym z tych budynków przypadków niezastosowania uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
3.	Urząd Gminy Nowe	w formie opisowej	Burmistrz terminowo wyznaczył koordynatora ds. dostępności, zapewnił sporządzenie deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych urzędu oraz systematycznie podejmował działania mające na celu poprawę warunków dostępności, takie jak zapewnienie wstępu do budynku urzędu osobie korzystającej z psa asystującego, czy też zakup pętli indukcyjnej do Biura Obsługi Klienta.	Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - niewystarczającego zakresu podjętych czynności dla wypełnienia wszystkich minimalnych ustawowych wymagań służących zapewnieniu dostępności do świadczonych usług publicznych na zasadzie równości; - opracowania, z ponad dwuletnim opóźnieniem, planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności; - niespełniania przez stronę BIP urzędu oraz stronę www urzędu wszystkich warunków dostępności cyfrowej na poziomie podstawowym, określonych w UDC; - niezamieszczenia na żadnej stronie internetowej wymaganych informacji o zakresie działalności urzędu, w szczególności w postaci nagrania treści w polskim języku migowym; - niezapewnienia pełnych i rzetelnych informacji w deklaracjach dostępności cyfrowej stron internetowych; - zidentyfikowania umów, w których wbrew art. 4 ust. 3 UZD nie określono warunków służących zapewnieniu dostępności (w trzech na cztery zbadane przypadki); - zidentyfikowania umów, w których wbrew art. 100 ust. 1 nPzp opis przedmiotu zamówienia nie został sporządzony z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (w dwóch na trzy zbadane przypadki).

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
4.	Urząd Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie	w formie opisowej	Terminowo wyznaczono koordynatora ds. dostępności, którego dane zostały opublikowane na stronie BIP urzędu oraz stronie internetowej urzędu, przygotowano plany działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a także zapewniono dostęp alternatywny poprzez organizację obsługi na parterze budynku urzędu.	Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - niespełnienia minimalnych ustawowych wymagań służących zapewnieniu wszystkim osobom, na zasadzie równości, dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej do świadczonych usług; - braku regularnych przeglądów i aktualizacji deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych; - nierzetelnego sporządzenia i opublikowania z opóźnieniem planów działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - przypadków nieokreślenia w treści umów warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - nierzetelnego sporządzania raportów o stanie zapewniania dostępności; - nierzetelnego nadzoru nad prawidłową realizacją działań urzędu w zakresie dotyczącym zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym nad wykonaniem zadań ustawowych przez koordynatora ds. dostępności (brak kontroli wewnętrznych, audytów ani udokumentowanych działań nadzorczych).

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
5.	Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich	w formie opisowej	<p>Starosta wyznaczył koordynatora ds. dostępności, określił jego zadania oraz opublikował jego dane na stronie internetowej i na stronie BIP starostwa. W starostwie opracowano także i realizowano plany działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W dokumentach strategicznych opracowanych w kontrolowanej jednostce zawarto treści uwzględniające zapewnianie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W starostwie sporządzono i opublikowano deklaracje dostępności strony internetowej oraz strony BIP. Wybudowano windę osobową, która umożliwiła dostęp do wszystkich pięter budynku starostwa, zapewniono wizualną i głosową informację na temat rozkładu pomieszczeń oraz opracowano zasady ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.</p>	<p>Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niespełniania przez budynek starostwa części minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej; - niezapewnienia pełnej dostępności informacyjno- komunikacyjnej starostwa; - ujęcia w raporcie o stanie zapewniania dostępności danych niezgodnych ze stanem faktycznym; - nieokreślenia przez Starostę w sposób przejrzysty i spójny zakresu czynności (obowiązków) osobie, którą wyznaczono na koordynatora ds. dostępności oraz nie ustalenia mierników służących do monitorowania wykonania jego ustawowych zadań; - nieuwzględnienia w treściach zawieranych umów, na podstawie których zlecano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych, minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; - nieujęcia w deklaracjach dostępności cyfrowej stron internetowych informacji o braku pełnej zgodności tych stron z UDC (strona internetowa oraz strona BIP starostwa zawierały linki, które nie spełniały części kryteriów dostępności cyfrowej); - nieprawidłowego oznakowania miejsca postojowego dla osób z niepełnosprawnościami.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
6.	Starostwo Powiatowe w Prudniku	pozytywna	<p>Starosta wyznaczył koordynatora ds. dostępności, określił jego zadania oraz opublikował jego dane na stronie internetowej i na stronie BIP.</p> <p>W starostwie opracowano i realizowano plany działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W opracowanych w kontrolowanej jednostce dokumentach strategicznych zawarto treści uwzględniające zapewnianie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Sporządzono i opublikowano deklaracje dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnej starostwa. Z zachowaniem wymaganych terminów przeprowadzono przeglądy ww. deklaracji oraz sporządzano i składano raporty o stanie zapewniania dostępności. Zapewniono wizualną, dotykową (tyflograficzną) i głosową informację na temat rozkładu pomieszczeń budynku starostwa, opracowano zasady ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami oraz wyposażono ten budynek w specjalistyczny sprzęt umożliwiający ich ewakuację i ratowanie. Jednostka kontrolowana zapewniła dogodne warunki do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami, w tym m.in. prawidłowo oznaczone stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami, pochylnie przy wejściu głównym i bocznym, toalety przystosowane do potrzeb tych osób, dźwig osobowy z oznaczeniami w alfabecie Braille'a i komunikatami głosowymi, korytarze bez barier architektonicznych umożliwiające dotarcie do pomieszczeń obsługujących klientów na wszystkich kondygnacjach, a także pętle indukcyjne wspomagające obsługę osób słabosłyszących. Przez cały okres objęty kontrolą starostwo umożliwiało klientom skorzystanie ze wsparcia tłumacza języka migowego.</p>	<p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uchybienia (w dwóch spośród sześciu objętych badaniem umów, na podstawie których zlecano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych) obowiązkowi uwzględnienia minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; - niezapewnienia w budynku starostwa pełnej dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej, co świadczyło o niepełnym zrealizowaniu obowiązku określonego w art. 4 ust. 1 i ust. 2 UZD (w szczególności z uwagi na: /1/ występujący efekt olśnienia na korytarzach; /2/ brak oznaczenia kontrastowego części przeszklonych skrzydeł drzwiowych; /3/ brak oznaczeń dotykowych i kontrastowych części schodów; /4/ brak stosownych informacji przy drzwiach do pomieszczeń), przy czym do czasu zakończenia czynności kontrolnych jednostka kontrolowana usunęła lub przystąpiła do usunięcia tych nieprawidłowości; - niezapewnienia pełnej dostępności cyfrowej, na poziomie podstawowym, stron internetowych, w rozumieniu wytycznych WCAG stanowiących załącznik do UDC (w przypadku poniżej 1% zawartości tych stron), tj.: /1/ udostępnienia do pobrania dokumentów w postaci plików zawierających treści nietekstowe (skanu dokumentu lub obrazka), których nie dało się odczytać przy pomocy narzędzi asystujących; /2/ prezentowania filmów bez transkrypcji ścieżki dźwiękowej, przy czym do czasu zakończenia czynności kontrolnych wyeliminowano ww. nieprawidłowości.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
7.	Urząd Gminy Jemielnica	w formie opisowej	<p>Wójt wydał zarządzenie o wyznaczeniu koordynatora do spraw dostępności i zapewnił jego przeszkolenie, zlecił też specjalistycznej firmie przeprowadzenie audytu dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej urzędu. Na stronach administrowanych przez urząd znajdowały się dostępne cyfrowo deklaracje dostępności cyfrowej stron internetowych.</p>	<p>Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niezakończenia pracy nad planem działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2024; - zaniechania dokonywania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnej urzędu; - niezapewnienia, na etapie opracowania projektu Programu Ochrony Środowiska, uwzględnienia kwestii dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; - nieokreślenia w treści umów powierzających realizację zadań publicznych (w 15 z 52 badanych przypadków) oraz udzielających zamówień publicznych (w 16 z 52 badanych przypadków) warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - niezamieszczenia na żadnej stronie internetowej urzędu, w tym stronie BIP, informacji o zakresie działalności urzędu w postaci tekstu odczytywanego maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz tekstu łatwego do czytania; - niezapewnienia w żadnym z dwóch budynków urzędu wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych; - niewyeliminowania występujących w urzędzie barier informacyjno-komunikacyjnych, z uwagi na niezrealizowanie zakupu urządzeń do obsługi osób słabosłyszących; - niezapewnienia prawidłowego oznakowania punktów zbiórki do ewakuacji na zewnątrz budynku urzędu, a także odpowiedniego sprzętu dla celów ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami z budynku lub miejsc do ich ewakuacji wewnątrz budynku.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
8.	Urząd Gminy w Pawłowiczkach	negatywna	Wójt wyznaczył osobę pełniącą funkcję koordynatora ds. dostępności, określił jego zadania oraz opublikował dane na stronach internetowych urzędu. W treści dokumentów strategicznych opracowanych w urzędzie zawarto postanowienia dotyczące zapewniania dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.	Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - niespełniania przez urząd wymagań w zakresie dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej, określonych w UZD; - nieustalenia przez wójta zakresu obowiązków koordynatora ds. dostępności ani mierników służących do monitorowania wykonania ustawowych zadań; - zwłoki w opublikowaniu na stronie BIP urzędu planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wynoszącej ponad trzy lata od daty jego zatwierdzenia, a także niepodjęcia skutecznych działań mających na celu wdrożenie tego planu; - nieuwzględnienia w treści umów, na podstawie których zlecano lub powierzano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych, minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - nierzetelnego sporządzania deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych urzędu oraz raportu o stanie zapewniania dostępności na dzień 1 stycznia 2025 r.; - nierealizowania obowiązku poddawania deklaracji dostępności cyfrowej corocznym przeglądom i aktualizacjom; - nieskutecznego nadzoru wójta nad realizacją zadań z zakresu zapewniania dostępności urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
9.	Starostwo Powiatowe w Leżajsku	w formie opisowej	<p>Starosta terminowo wyznaczył koordynatora ds. dostępności, który rzetelnie wykonywał ustawowe obowiązki w zakresie zapewniania dostępności do informacji i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. W treści badanych umów, zlecających realizację zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych oraz udzielających zamówień publicznych jednostkom spoza sektora finansów publicznych, określano warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz zasady uniwersalnego projektowania. Budynki starostwa spełniały wymagania dotyczące dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami określone m.in. w art. 6 pkt.1 UZD. Na stronach internetowych starostwa opublikowane zostały deklaracje dostępności cyfrowej (poddawane przeglądowi oraz aktualizacji), plany działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a także raporty o stanie zapewniania dostępności. Na ww. stronach opublikowane zostały informacje o działalności starostwa w formie pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz tekstu łatwego do czytania. Zakupiono i zainstalowano napęd do automatycznego otwierania drzwi wejściowych, plany tyflograficzne, balustradę na schody zewnętrzne, podświetlaną tablicę informacyjną zewnętrzną wraz z tabliczką z opisem pismem</p>	<p>Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieujęcia, w sekcji deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych starostwa pn. „Treści niedostępne”, rzetelnych informacji o wszystkich przypadkach niezgodności tych stron z kryteriami dostępności cyfrowej, określonymi w wytycznych WCAG stanowiących załącznik do UDC; - niezapewnienia dostępności cyfrowej wszystkich elementów stron internetowych starostwa, z uwagi na: /1/ w ramach nawigacji – brak dostępu za pomocą klawiatury do wszystkich elementów aktywnych czy też ostrzeżeń przed otwarciem w przeglądarce nowego okna/zakładki; /2/ w ramach wyglądu strony – występowanie informacji przekazywanych jedynie poprzez użycie pozycji; /3/ w ramach treści stron – brak alternatywy tekstowej dla niektórych dokumentów do pobrania czy elementów graficznych, które stanowiły treść nietekstową nie dającą się odczytać przy pomocy narzędzia asystującego.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
			punktowym Braille'a, przenośne lupy elektroniczne, pętle indukcyjne oraz aplikację do edycji plików cyfrowych. Rozbudowano i zmodernizowano system alarmowy i przeciwpożarowy, przy uwzględnieniu warunków poprawiających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także zakupiono krzesła ewakuacyjne i opracowano procedurę ewakuacji ww. osób.	
10.	Starostwo Powiatowe w Przeworsku	w formie opisowej	Starosta wyznaczył osobę pełniącą funkcję koordynatora ds. dostępności oraz zapewnił przygotowanie i wdrożenie planów działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności. W umowach zawieranych po 5 września 2021 r., udzielających zamówień publicznych na prace budowlane, remontowe i projektowe, określano warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zamówień, z uwzględnieniem minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności określonych w art. 6 UZD oraz uniwersalnego projektowania. Starosta terminowo przygotował, przekazał i opublikował na stronach internetowych starostwa (w tym BIP) raporty o stanie zapewniania dostępności: według stanu na 1 stycznia 2021 r. i 1 stycznia 2025 r. W kwietniu 2025 r., w celu poprawy dostępności informacyjno-komunikacyjnej, zakupiono dwie pętle indukcyjne do obsługi osób słabosłyszących.	Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - zwłoki w opublikowaniu danych kontaktowych koordynatora ds. dostępności na stronie podmiotowej BIP czy też na stronie internetowej starostwa, a także niewyznaczenia mierników służących do monitorowania wykonania ustawowych zadań ww. koordynatora; - nieujęcia, w planach działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności na lata 2020-2023 i na lata 2024-2028, analizy stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a także nieopublikowania na żadnej ze stron internetowych starostwa ww. planu działania na lata 2020-2023; - nieokreślenia w umowach zawieranych po 5 września 2021 r., zlecających realizację zadań publicznych (w tym: na organizację imprezy plenerowej, świadczenie usług przewozu osób w celach rekreacyjnych, wykonie koncertu artystyczno-muzycznego oraz udzielanie nieodpłatnej pomocy pranej) warunków służących

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
				<p>zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zawarcia w treści 71 umów, zlecających realizację zadań publicznych (w tym na: organizację konkursów, konferencji, wydarzeń, festiwali), postanowień odwołujących się jedynie do brzmienia art. 6 UZD, bez sprecyzowania warunków, które należało spełnić, aby dane zadanie można było uznać za zrealizowane w sposób dostępny; - sporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych: /1/ nieuwzględniających wszystkich elementów w sekcji 1 załącznika do decyzji wykonawczej Komisji (UE) nr 2018/1523, a także wszystkich nagłówek i identyfikatorów wymaganych w warunkach technicznych opublikowanych na stronie BIP Ministerstwa Cyfryzacji; /2/ niezawierających informacji wymaganych w art. 10 ust. 4 pkt 7 i 10 UDC; - niezapewnienia dokonania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności cyfrowej w 2021 r. oraz nieterminowego ich dokonywania w latach 2022-2024; - nierzetelnego sporządzenia raportów o stanie zapewniania dostępności, które w niektórych przypadkach nie oddawały stanu faktycznego, np.: w raportach podano, że starostwo w okresach sprawozdawczych nie zapewniało dostępu alternatywnego, w sytuacji, gdy w starostwie, w tym czasie, dostęp alternatywny był zapewniany w obszarze dostępności architektonicznej; - niezapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynku

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
				<p>starostwa, znajdujących się na półpiętrze (dostępnym z parteru), z uwagi na występujące stopnie schodów oraz, a także braku dostępności kilku zajmowanych pomieszczeń drugiego piętra, z uwagi na niewłaściwą szerokość drzwi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - niezapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób, w szczególności braku odpowiednich procedur w tym zakresie i ewentualnego sprzętu; - niezapewnienia, na poziomie podstawowym, spełniania wszystkich wymagań dostępności cyfrowej określonych dla stron internetowych w UDC, m.in. z uwagi na przypadki: /1/ braku mechanizmu ostrzegającego przed otwarciem nowego okna lub zakładki w przeglądarce; /2/ braku, dla pików multimedialnych zawierających ścieżkę dźwiękową, napisów dla osób niesłyszących, zawierających oprócz treści wypowiedzianych przez lektora również informacje o innych dźwiękach ważnych dla zrozumienia treści (napisów rozszerzonych); /3/ braku audio-deskrypcji dla filmów i animacji; - niezapewnienia, na stronie podmiotowej BIP i stronie internetowej starostwa, informacji o zakresie działalności starostwa w postaci: nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
11.	Urząd Miejski w Tyczynie	w formie opisowej	Burmistrz terminowo przekazał i opublikował raporty o stanie zapewniania dostępności jednostki oraz wyznaczył osobę pełniącą funkcję koordynatora do spraw dostępności. Wybudowano pochylnię dla osób mających trudności z poruszaniem się, przystosowano toaletę na parterze budynku Urzędu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, oznaczono drzwi do pomieszczeń w tym budynku – pismem punktowym Braille’a oraz urządzono stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami.	Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły: <ul style="list-style-type: none"> - nieokreślenia mierników realizacji zadań podejmowanych przez koordynatora ds. dostępności; - nieokreślenia warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w treści jednej z badanych umów, zawartej z podmiotem prywatnym, dotyczącej realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych; - braków formalnych w deklaracjach dostępności cyfrowej dla prowadzonych stron internetowych, niezapewnienia ich odpowiedniej struktury oraz niepoddawania corocznym przeglądom czy też aktualizacji; - braku dostępności cyfrowej niektórych elementów stron internetowych urzędu, mogących mieć wpływ na dogodne korzystanie z nich przez osoby ze szczególnymi potrzebami; - niezapewnienia dostępności budynku urzędu pod względem architektonicznym dla osób ze szczególnymi potrzebami, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością ruchową, a także braku zapewnienia w tym względzie dostępu alternatywnego; - nieudostępnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku urzędu w sposób dotykowy lub głosowy; - niezainstalowania żadnego urządzenia do obsługi osób słabosłyszących, a także niezapewnienia na stronach internetowych urzędu informacji o zakresie działalności urzędu w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
12.	Urząd Miejski w Dynowie	w formie opisowej	<p>Burmistrz terminowo wyznaczył osobę pełniącą funkcję koordynatora ds. dostępności oraz niezwłocznie opublikował jej dane kontaktowe na stronie internetowej urzędu (wraz z BIP urzędu). Plan działań na rzecz poprawy dostępności oraz raporty o stanie zapewniania dostępności zostały przygotowane i bezzwłocznie opublikowane na stronie BIP. W terminie 2-3 dni od zgłoszenia takiej potrzeby przez osoby głuche i słabosłyszące, w urzędzie zapewniano osobisty kontakt z tłumaczem języka migowego. Ponadto do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami oraz kontaktu z nimi wykorzystywano powszechnie dostępne formy komunikowania się. W 2025 r. zawarto umowę, przedmiotem której była realizacja inwestycji mającej poprawić w sposób znaczący dostępność budynku urzędu, pod względem architektonicznym.</p>	<p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieujęcia w planie działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności na lata 2020-2021 postanowień określających warunki dostępności, jakie powinny być spełnione przez urząd; - nieokreślenia w umowach, powierzających realizację zadań publicznych w obszarze sportu, ochrony zdrowia i przeciwdziałania alkoholizmowi, a także udzielających zamówień publicznych, żadnych warunków, które służyłyby zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w zakresie realizacji tych zadań czy zamówień; - braku w umowach na prace projektowe warunków uwzględniających uniwersalne projektowanie; - nieujęcia w deklaracji dostępności cyfrowej strony internetowej urzędu (z BIP jako podstroną), w sekcji pn. „Treści niedostępne”, rzetelnych informacji o wszystkich przypadkach niezgodności strony z kryteriami dostępności cyfrowej, określonymi w wytycznych WCAG stanowiących załącznik do UDC; - sporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej strony internetowej urzędu, niezawierającej informacji wymaganych w art. 10 ust. 4 pkt 10 UDC; - niezapewnienia dla strony internetowej urzędu, na poziomie podstawowym, spełnienia wszystkich wymagań dostępności cyfrowej określonych w UDC, m.in. z uwagi na przypadki:

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
				<p>/1/ braku mechanizmu ostrzegającego przed otwarciem nowego okna lub zakładki w przeglądarce (kryterium WCAG 2.4.4);</p> <p>/2/ występujących problemów z widocznością całości informacji ze strony, przy powiększeniu 200% (kryterium WCAG 1.4.4); /3/ braku informacji o rozmiarze pobieranego pliku (kryterium WCAG 2.4.4);</p> <ul style="list-style-type: none"> - całkowitego braku dostępności budynku urzędu pod względem architektonicznym dla osób ze szczególnymi potrzebami, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością ruchową; - niezrealizowania w żadnym stopniu wniosków, zaleceń, rekomendacji wynikających ze zrealizowanej w 2021 r. usługi doradczej w zakresie dostępności budynku urzędu; - niezainstalowania w urzędzie urządzenia wspomagającego obsługę osób słabosłyszących; - niezapewnienia na stronie internetowej urzędu informacji w zakresie swojej działalności, w postaci nagrania treści w polskim języku migowym.
13.	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	w formie opisowej	Starosta terminowo wyznaczył koordynatora ds. dostępności. Określono jego zadania oraz opublikowano jego dane na stronach internetowych, w tym BIP starostwa. Starosta zapewnił sporządzenie deklaracji dostępności cyfrowej ww. stron oraz terminowe sporządzenie raportów o stanie zapewniania dostępności. W opracowanych dokumentach strategicznych zawarto treści uwzględniające	Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły: <ul style="list-style-type: none"> - niezapewnienia spełnienia przez strony internetowe, w tym BIP starostwa, wszystkich warunków dostępności cyfrowej na poziomie podstawowym, określonych w UDC; - niezamieszczenia na żadnej z ww. stron internetowych wymaganych informacji dotyczących zakresu działalności starostwa,

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
			<p>zapewnianie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W treści umów, na podstawie których zlecano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych, uwzględniano minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności. W celu poprawy dostępności podejmowano też szereg działań, m.in. opracowano poradnik pn. „Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami” oraz wdrożono cykliczne akcje np. pn. „Krzesełko dla seniora” oraz „Koperta życia”.</p>	<p>w szczególności w formie nagrania treści w polskim języku migowym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - nierzetelnego sporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej ww. stron internetowych (z uwagi na wskazanie na pełną dostępność cyfrową tych stron pomimo występujących faktycznie niezgodności z kryteriami dostępności określonymi w załączniku do UDC); - nierzetelnego sporządzenia raportów o stanie zapewniania dostępności (z uwagi na nieodnotowanie informacji na temat zapewnianego dostępu alternatywnego); - niezapewnienia, w budynku starostwa przy ul. Nabrzeżnej, spełniania, minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej, w szczególności z uwagi na brak dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami do wyższych kondygnacji tego budynku, a także niezamontowanie pętli indukcyjnych lub innych urządzeń czy środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.
14.	Starostwo Powiatowe w Łobzie	w formie opisowej	<p>Starosta w ustawowym terminie wyznaczył koordynatora ds. dostępności, a także udostępnił na stronie BIP starostwa jego dane kontaktowe oraz określił w formie pisemnej zakres jego obowiązków. Starosta zapewnił przygotowanie i wdrożenie planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności oraz udostępnił go na stronie internetowej starostwa. Ponadto sporządzono i opublikowano deklaracje dostępności cyfrowej stron internetowych starostwa oraz raporty</p>	<p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niezamieszczenia w umowach o udzielenie zamówień publicznych warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - nieuwjęcia, w planie działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, analizy stanu zapewnienia dostępności; - niezapewnienia spełniania przez strony internetowe starostwa wszystkich wymogów

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
			o stanie zapewniania dostępności. Przeprowadzone zostały prace remontowe, które częściowo dostosowały budynek starostwa, w którym prowadzona była obsługa interesantów, do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.	<p>w zakresie dostępności cyfrowej, wynikających z UDC (m.in. z uwagi na przypadki: /1/ braku mechanizmu ostrzegającego przed otwarciem nowego okna lub zakładki w przeglądarce; /2/ występujących problemów z widocznością całości informacji ze strony, przy powiększeniu 200%; /3/ braku poszerzonych opisów dla złożonych elementów graficznych; /4/ braku alternatywy tekstowej dla niektórych dokumentów do pobrania, które stanowiły treść nietekstową nie dającą się odczytać przy pomocy narzędzia asystującego);</p> <ul style="list-style-type: none"> - niezapewnienia spójności danych w deklaracji dostępności cyfrowej jednej ze stron internetowych (wskazujących na jej pełną zgodność z wymogami UDC) z danymi w aktualnym raporcie o stanie zapewniania dostępności (wskazującymi na częściową zgodność tej strony z wymogami UDC); - niezapewnienia minimalnych wymogów dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej, określonych odpowiednio w art. 6 pkt 1 lit. a, b i e UZD oraz w art. 6 pkt 3 lit. c UZD; - nierzetelnego sporządzania raportów o stanie zapewniania dostępności (z uwagi na nieodnotowanie informacji na temat zapewnianego dostępu alternatywnego).
15.	Urząd Miejski w Cedyni	w formie opisowej	Burmistrz wyznaczył koordynatora ds. dostępności we właściwym terminie. Zapewniono sporządzenie deklaracji dostępności cyfrowej dla stron internetowych urzędu, a także uwzględnienie potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w przygotowywanych dokumentach strategicznych i operacyjno-wdrożeniowych. Terminowo składano	<p>Kontrola NIK wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niepowołania przez burmistrza nowego koordynatora ds. dostępności, po ustaniu zatrudnienia osoby wcześniej pełniącej tą funkcję, a także braku publikacji danych kontaktowych koordynatora ds. dostępności na stronie BIP urzędu;

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
			<p>i publikowano raporty o stanie zapewniania dostępności. Wprowadzono możliwość wstępu do budynku urzędu osobie korzystającej z psa asystującego. Zapewniono możliwość ewakuacji lub ochrony wewnątrz budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez wprowadzenie: procedur, oznaczeń dróg ewakuacyjnych, przeszkolenie pracowników oraz zapewnienie sprzętu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nieprowadzenia analiz stanu zapewnienia dostępności oraz nie przygotowania przez ww. koordynatora, do dnia 30 lipca 2025 r., planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności; - nierzetelnego monitorowania przez burmistrza sposobu wykonania przez ww. koordynatora zadań wynikających z przepisów UZD, w szczególności z uwagi na niewyznaczenie do tego celu żadnych mierników; - niezapewnienia, w 10 badanych umowach na realizację zadań publicznych lub udzielających zamówień publicznych, warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - niezapewnienia spełniania przez urząd wszystkich minimalnych warunków dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami (m.in. z uwagi na: /1/ brak dostępnego pomieszczenia higieniczno-sanitarnego; /2/ brak zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku urzędu w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy; /3/ brak instalacji urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących; /4/ niezamieszczenie na stronach internetowych urzędu wymaganych informacji o zakresie działalności urzędu w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
				<p>w tekście łatwym do czytania; /5/ niespełnianie przez strony internetowe, na poziomie podstawowym, wszystkich kryteriów dostępności cyfrowej określonych w UDC;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujęcia, w deklaracjach dostępności cyfrowej stron internetowych urzędu oraz w raportach o stanie zapewniania dostępności, nierzetelnych treści, niezgodnych z stanem faktycznym.
16.	Urząd Gminy w Przelewicach	w formie opisowej	<p>Wójt podjął działania polegające na: powołaniu dwóch koordynatorów ds. dostępności, określeniu w formie pisemnej zakresu ich obowiązków, zapewnieniu przygotowania i wdrożenia przez ww. koordynatorów planów działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniu uwzględnienia potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Przelevice na lata 2021-2027, zapewnieniu sporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej stron internetowych urzędu. Ponadto wójt zapewnił terminowe przygotowanie, przekazanie i opublikowanie raportów o stanie dostępności podmiotu publicznego w BIP. W kontrolowanym okresie: wykonano pochylnię przy schodach do budynku urzędu, na parterze tego budynku zamontowano domofon umożliwiający wezwanie pracownika w celu wsparcia ww. osób w załatwieniu sprawy, zakupiono tabliczki informacyjne oznaczone pismem punktowym</p>	<p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwłoki w opublikowaniu na stronie BIP urzędu danych kontaktowych koordynatora ds. dostępności (od daty jego wyznaczenia do daty publikacji danych upłynęło ponad półtora roku); - nieujęcia w planach działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności na lata 2020-2021, 2022, 2023-2024 i 2025-2026 analizy stanu zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; - niewyznaczenia mierników służących do monitorowania wykonania ustawowych zadań koordynatora ds. dostępności; - niesporządzenia deklaracji dostępności cyfrowej dla jednej z trzech stron internetowych urzędu, nierzetelnego sporządzenia ww. deklaracji dla pozostałych dwóch stron, w tym BIP (z uwagi na: /1/ nieujęcie danych wymaganym art. 10 ust. 4 pkt 3 i 10 UDC; /2/ nieuwzględnienie wszystkich elementów w sekcji 1 załącznika do decyzji wykonawczej Komisji (UE) nr 2018/1523, a także wszystkich nagłówków i identyfikatorów wymaganych w warunkach technicznych

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
			<p>Braille'a i zamontowano je przy pomieszczeniach urzędu oraz na poręczach schodów, wykonano ścieżkę naprowadzającą dla osób niewidomych i słabowidzących wraz z punktami uwagi przy progu drzwi wejściowych do urzędu, zakupiono i zainstalowano pętlę indukcyjną dla osób słabosłyszących.</p>	<p>opublikowanych na stronie BIP Ministerstwa Cyfryzacji; /3/ wskazanie na pełną dostępność cyfrową tych stron pomimo występujących faktycznie niezgodności z kryteriami dostępności określonymi w załączniku do UDC), a także niepoddawania deklaracji dostępności cyfrowej przeglądów i aktualizacji w terminie do 31 marca każdego roku;</p> <ul style="list-style-type: none"> - nierzetelnego sporządzania obu raportów o stanie zapewniania dostępności (z uwagi na: /1/ nieodnotowanie w pierwszym raporcie informacji na temat zapewnianego dostępu alternatywnego; /2/ wskazanie w drugim raporcie na pełną dostępność cyfrową stron internetowych urzędu pomimo występujących faktycznie niezgodności z kryteriami dostępności określonymi w załączniku do UDC; /3/ nieodnotowanie, w drugim raporcie, informacji na temat jednej ze stron internetowych Urzędu; /4/ wskazanie, w drugim raporcie, na spełnienie minimalnych wymagań dostępności architektonicznej, pomimo niezapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku urzędu, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy); - zidentyfikowanych przypadków umów, w których: /1/ wbrew wymogom art. 4 ust. 3 UZD nie określono warunków służących zapewnieniu tej dostępności; /2/ wbrew wymogom art. 100 ust. 1 nPzp nie uwzględniono wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami przy sporządzaniu opis przedmiotu zamówienia; - niezapewnienia spełniania przez strony internetowe urzędu, na poziomie podstawowym,

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
				<p>wszystkich wymogów w zakresie dostępności cyfrowej, wynikających z UDC;</p> <ul style="list-style-type: none"> - niezamieszczenia na żadnej stronie internetowej urzędu informacji o zakresie działalności urzędu w postaci elektronicznego pliku odczytywanego maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania.

6.3. ANALIZA STANU PRAWNEGO I UWARUNKOWAŃ ORGANIZACYJNO-EKONOMICZNYCH

**Konstytucja RP,
Karta Praw Osób
Niepełnosprawnych
i Konwencja ONZ**

W kontrolowanym okresie, tj. od 1 stycznia 2019 r. do 20 sierpnia 2025 r., kontrolowaną działalność jednostek samorządu terytorialnego³⁸⁵, wykonywaną przy pomocy urzędów gmin oraz starostw powiatowych, regulowały w szczególności przepisy: Konstytucji RP, ustawy o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, Prawa budowlanego i techniczno-budowlane, Prawa zamówień publicznych, ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

Zgodnie z art. 32 Konstytucji RP³⁸⁶, wszyscy mają zagwarantowane prawo do równego traktowania przez władze publiczne, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Zgodnie z art. 69 Konstytucji RP, osobom z niepełnosprawnościami władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy m.in. w komunikacji społecznej.

W 1997 r. w Sejmie przyjęto Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych³⁸⁷, która w § 1 pkt. 1 i 8 jasno podkreśliła, że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do niezależnego, samodzielного i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji, co oznacza w szczególności prawo tych osób do dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, a także prawo do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: /1/ dostępu do urzędów i obiektów użyteczności publicznej; /2/ swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu; /3/ dostępu do informacji; /4/ możliwości komunikacji międzyludzkiej.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych³⁸⁸, ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską, w celu umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich sferach życia, Państwa Strony zobowiązały się do podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia im, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Środki te, obejmujące rozpoznanie i eliminację przeszkód i barier w zakresie dostępności, mają zastosowanie między innymi do: /1/ budynków, dróg, transportu oraz innych urządzeń wewnętrznych i zewnętrznych, w tym szkół, mieszkań, instytucji zapewniających opiekę medyczną i miejsc pracy; /2/ informacji,

³⁸⁵ Tj. jednostek sektora finansów publicznych. Por. art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1483).

³⁸⁶ Por. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U Nr 78 poz. 483, ze zm.). Dalej: „Konstytucja RP”.

³⁸⁷ Por. uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. Nr 50, poz. 475). Dalej: „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych”.

³⁸⁸ Por. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.). Dalej: „Konwencja ONZ”.

komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych i służb ratowniczych.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 Konwencji ONZ Państwa Strony mają podjąć również odpowiednie środki m.in. w celu: /1/ opracowywania, ogłaszania i monitorowania wdrażania minimalnych standardów i wytycznych w sprawie dostępności urządzeń i usług ogólnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych; /2/ zapewnienia wszystkim zainteresowanym osobom szkolenia na temat kwestii dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; /3/ zapewnienia w ogólnodostępnych budynkach i innych obiektach oznakowania w alfabecie Braille'a oraz w formach łatwych do czytania i zrozumienia; /4/ zapewnienia różnych form pomocy i pośrednictwa ze strony innych osób lub zwierząt, w tym przewodników, lektorów i profesjonalnych tłumaczy języka migowego, w celu ułatwienia dostępu do ogólnodostępnych budynków i innych obiektów publicznych; /5/ popierania innych odpowiednich form pomocy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami, aby zapewnić im dostęp do informacji; /6/ popierania dostępu osób z niepełnosprawnościami do nowych technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, w tym do Internetu.

Zgodnie z art. 19 lit. c ww. Konwencji ONZ Państwa Strony uznają równe prawo wszystkich osób z niepełnosprawnościami do życia w społeczeństwie, wraz z prawem dokonywania wyborów, na równi z innymi osobami, oraz mają podjąć skuteczne i odpowiednie środki w celu ułatwienia pełnego korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z tego prawa oraz ich pełnego włączenia i udziału w społeczeństwie, w tym poprzez zapewnienie, że świadczone w społeczności lokalnej usługi i urządzenia dla ogółu ludności będą dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, na zasadzie równości z innymi osobami oraz będą odpowiadać ich potrzebom.

Zgodnie z art. 21 lit. a i b ww. Konwencji ONZ Państwa Strony mają podjąć wszelkie odpowiednie środki, aby osoby z niepełnosprawnościami mogły korzystać z prawa do wolności wypowiedzenia się i wyrażania opinii, w tym wolności poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów, na zasadzie równości z innymi osobami i poprzez wszelkie formy komunikacji, według ich wyboru, między innymi poprzez: /1/ dostarczanie osobom z niepełnosprawnościami informacji przeznaczonych dla ogółu społeczeństwa, w dostępnych dla nich formach i technologiach, odpowiednio do różnych rodzajów niepełnosprawności, na czas i bez dodatkowych kosztów; /2/ akceptowanie i ułatwianie korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami w sprawach urzędowych z języków migowych, alfabetu Braille'a, komunikacji wspomagającej (augmentatywnej) i alternatywnej oraz wszelkich innych dostępnych środków, sposobów i form komunikowania się przez osoby z niepełnosprawnościami, według ich wyboru.

W kontrolowanym okresie, zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego³⁸⁹ obiekt budowlany jako całość oraz jego poszczególne części, wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należało, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować

**Prawo budowlane
oraz przepisy
techniczno-budowlane**

³⁸⁹ Por. ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2025 r. 418, ze zm.). Dalej: „Prawo budowlane” lub „Pr. bud.”.

i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając m.in. niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym osoby starsze.

Artykuł 7 Pr. bud. reguluje kwestię przepisów techniczno-budowlanych. Zgodnie z art. 7 ust. 4 Pr. bud. (w brzmieniu obowiązującym od 20 września 2019 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami) właściwi ministrowie, określając warunki techniczne jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie oraz warunki techniczne użytkowania obiektów budowlanych, zostali zobowiązani do uwzględniania potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD. Przy czym pomimo, że od dnia wejścia w życie UZD do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, tj. 20 sierpnia 2025 r., minęło niespełna sześć lat, nie zostały zakończone prace nad nowym rozporządzeniem w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, które w szerszym zakresie uwzględniałyby potrzeby ww. osób, w tym osób z niepełnosprawnościami. Na mocy art. 66 UZD dotychczasowe rozporządzenie w sprawie warunków technicznych budynków³⁹⁰ zachowuje moc nie dłużej niż przez 84 miesiące od dnia wejścia w życie UZD, tj. z dniem 20 września 2026 r. powinno zostać uchylone. Należy jednak zaznaczyć, że w brzmieniu pierwotnym UZD³⁹¹ termin końcowy obowiązywania rozporządzenia wynosił nie dłużej niż 36 miesięcy od wejścia w życie UZD, jednak na mocy art. 2 nowelizacji z dnia 24 marca 2022 r.³⁹² został wydłużony do 60 miesięcy, i ponownie wydłużony do obecnie obowiązujących 84 miesięcy na mocy art. 1 nowelizacji z dnia 28 czerwca 2024 r.³⁹³.

Projekt budowlany powinien zawierać opis dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym osób starszych (art. 34 ust. 3 pkt 2 lit. h Pr. bud.) oraz opis sposobu zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby z niepełnosprawnościami³⁹⁴. W art. 9 ust. 1 Prawa budowlanego przewidziano niedopuszczalność udzielania odstępstw od warunków technicznych w stosunku do obiektów użyteczności publicznej, które powodowałyby ograniczenia dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 16 Pr. bud. nie ma obowiązku uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenia, o którym mowa w art. 30 Pr bud., dla pochylni przeznaczonych dla osób

³⁹⁰ Por. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.). Dalej: „rozporządzenie w sprawie warunków technicznych budynków”.

³⁹¹ Por. Dz. U. z 2019 r. poz. 1696.

³⁹² Por. ustawa z dnia 24 marca 2022 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. 975).

³⁹³ Por. ustawa z dnia 28 czerwca 2024 r. o zmianie ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ustawy o dokumentach publicznych oraz ustawy o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe (Dz. U. poz. 1081).

³⁹⁴ Por. odpowiednio: [1] § 11 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1935); [2] § 20 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Rozwoju z 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1679, ze zm.).

z niepełnosprawnościami. Zgodnie z art. 36a ust. 5 pkt 3 w zw. z art. 36a ust. 1 Pr. bud. za istotne odstępstwo od zatwierdzonego projektu zagospodarowania działki lub terenu lub projektu architektoniczno-budowlanego, wymagające zmiany decyzji o pozwoleniu na budowę, uznano m.in. zmiany dotyczące warunków korzystania z obiektów budowlanych przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym osoby starsze.

Zgodnie z art. 59a ust. 1 i ust. 2 lit. f Pr. bud., organ nadzoru budowlanego jest zobowiązany do kontroli budowy w zakresie jej zgodności z ustaleniami i warunkami określonymi w decyzji o pozwoleniu na budowę oraz z projektem budowlanym, których zakres w przypadku obiektów użyteczności publicznej obejmuje m.in. zapewnienie warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym osoby starsze.

Przy projektowaniu, budowie i przebudowie oraz przy zmianie sposobu użytkowania budynków użyteczności publicznej, a także do związanych z nimi urządzeń budowlanych, zastosowanie mają przepisy rozporządzenia z 2002 r. w sprawie warunków technicznych budynków³⁹⁵, które zawierają wiele rozwiązań służących m.in. osobom ze szczególnymi potrzebami i z niepełnosprawnościami. Rozporządzenie zobowiązuje m.in. do urządzenia i odpowiedniego oznakowania stanowisk postojowych dla samochodów, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami³⁹⁶, wskazuje parametry jakie powinny mieć poszczególne elementy budynku, jak wejścia³⁹⁷, drzwi³⁹⁸, furtki³⁹⁹, okna⁴⁰⁰, pochylnie⁴⁰¹ czy schody⁴⁰², zobowiązuje do urządzenia odpowiednio przystosowanych toalet⁴⁰³, eliminowania progów i przeszkód⁴⁰⁴, instalowania wind⁴⁰⁵ umożliwiających dostęp na wyższe kondygnacje.

**Dostępność budynków
pod nadzorem
konserwatora
zabytków**

Fakt, że budynek użyteczności publicznej znajduje się pod nadzorem konserwatora zabytków, nie jest przeszkodą samą w sobie dla zapewniania dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Okoliczność ta nie stanowi wystarczającego uzasadnienia dla zwolnienia z obowiązku podejmowania starań o zapewnianie tej dostępności i likwidację barier, nie uniemożliwia wprowadzania udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami (takich jak np. kontrastowe oznaczenia krawędzi stopni schodów, parking z miejscami dla osób z niepełnosprawnością, winda, odpowiednia ilość miejsca dla swobodnego poruszania się po budynku osób na wózku, pętle indukcyjne, itp.). Nie ulega wątpliwości, że budynki znajdujące się pod nadzorem konserwatora zabytków stanowią duże wyzwanie dla podmiotów publicznych, jeśli chodzi o zapewnianie dostępności. Istotne

³⁹⁵ Por. § 2 ust. 1 tego rozporządzenia.

³⁹⁶ Por. § 18 ust. 1 i 2, § 20, § 21 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, § 104 ust. 4, § 105 ust. 4 i 5 ww. rozporządzenia.

³⁹⁷ Por. § 16 ust. 1, § 64 ww. rozporządzenia.

³⁹⁸ Por. § 61 ust. 1, § 62 ust. 1-3, § 75 ust. 2 i 3, § 240, § 295 ww. rozporządzenia.

³⁹⁹ Por. § 42 ust. 2 ww. rozporządzenia.

⁴⁰⁰ Por. § 299 ust. 5 ww. rozporządzenia.

⁴⁰¹ Por. tabela oraz objaśnienia do tabeli w § 70, oraz § 71 ust. 1-4 ww. rozporządzenia.

⁴⁰² Por. § 296 ust. 1 i 3, § 298 ust. 5, § 306 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia.

⁴⁰³ Por. § 84 ust. 1, § 86 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia.

⁴⁰⁴ Por. § 74, § 244, § 294 ust 1-3, § 306 ust. 1 ww. rozporządzenia.

⁴⁰⁵ Por. § 54 ust. 1-3, § 55 ust. 2, § 193 ust. 2 i 2a, § 194 ust. 1 i 2, § 195 pkt 1 ww. rozporządzenia.

znaczenie ma jednak, aby również w takich przypadkach instytucje publiczne, w uzgodnieniu z konserwatorem zabytków, podejmowały działania i wprowadzały możliwe rozwiązania w celu zapewnienia dostępności.

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami art. 49 zmieniła brzmienie art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁴⁰⁶ poprzez dodanie, że zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza – oprócz dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku – również dokumentacji określającej możliwości jego dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD.

**Przepisy ustawy
o zapewnianiu
dostępności osobom
ze szczególnymi
potrzebami, które
weszły w życie
20 września 2019 r.**

Od 20 września 2019 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 UZD podmiot publiczny jest zobowiązany do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień. Zgodnie z art. 4 ust. 2 UZD podmiot publiczny w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami ma podejmować także działania mające na celu: /1/ uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności; /2/ usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu.

Obowiązek usuwania barier i zapobiegania ich powstaniu, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD, ma szczególne istotne znaczenie w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej, które zaprojektowano, wybudowano, przebudowano lub w których dokonano zmiany sposobu użytkowania przed 16 grudnia 2002 r.⁴⁰⁷, tj. takich, w przypadku których nie miały bezpośredniego zastosowania przepisy rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 UZD dostępność została zdefiniowana poprzez enumeratywne wskazanie na dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 UZD, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia. Oznacza to, że ustawodawca ograniczył pojęcie dostępności w UZD, wbrew jej szerokiemu ujęciu w Konwencji ONZ, do wybranych obszarów.

Zgodnie z art. 6 pkt 1 UZD, minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują w zakresie dostępności architektonicznej: a) zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków; b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych; c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy; d) zapewnienie wstępu do

⁴⁰⁶ Por. ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, ze zm.).

⁴⁰⁷ Data wejścia w życie rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków.

budynku osobie korzystającej z psa asystującego; e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

Z objaśnień do wzorów formularza raportu o stanie zapewniania dostępności według stanu na 1 stycznia 2021 r. oraz według stanu na 1 stycznia 2025 r., opracowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) i opublikowanych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) MFiPR⁴⁰⁸, wynika, że zapewnianie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub uratowania w inny sposób obejmuje m.in.: /1/ informację o kierunkach i drogach ewakuacji w formie wizualnej (w tym np. oświetlenie dróg ewakuacji w formie listwy przypodłogowej zasilanej z niezależnego źródła), dotykowej (np. tyflograficzne plany ewakuacji) i głosowej (np. przez dźwiękowe systemy ostrzegawcze); /2/ pozbawione barier i/lub dostosowane dla osób ze szczególnymi potrzebami drogi ewakuacyjne, pokoje oczekiwania na ewakuację, punkty zbiórki, drzwi i przegrody ogniowe i przeciw-dymowe, schodowe wózki ewakuacyjne, itp.; /3/ procedury ewakuacyjne i przeszkolenie pracowników.

Dodatkowo, z objaśnień do wzoru formularza raportu o stanie zapewniania dostępności według stanu na 1 stycznia 2025 r., opracowanego przez MFiPR i opublikowanego na stronie BIP MFiPR⁴⁰⁹, wynika, że przez ratowanie osób wewnątrz budynku należało rozumieć takie rozwiązania projektowe, które w warunkach pożaru gwarantują użytkownikom obiektu przetrwanie w zagrożeniu, np. możliwość schronienia się w specjalnych pomieszczeniach lub w miejscach oczekiwania na ewakuację zlokalizowanych w obrębie ewakuacyjnych klatek schodowych (oraz w ich najbliższym sąsiedztwie) na czas potrzebny do przybycia ekip ratowniczych. Do budynków, w których podmiot całkowicie zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami ewakuację lub ochronę wewnątrz budynku należy zaliczyć te, w których wykorzystywane są jednocześnie: /1/ obowiązujące procedury ewakuacji lub ratowania; /2/ specjalny sprzęt do ewakuacji osób niepełnosprawnych ruchowo (krzesła ewakuacyjne i maty ewakuacyjne) lub miejsce schronienia; /3/ odpowiednio przeszkoleni pracownicy, którzy prowadzą proces ewakuacji lub ratowania. W przypadku spełnienia jednego bądź dwóch z ww. warunków należy uznać, że podmiot tylko częściowo zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość ewakuacji lub ochrony wewnątrz budynku.

Zgodnie z art. 6 pkt 2 UZD, minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

⁴⁰⁸ Por. objaśnienia do pytania nr 5 w dziale 1 „Dostępność architektoniczna”: [1] we wzorze formularza raportu według stanu na 1 stycznia 2021 r., [link do archiwalnej strony internetowej z wzorem formularza do raportowania o stanie zapewniania dostępności w 2021 r.](#) (dostęp: 19 września 2025 r.); [2] we wzorze formularza raportu według stanu na 1 stycznia 2025 r., [link do strony internetowej z wzorem formularza do raportowania o stanie zapewniania dostępności w 2025 r.](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

⁴⁰⁹ Por. objaśnienia do pytania nr 5 w dziale 1 „Dostępność architektoniczna” we wzorze formularza raportu według stanu na 1 stycznia 2025 r., [link do strony internetowej z wzorem formularza do raportowania o stanie zapewniania dostępności w 2025 r.](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

cyfrowej zostały określone w ustawie o *dostępności* cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁴¹⁰.

Zgodnie z art. 6 pkt 3 UZD, minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności informacyjno-komunikacyjnej obejmują: a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się⁴¹¹ lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje; b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem było wspomaganie słyszenia; c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania; d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 UZD w indywidualnym przypadku, jeżeli podmiot publiczny nie jest w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 1 i 3 UZD (tj. dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej), podmiot ten jest obowiązany zapewnić takiej osobie dostęp alternatywny. Zgodnie z art. 7 ust. 2 dostęp alternatywny, o którym mowa w ust. 1, polega w szczególności na: /1/ zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby; /2/ zapewnieniu wsparcia technicznego osobie ze szczególnymi potrzebami, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii; /3/ wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w niezbędnym zakresie dla tych osób. Przy czym, zgodnie z art. 70 UZD, jeżeli podmiot publiczny, w okresie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia UZD (tj. od 5 września 2019 r. do 5 września 2021 r.), nie zapewnił dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7 UZD (tj. w zakresie architektonicznym i informacyjno-komunikacyjnym), było traktowane jako zapewnianie dostępności. Tym samym UZD umożliwiła stopniowe przygotowanie się podmiotów publicznych do jej realizacji, zakładając mniej kosztowne i obciążające rozwiązania techniczne w początkowym okresie jej obowiązywania. Zgodnie zaś z art. 7 ust. 1 i 2 w zw. z art. 70 UZD, po upływie ww. okresu, tj. od 6 września 2021 r., ww. dostęp alternatywny może być stosowany już tylko w wyjątkowych, indywidualnych okolicznościach i nie jest już równoznaczny z zapewnianiem dostępności⁴¹².

⁴¹⁰ Por. ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Dalej: „ustawa o dostępności cyfrowej” lub „UDC”.

⁴¹¹ Określonych w art. 3 pkt 5 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Dalej: „ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się”.

⁴¹² Por. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (str. 32-33), [link do druku sejmowego nr 3579 z rządowym projektem ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.). Por. też art. 32 ust. 1 UZD, który wszedł w życie po upływie

Zgodnie z art. 7 ust. 3 UZD, w przypadku braku możliwości zapewnienia osobie ze szczególnymi potrzebami dostępności w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 2 UZD (tj. dostępności cyfrowej), zastosowanie mają przepisy art. 7 UDC dotyczące alternatywnego sposobu dostępu do elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 UZD podmiot publiczny przekazuje co 4 lata, najpóźniej do dnia 31 marca danego roku, raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w danym podmiocie, i publikuje go na swojej stronie podmiotowej BIP, a jeżeli nie ma strony podmiotowej BIP - na swojej stronie internetowej. Zgodnie z art. 11 ust. 2 UZD raport, o którym mowa w ust. 1, zawiera: /1/ informacje w zakresie spełniania przez dany podmiot, w ramach prowadzonej działalności, minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD; /2/ w każdym przypadku zapewnienia dostępu alternatywnego zgodnie z art. 7 UZD – analizę uzasadniającą brak zapewnienia dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z art. 58 UZD pierwsze raporty, o których mowa w art. 11 ust. 1 UZD, miały zostać przekazywane do 31 marca 2021 r.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 i art. 59 UZD każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej (...), miał do 30 września 2020 r. wyznaczyć co najmniej jedną osobę pełniącą funkcję koordynatora do spraw dostępności. Zgodnie z art. 14 ust. 2 UZD do zadań koordynatora należy w szczególności: /1/ wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez podmiot, o którym mowa w ust. 1; /2/ przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności⁴¹³ osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6 UZD; /3/ monitorowanie działalności podmiotu, o którym mowa w ust. 1, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z art. 14 ust. 3 UZD plan działania, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, obejmuje w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, oraz planowane działania w zakresie poprawy realizacji zadań w zakresie dostępności przez ten podmiot. Zgodnie z art. 14 ust. 5 UZD podmiot, o którym mowa w ust. 1, publikuje na stronie podmiotowej BIP, a jeżeli nie ma strony podmiotowej BIP – na swojej stronie internetowej, dane kontaktowe koordynatora do spraw dostępności oraz treść ww. planu działania.

**Przepisy ustawy
o zapewnianiu
dostępności osobom
ze szczególnymi
potrzebami, które
weszły w życie
6 marca 2021 r.**

Od 6 marca 2021 r. obowiązują przepisy art. 15-28 UZD dotyczące certyfikacji dostępności. Certyfikacja dostępności ma na celu potwierdzenie, czy podmiot, o którym mowa w art. 5 ust. 1 UZD, tj. przedsiębiorca lub organizacja pozarządowa, zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami (por. art. 15 ust. 1 UZD). Instrument ten jest fakultatywny i skierowany wyłącznie do podmiotów prywatnych (podmioty publiczne nie potrzebują certyfikatu, ponieważ są zobowiązane do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na

w okresie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia UZD, tj. 6 września 2021 r., zgodnie z którym przysługuje prawo złożenia skargi na brak dostępności.

⁴¹³ Z przepisów wynika obowiązek przygotowania planu działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności, bez wskazania okresu na jaki miałyby zostać opracowane, ani czy miałyby podlegać aktualizacji.

**Przepisy ustawy
o zapewnianiu
dostępności osobom
ze szczególnymi
potrzebami, które
weszły w życie
6 września 2021 r.**

mocy UZD)⁴¹⁴. Informację o podmiotach, którym wydano ww. certyfikat, zamieszczono na stronie internetowej Programu Dostępność Plus⁴¹⁵.

Od 6 września 2021 r., zgodnie z art. 4 ust. 3 UZD w przypadku zlecania lub powierzenia, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, podmiot publiczny jest obowiązany do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD. Zgodnie z art. 4 ust. 4 UZD zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach umowy, o której mowa w ust. 3, następuje, o ile jest to możliwe, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania.

Wymóg określenia w umowie warunków zapewnienia dostępności, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania (por. art. 4 ust. 3 i 4 UZD), odnosi się do zakresów dostępności ujętych w art. 6 UZD, tj. dostępności architektonicznej budynków, dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Ustawodawca w treści art. 6 UZD określił wyłącznie te rodzaje dostępności, nie posługując się zwrotem „w szczególności”. Wyliczenia obszarów, o których mowa w art. 6 UZD, stanowią więc katalog zamknięty. Nie obejmują np. dostępności architektonicznej budowli⁴¹⁶ ani obiektów małej architektury⁴¹⁷, czy też dostępności środków transportu publicznego. Przy zlecaniu lub powierzeniu realizacji zadań publicznych czy też udzielaniu zamówień publicznych, możliwość zastosowania minimalnych wymagań dostępności określonych w art. 6 UZD czy też zakres uwzględnienia tych wymagań jest więc każdorazowo uzależniony od przedmiotu umowy. Dlatego każdorazowo przy zawieraniu umów należy też mieć na uwadze ewentualne wymagania dostępności wynikające z przepisów innych ustaw niż UZD⁴¹⁸.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 UZD w przypadku, gdy podmiot inny niż podmiot publiczny realizuje, na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym, zadanie finansowane z udziałem środków publicznych, jest obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie. Z powyższego wynika, że to obowiązkiem podmiotu przekazującego środki publiczne jest określenie w umowie w sposób bardziej szczegółowy warunków, które

⁴¹⁴ Por.: [1] K. Roszewska (red.), R. Mędrzycki, M. Szyrski, A. Waszkielewicz, M. Wysocki, J. Zadrozny, *Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz*, LEX/el. 2021, art. 15.

⁴¹⁵ Por. informacje dostępne na Portalu Funduszy Europejskich, [link do informacji o podmiotach, którym wydano certyfikat dostępności](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

⁴¹⁶ Tj., zgodnie z art. 3 pkt 3 Prawa budowlanego, obiektów budowlanych niebędących budynkiem lub obiektem małej architektury, takich jak w szczególności: obiekty liniowe, lotniska, mosty, wiadukty, estakady, tunele, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, stacje uzdatniania wody, nadziemne i podziemne przejścia dla pieszych, budowle sportowe, cmentarze, pomniki.

⁴¹⁷ Tj., zgodnie z art. 3 pkt 4 Prawa budowlanego, niewielkich obiektów, a w szczególności: kultu religijnego, architektury ogrodowej, służących rekreacji codziennej i utrzymaniu porządku.

⁴¹⁸ Np. przepisów art. 100 ust. 1 nowej ustawy Prawo zamówień publicznych.

musi spełnić wykonawca, aby dane zadanie było realizowane w sposób dostępny⁴¹⁹.

Zgodnie z art. 29 UZD każdy, bez konieczności wykazania interesu prawnego lub faktycznego, ma prawo poinformować podmiot publiczny o braku dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej, o których mowa odpowiednio w art. 6 pkt 1 i 3 UZD, tego podmiotu. Zgodnie z art. 30 ust. 1 UZD osoba ze szczególnymi potrzebami lub jej przedstawiciel ustawowy, po wykazaniu interesu faktycznego, ma prawo wystąpić z wnioskiem o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej⁴²⁰. Zgodnie z art. 30 ust. 2 UZD wniosek o zapewnienie dostępności należy wnieść do podmiotu publicznego, z którego działalnością jest związane żądanie zapewnienia dostępności zawarte we wniosku. Zgodnie z art. 31 ust. 1 UZD zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku, następuje bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku o zapewnienie dostępności. Zgodnie z art. 31 ust. 2 UZD, jeżeli zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku, nie jest możliwe w ww. terminie, podmiot, z którego działalnością jest związane żądanie zapewnienia dostępności, niezwłocznie powiadamia wnioskodawcę o przyczynach opóźnienia i wskazuje nowy termin zapewnienia dostępności, nie dłuższy niż dwa miesiące od dnia złożenia wniosku o zapewnienie dostępności. Zgodnie z art. 31 ust. 3 UZD w przypadkach uzasadnionych wyjątkowymi okolicznościami, gdy zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, podmiot publiczny niezwłocznie zawiadamia wnioskodawcę o braku możliwości zapewnienia dostępności, co nie zwalnia podmiotu publicznego z obowiązku zapewnienia dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7 UZD. Zgodnie z art. 31 ust. 4 UZD w ww. zawiadomieniu podmiot publiczny uzasadnia swoje stanowisko, w szczególności wskazuje okoliczności uniemożliwiające zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 i 2 UZD w przypadku, gdy podmiot, z którego działalnością było związane żądanie zapewnienia dostępności, nie zapewnił wnioskodawcy dostępności – wnioskodawcy służy prawo złożenia skargi na brak dostępności⁴²¹, którą należy wnieść do Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁴²². Zgodnie z art. 32 ust. 5 UZD w przypadku stwierdzenia, że niezapewnienie dostępności w zakresie żądanym przez skarżącego nastąpiło na skutek naruszenia przepisów ustawy, Prezes Zarządu PFRON nakazuje podmiotowi publicznemu, w drodze decyzji, zapewnienie dostępności, wraz z określeniem: /1/ sposobu zapewnienia

⁴¹⁹ Por. pismo Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 19 maja 2021 r. nr DZF-XIII.6461.61.2021.JG (str. 2), [link do treści pisma Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 19 maja 2021 r.](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

⁴²⁰ Dalej: „wniosek o zapewnienie dostępności”.

⁴²¹ Zgodnie z art. 33 UZD, w zakresie nieuregulowanym w UZD do postępowań w sprawach skarg należało stosować przepisy działów I i II ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm.). Dalej: „Kodeks postępowania administracyjnego” lub „K.p.a.”

⁴²² Dalej: „PFRON”.

dostępności skarżącemu; /2/ terminu realizacji nakazu, nie krótszego niż 30 dni, a w sprawach szczególnie skomplikowanych – nie krótszego niż 60 dni, od dnia doręczenia decyzji. Zgodnie z art. 34 ust. 1 UZD w przypadku braku realizacji nakazu w terminie, o którym mowa w art. 32 ust. 5 pkt 2 UZD, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁴²³ dotyczące grzywny w celu przymuszenia. Zgodnie z art. 32 ust. 6 UZD Prezes Zarządu PFRON, w drodze decyzji, odmawia nakazania podmiotowi publicznemu zapewnienia dostępności, w przypadku, gdy podmiot publiczny wykaże, że nie zapewnił dostępności, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, a zapewnił dostęp alternatywny, o którym mowa w art. 7 UZD, a także gdy z innych względów skarga jest bezzasadna⁴²⁴.

**Przepisy rozporządzeń
w sprawie wymagań
Krajowych Ram
Interoperacyjności,
a wymogi ustawy
o dostępności cyfrowej**

Zgodnie z art. 18 pkt 1 lit. c ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne⁴²⁵, w brzmieniu obowiązującym w okresie od 16 czerwca 2010 r. do 22 maja 2019 r., Rada Ministrów miała określić minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych, mając na uwadze konieczność zapewnienia m.in. dostępu do zasobów informacji osobom z niepełnosprawnościami. Na tej podstawie wydane zostało rozporządzenie z 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności⁴²⁶, określające w szczególności minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych, w tym sposoby zapewnienia dostępu do zasobów informacji podmiotów publicznych osobom z niepełnosprawnościami (por. § 1 pkt 3 lit. d ww. rozporządzenia). Zgodnie z § 19 tego rozporządzenia w systemie teleinformatycznym podmiotu realizującego zadania publiczne służące prezentacji zasobów informacji, należało zapewnić spełnienie przez ten system wymagań Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.0), tj. wytycznych WCAG w wersji 2.0 dotyczących dostępności treści internetowych, z uwzględnieniem poziomu AA, określonych w załączniku nr 4 do tego rozporządzenia, polegających na zapewnieniu ich funkcjonalności, kompatybilności, postrzegalności i zrozumiałości.

Z dniem 23 maja 2019 r. tj. wraz z wejściem w życie UDC, na mocy jej art. 20 uchylono lit. c z art. 18 pkt 1 ustawy o informatyzacji. Jednocześnie, zgodnie z art. 26 UDC, dotychczasowe przepisy wykonawcze tj. rozporządzenie z 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności miały obowiązywać nadal, lecz nie dłużej niż 36 miesięcy od dnia wejścia w życie UDC. Termin obowiązywania dotychczasowych regulacji

⁴²³ Por. ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2025 r. poz. 132, ze zm.), Dział III, Rozdział 2 (art. 119-126). Dalej: „ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji”.

⁴²⁴ Na decyzję Prezesa Zarządu PFRON w sprawie odmowy nakazania podmiotowi publicznemu zapewnienia dostępności przysługuje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, w trybie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935, ze zm.).

⁴²⁵ Por. ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1557, ze zm.). Dalej: „ustawa o informatyzacji”.

⁴²⁶ Por. rozporządzenie Rady Ministrów z 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2247). Dalej: „rozporządzenie z 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności”.

**Przepisy ustawy
o dostępności cyfrowej**

wydłużono⁴²⁷ ostatecznie do 60 miesięcy od wejścia w życie UDC, tj. do 22 maja 2024 r. Rozporządzenie z 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności⁴²⁸, które zastąpiło wcześniejsze, nie wskazuje już na konieczność zapewnienia dostępu do zasobów informacji osobom z niepełnosprawnościami⁴²⁹, bowiem kwestie te uregulowane zostały w ustawie o dostępności cyfrowej. UDC zobowiązuje podmioty publiczne do spełnienia przez ich stronę internetową, zarządzane elementy strony internetowej, aplikację mobilną lub zarządzane elementy aplikacji mobilnej, wymagań wytycznych WCAG w wersji 2.1⁴³⁰.

Wytyczne WCAG w wersji 2.1 zostały oparte na wytycznych WCAG w wersji 2.0 i są z nimi kompatybilne wstecznie, co oznacza, że strony internetowe zgodne z WCAG 2.1 są również zgodne z WCAG 2.0⁴³¹.

Zgodnie z art. 27 UDC przepisy dotyczące m.in.: dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych (art. 5 UDC), dostosowania multimediiów (art. 5a UDC), publikacji informacji (art. 6 UDC), alternatywnego sposobu dostępu (art. 7 UDC), zapewnienia dostępności cyfrowej przez podmiot publiczny (art. 8 UDC), deklaracji dostępności (art. 10 UDC) oraz terminu ich przeglądu i aktualizacji (art. 11 UDC), a także przepisy dotyczące żądania zapewnienia dostępności cyfrowej (art. 18 UDC) i nakładania kary pieniężnej (art. 19 UDC) weszły w życie odpowiednio:

- dla stron internetowych podmiotów publicznych nieopublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2019 r.;
- dla stron internetowych podmiotów publicznych opublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2020 r.;
- dla aplikacji mobilnych podmiotów publicznych – z dniem 23 czerwca 2021 r.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 UDC podmiot publiczny zapewnia dostępność cyfrową przez spełnienie przez jego stronę internetową, zarządzane elementy strony internetowej, jego aplikację mobilną lub zarządzane elementy aplikacji mobilnej wymagań określonych w załączniku do UDC (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych, tj. wytycznych WCAG⁴³² w wersji 2.1). Zgodnie z art. 5 ust. 2 UDC dostępność cyfrowa strony internetowej i aplikacji mobilnej polega na zapewnieniu ich funkcjonalności, kompatybilności, postrzegalności i zrozumiałości.

⁴²⁷ Zmiana dokonana na podstawie art. 7 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z rozwojem publicznych systemów teleinformatycznych (Dz. U. poz. 1002).

⁴²⁸ Por. rozporządzenie Rady Ministrów z 21 maja 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. poz. 773). Dalej: „rozporządzenie z 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności”.

⁴²⁹ Por. komentarz do art. 20 UDC, Legalis, red. Polański 2021, wyd. 1/Fabian/Markiewicz-Hoyda.

⁴³⁰ Por. art. 5 ust. 1 UDC oraz załącznik do UDC.

⁴³¹ Por. [link do strony internetowej zawierającej autoryzowane tłumaczenie na język polski wytycznych WCAG 2.1](#), sekcja Wprowadzenie / pkt 5 pn. „Porównanie z WCAG 2.0” (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

⁴³² Por. [link do strony internetowej zawierającej autoryzowane tłumaczenie na język polski wytycznych WCAG 2.1](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

Stosownie do art. 6 UDC w przypadku, gdy podmiot publiczny publikuje informacje na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej innej niż jego strona internetowa lub aplikacja mobilna i informacje te nie spełniają wymagań dostępności cyfrowej, podmiot ten publikuje te same informacje na wybranej spośród posiadanych przez siebie stron internetowych lub aplikacji mobilnych, w sposób dostępny cyfrowo.

Zgodnie z art. 7 UDC w przypadku, gdy podmiot publiczny nie jest w stanie zapewnić dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej⁴³³, zapewnia alternatywny sposób dostępu do tego elementu. Zgodnie z art. 7 ust. 2 UDC alternatywny sposób dostępu polega w szczególności na zapewnieniu kontaktu telefonicznego, korespondencyjnego, za pomocą środków komunikacji elektronicznej⁴³⁴, lub za pomocą tłumacza języka migowego, lub tłumacza-przewodnika⁴³⁵, jeżeli podmiot publiczny udostępnia taką możliwość. Podmiot publiczny w pierwszej kolejności jest zawsze zobowiązany do utworzenia dostępnej cyfrowo wersji niedostępnego cyfrowo elementu, a dopiero w przypadku, gdy to nie jest możliwe, wskazania innej metody przekazania informacji (np. poprzez kontakt telefoniczny, mailowy, itp.). Przykładami treści, dla których mają być w każdym wypadku dostarczone alternatywy, są elementy graficzne, np. zdjęcia, plakaty czy skany dokumentów, ale również inne elementy, np. formularze internetowe. W UDC przyjęto założenie obowiązkowego zapewnienia dostępności elementów niedostępnych cyfrowo w każdym wypadku. Jest to poszerzenie wymagań dyrektywy 2016/2102⁴³⁶, która pozwala na „wskazanie dostępnej alternatywy” jedynie „w stosownych przypadkach”⁴³⁷.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 UDC podmiot publiczny może nie zapewniać dostępności cyfrowej elementów stron internetowych lub aplikacji mobilnych, jeśli jej zapewnianie byłoby dla niego nadmiernym kosztem. Z możliwości tej mogą skorzystać jedynie podmioty publiczne, których zadaniem publicznym nie jest prowadzenie działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub osób starszych. Na przesłankę nadmiernych kosztów można się powołać jedynie po przeprowadzeniu tzw. oceny zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej (określonej w art. 8 ust. 3 UDC), której szczegółowe wyniki należy dołączyć do deklaracji dostępności (por. art. 8 ust. 4 UDC). Za środki będące nieproporcjonalnym kosztem należy uznać te, które nałożyłyby nadmierne organizacyjne lub finansowe obciążenie na dany organ sektora publicznego, lub zagroziłyby zdolności tego organu do realizacji jego celów albo do publikowania informacji potrzebnych lub istotnych z punktu widzenia jego zadań i usług, z uwzględnieniem prawdopodobnych

⁴³³ Tj. tekstu, grafiki, wykresu, mapy, multimediów, animacji, plików oraz narzędzi do interaktywnego przesyłania danych (por. art. 4 pkt 3 UDC).

⁴³⁴ Por. art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2024 r. poz. 1513, ze zm.).

⁴³⁵ Por. art. 10 ust. 1 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

⁴³⁶ Por. art. 5 ust. 4 oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 327 z 2.12.2016, str. 1). Dalej: „dyrektywa 2016/2102”.

⁴³⁷ Por. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o dostępności cyfrowej (str. 12, 13), [link do druku sejmowego nr 3119 z rządowym projektem ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

korzyści lub szkód dla obywateli, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami (por. treść motywu 39 dyrektywy 2016/2102). Za nieuzasadnione usprawiedliwienie dla niezapewnienia dostępności cyfrowej ze strony podmiotu publicznego należy uznać niepriorytetowe traktowanie, brak czasu, brak wiedzy, nienabywanie lub nieopracowywanie systemów oprogramowania do zarządzania treściami stron internetowych oraz aplikacji mobilnych w sposób dostępny⁴³⁸ (por. treść motywu 39 dyrektywy 2016/2102).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 UDC podmiot publiczny sporządza w sposób dostępny cyfrowo deklarację dostępności dla każdej wersji językowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej, w języku wersji strony internetowej lub aplikacji mobilnej, do której się odnosi. Zgodnie z art. 10 ust. 2 UDC deklarację dostępności sporządza się z wykorzystaniem wzoru określonego w załączniku do decyzji wykonawczej 2018/1523⁴³⁹. Zgodnie z art. 10 ust. 3 UDC deklaracja dostępności ma zawierać elementy, o których jest mowa w sekcji 1 załącznika do decyzji wykonawczej 2018/1523. Obligatoryjne elementy, które należy zawrzeć w treści deklaracji dostępności zostały też wskazane w art. 10 ust. 4 i 5 UDC. Zgodnie z art. 10 ust. 7 UDC podmiot publiczny publikuje deklarację dostępności posiadanej: /1/ strony internetowej - na tej stronie internetowej albo innej odpowiedniej stronie internetowej; /2/ aplikacji mobilnej - na stronie internetowej wybranej spośród stron internetowych posiadanych przez ten podmiot lub wraz z innymi informacjami, które są udostępniane podczas pobierania aplikacji. Zgodnie z art. 10 ust. 8 UDC podmiot publiczny umieszcza link do opublikowanej deklaracji dostępności w taki sposób, aby użytkownik strony internetowej mógł mieć do niego dostęp podczas nawigacji po stronie internetowej. Zgodnie z art. 10 ust. 9 UDC podmiot publiczny, publikując deklarację dostępności aplikacji mobilnej, umieszcza link do niej w miejscu, z którego pobierana jest aplikacja mobilna.

Stosownie do art. 11 UDC podmioty publiczne dokonują przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności do dnia 31 marca każdego roku oraz niezwłocznie w każdym przypadku, gdy strona internetowa lub aplikacja mobilna podlegała zmianom mogącym mieć wpływ na jej dostępność cyfrową.

Zgodnie z art. 12 pkt 7 UDC oraz art. 22 UDC minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej dokument pn. „Warunki techniczne publikacji oraz struktura dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności”. Zgodnie z treścią tego dokumentu należy opublikować deklarację dostępności w formacie HTML, zapewnić zgodność struktury tej deklaracji z Tabelą Struktury oraz

⁴³⁸ Istnieją bowiem wystarczające i pomocnicze techniki zapewniające dostępność tych systemów i umożliwiające spełnienie wymagań dostępności zawartych w dyrektywie 2016/2102.

⁴³⁹ Por. decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiająca wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 256 z 12.10.2018, str. 103). Dalej: „decyzja wykonawcza 2018/1523”.

obecność w odpowiednich miejscach tej deklaracji identyfikatorów wymienionych w Tabeli Identyfikatorów⁴⁴⁰.

Na podstawie art. 18 ust. 1 UDC każdy ma prawo wystąpić do podmiotu publicznego z żądaniem zapewnienia dostępności cyfrowej wskazanej strony internetowej, aplikacji mobilnej, elementu strony internetowej lub elementu aplikacji mobilnej, a w przypadku, gdy podmiot publiczny nie jest w stanie zapewnić dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub elementu aplikacji mobilnej – o ich udostępnienie za pomocą alternatywnego sposobu dostępu, o którym mowa w art. 7 UDC. Zgodnie z art. 18 ust. 3 UDC zapewnienie dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego następuje bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 7 dni od dnia wystąpienia z żądaniem. Zgodnie z art. 18 ust. 4 UDC, jeżeli zapewnienie dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego nie może nastąpić w terminie, o którym była mowa w ust. 3, podmiot publiczny niezwłocznie powiadamia osobę występującą z żądaniem o przyczynach opóźnienia oraz o terminie, w którym zapewni dostępność cyfrową wskazanej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej, jednak nie dłuższym niż dwa miesiące od dnia wystąpienia z żądaniem. Zgodnie z art. 18 ust. 5 UDC podmiot publiczny odmawia zapewnienia dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej, jeżeli wiązałoby się to z ryzykiem naruszenia integralności lub wiarygodności przekazywanych informacji. Zgodnie z art. 18 ust. 6 UDC w przypadku, gdy podmiot publiczny nie jest w stanie zapewnić dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej zgodnie z żądaniem, niezwłocznie powiadamia osobę występującą z żądaniem o przyczynach braku możliwości zapewnienia dostępności cyfrowej wskazanego elementu i wskazuje alternatywny sposób dostępu do tego elementu.

Zgodnie z art. 18 ust. 7 UDC w przypadku odmowy zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego, wskazanych w żądaniu, albo w przypadku odmowy skorzystania z alternatywnego sposobu dostępu przez osobę występującą z żądaniem, zgodnie z ust. 6, osoba ta ma prawo do złożenia do podmiotu publicznego skargi w sprawie zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej⁴⁴¹.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 UDC karze pieniężnej podlega podmiot publiczny, który: /1/ w sposób nieuzasadniony i uporczywy nie zapewnia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej; /2/ nie sporządza i nie

⁴⁴⁰ Por. strona BIP Ministerstwa Cyfryzacji, objaśnienia prawne dotyczące warunków technicznych publikacji oraz struktury dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności, [link do treści objaśnień prawnych](#) oraz [link do treści dokumentu pn. „Warunki techniczne publikacji oraz struktura dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności”](#) (dostęp: 20 listopada 2025 r.).

⁴⁴¹ Zgodnie z art. 18 ust. 8 UDC, do skarg rozpatrywanych w postępowaniach w sprawie zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej zastosowanie mają przepisy działu VIII K.p.a.

publikuje deklaracji dostępności albo nie zawiera w deklaracji dostępności elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5 UDC.

Przepisy dotyczące zamówień publicznych a wymogi ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Zgodnie z art. 29 ust. 5 Pzp⁴⁴² (przepis obowiązujący dla zamówień wszczętych w okresie od 28 lipca 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.) i art. 100 ust. 1 nPzp (przepis obowiązujący dla zamówień publicznych wszczętych po 31 grudnia 2020 r.) w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, opis przedmiotu zamówienia należało i należy sporządzać się z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników. Od 6 września 2021 r. do zamówień publicznych ma równocześnie zastosowanie wymóg dotyczący określenia w umowie warunków zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wynikający z art. 4 ust. 3 UZD, o ile przedmiot tych zamówień obejmuje obszary dostępności architektonicznej budynków, dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych lub dostępności informacyjno-komunikacyjnej (por. art. 6 UZD).

Przepisy dotyczące ochrony przeciwpożarowej

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej⁴⁴³, w art. 4, zobowiązuje właściciela, zarządcę lub użytkownika m.in. budynku użyteczności publicznej do zapewnienia osobom w nim przebywającym bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji oraz przygotowania budynku do przeprowadzenia akcji ratowniczej. W § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków⁴⁴⁴, wskazano natomiast, aby z każdego miejsca w obiekcie, przeznaczonego do przebywania ludzi, były zapewnione odpowiednie warunki ich ewakuacji, umożliwiające szybkie i bezpieczne opuszczanie strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów.

Przepisy dotyczące planowania, zagospodarowania przestrzennego

Od 11 lipca 2003 r. do 19 września 2019 r. w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należało uwzględniać m.in. potrzeby osób z niepełnosprawnościami (por. art. 1 ust. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴⁴⁵).

Od 20 września 2019 r.: [1] w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględniać m.in. potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD (por. art. 1 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy); [2] osoba ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w UZD, ma prawo do zapoznania się z treścią planu ogólnego i planu miejscowego w zrozumiałym dla niej sposób, w terminie 14 dni od dnia zgłoszenia wniosku o udostępnienie treści planu ogólnego lub planu miejscowego, w szczególności z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się (por. art. 30 ust. 1a ww. ustawy).

⁴⁴² Stare Prawo zamówień publicznych, tj. ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.) – obowiązywała do 31 grudnia 2020 r.

⁴⁴³ Por. ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 188).

⁴⁴⁴ Por. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2023 r. poz. 822, ze zm.).

⁴⁴⁵ Por. ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, ze zm.).

**Przepisy dotyczące
rewitalizacji**

Od 24 września 2023 r.: [1] partycypację społeczną należy prowadzić m.in. w sposób umożliwiający aktywny udział interesariuszy, w tym osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD (por. art. 8e ust. 4 pkt 1 ww. ustawy); [2] miejsca prowadzenia konsultacji społecznych ustala się w sposób zapewniający udział możliwie szerokiego grona interesariuszy, w szczególności organizując konsultacje społeczne⁴⁴⁶ w miejscach przystosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD, chyba że są przeprowadzane za pomocą środków porozumiewania się na odległość⁴⁴⁷ (por. art. 8h ust. 3 pkt 2 ww. ustawy).

Rada gminy może wyznaczyć, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. W przypadku gdy ww. uchwała jest podejmowana z inicjatywy rady gminy, powierza ona wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta przeprowadzenie konsultacji społecznych dotyczących projektu tej uchwały (por. art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji⁴⁴⁸).

Od 20 września 2019 r. do art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji dodane zostały przepisy, zgodnie z którymi obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD, może zostać wyznaczony jako obszar zdegenerowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z wymienionych negatywnych zjawisk, wśród których wskazano dodane – [1] w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym - niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD oraz [2] w zakresie technicznym - w szczególności degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niewykorzystanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD. W art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a) ustawy dodano również, że lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zawarta w opisie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym gminnego programu rewitalizacji, zawierająca opis każdego przedsięwzięcia, ma również zawierać opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w UZD, o ile dane te są możliwe do wskazania.

**Przepisy dotyczące
rehabilitacji społecznej**

Zgodnie z art. 9 ust 1 ustawy o rehabilitacji⁴⁴⁹ rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa

⁴⁴⁶ W formach, o których mowa w art. 8i ust. 1 pkt 2, 3 i 5 tej ustawy, tj.: /1/ spotkań otwartych, paneli eksperckich lub warsztatów, poprzedzonych prezentacją projektu aktu planowania przestrzennego; /2/ spotkań plenerowych lub spacerów studyjnych, zorganizowanych na obszarze objętym aktem planowania przestrzennego; /3/ wywiadów, prowadzenia punktu konsultacyjnego lub dyżurów projektanta.

⁴⁴⁷ Zgodnie z art. 8i ust. 6 pkt 2 tej ustawy, tj. za pomocą środków porozumiewania się na odległość, zapewniających jednoczesną transmisję obrazu i dźwięku, w sposób umożliwiający zadawanie pytań w formie zapisu tekstowego.

⁴⁴⁸ Por. ustawa z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Dalej: „ustawa o rewitalizacji”.

⁴⁴⁹ Por. ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, ze zm.). Dalej: „ustawa o rehabilitacji”.

w życiu społecznym⁴⁵⁰, m.in. poprzez likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji (por. art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy).

Osoba z niepełnosprawnością wraz z psem asystującym ma prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności: budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej (por. art. 20a ust. 1 pkt 1 ww. ustawy). Uprawnienie to nie zwalnia osoby z niepełnosprawnością z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez psa asystującego (por. art. 20a ust. 3 ww. ustawy). Warunkiem skorzystania z ww. uprawnienia jest wyposażenie psa asystującego w uprzęż oraz posiadanie przez osobę z niepełnosprawnością certyfikatu⁴⁵¹ potwierdzającego status psa asystującego i zaświadczenia o wykonaniu wymaganych szczepień weterynaryjnych (por. art. 20a ust. 4 ww. ustawy).

Osoba z niepełnosprawnością nie jest zobowiązana do zakładania psu asystującemu kagańca oraz prowadzenia go na smyczy (por. art. 20a ust. 6 ww. ustawy).

Pod pojęciem psa asystującego należy rozumieć odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa, w szczególności psa przewodnika osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz psa asystenta osoby z niepełnosprawnością ruchu, ułatwiającego osobie z niepełnosprawnością aktywne uczestnictwo w życiu społecznym (por. art. 2 pkt 11 ww. ustawy).

**Przepisy ustawy
o języku migowym
i innych środkach
komunikowania się**

Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się⁴⁵² dotyczy tzw. osób uprawnionych, tj. osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, a także członków rodzin osób uprawnionych oraz osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi (por. art. 2 ust. 1 pkt 1-3 ww. ustawy). Osoby uprawnione mają prawo do swobodnego korzystania z wybranej przez siebie formy komunikowania się, a osoba uprawniona, która nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych, ma prawo współdecydowania wraz z rodzicami lub opiekunami prawnymi o wybranej formie komunikowania się (por. art. 4 ust. 1 i 2 ww. ustawy). Osoby uprawnione mają prawo m.in.: /1/ do usług pozwalających na komunikowanie się, w szczególności do wykorzystania środków wspierających komunikowanie się⁴⁵³; /2/ do usług tłumacza polskiego języka migowego

⁴⁵⁰ Uczestnictwo w życiu społecznym oznacza możliwość pełnienia ról społecznych oraz pokonywania barier, w szczególności psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i w komunikowaniu się (por. art. 2 pkt 5 ustawy o rehabilitacji).

⁴⁵¹ Zgodnie z art. 20b ust. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji certyfikat potwierdzający status psa asystującego wydaje uprawniony do tego podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących, wpisany do rejestru podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów. Zgodnie z art. 20b ust. 4 rejestr ten jest prowadzony przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

⁴⁵² Por. ustawa o języku migowym i innych środkach porozumiewania się.

⁴⁵³ Organy administracji publicznej, w tym organy jednostek samorządu terytorialnego, są zobowiązane do upowszechniania informacji o tych usługach (por. art. 9 ust. 3 ww. ustawy w zw. z § 2 pkt 3 K.p.a.).

(PJM)⁴⁵⁴, systemu językowo-migowego (SJM)⁴⁵⁵, sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)⁴⁵⁶ (por. art. 5 pkt 1 w zw. z art. 9 ust. 1 i 2 oraz art. 5 pkt 2 w zw. z art. 11 ust. 1 ww. ustawy). Osoby uprawnione mają także prawo do skorzystania z pomocy tzw. osoby przybranej, tj. osoby, która ukończyła 16 lat i została wybrana przez osobę uprawnioną w celu ułatwienia porozumienia z osobą uprawnioną i udzielenia jej pomocy w załatwieniu spraw w organach administracji publicznej, w tym organach jednostek samorządu terytorialnego (por. art. 7 ust. 1 w zw. z art. 3 pkt 1 ww. ustawy).

Świadczenie usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN może być realizowane przez pracownika organu administracji publicznej posługującego się PJM lub SJM lub z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się (por. art. 11 ust. 2 ww. ustawy). Przez środki wspierające komunikowanie się należy rozumieć rozwiązania lub usługi umożliwiające kontakt, w szczególności poprzez: /1/ korzystanie z poczty elektronicznej; /2/ przesyłanie wiadomości tekstowych, w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów internetowych; /3/ komunikację audiowizualną, w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych; /4/ przesyłanie faksów; /5/ strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (por. art. 3 pkt 5 ww. ustawy). Stosownie do art. 11 ust. 3 ustawy świadczenie usług tłumacza jest bezpłatne dla osób uprawnionych, będących osobami niepełnosprawnymi w rozumieniu ustawy o rehabilitacji⁴⁵⁷.

Osoba uprawniona jest zobowiązana zgłosić chęć skorzystania ze świadczenia usług tłumacza ze wskazaniem wybranej metody komunikowania się, do właściwego ze względu na właściwość sprawy organu administracji publicznej, co najmniej na 3 dni robocze przed tym zdarzeniem, z wyłączeniem sytuacji nagłych (por. art. 12 ust. 1 ww. ustawy). Zgłoszenia tego należy dokonać w formie określonej przez organ administracji publicznej, w sposób dostępny dla osób uprawnionych (por. art. 12 ust. 2 ww. ustawy). Po dokonaniu tego zgłoszenia organ administracji publicznej jest zobowiązany do zapewnienia obsługi osoby uprawnionej, w terminie przez nią wyznaczonym lub z nią uzgodnionym, na zasadach określonych w ustawie (por. art. 12 ust. 3 ww. ustawy). W przypadku braku możliwości realizacji świadczenia organ ma

⁴⁵⁴ Tj. polskiego języka migowego, przez który należało rozumieć naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się osób uprawnionych (por. art. 3 pkt 2 ww. ustawy).

⁴⁵⁵ Tj. systemu językowo-migowego, przez który należało rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym znaki migowe wspierały wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną (por. art. 3 pkt 3 ww. ustawy).

⁴⁵⁶ Tj. sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych, przez który należało rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym sposób przekazu komunikatu był dostosowany do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i słuchu (por. art. 3 pkt 4 ww. ustawy).

⁴⁵⁷ Tj. osobami, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem: /1/ o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności określonych w art. 3 ustawy o rehabilitacji; /2/ o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów; /3/ o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia (por. art. 1 ustawy o rehabilitacji). Przez niepełnosprawność należy w tym przypadku rozumieć trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy (por. art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji).

obowiązek zawiadomić wraz z uzasadnieniem osobę uprawnioną, wyznaczając możliwy termin realizacji świadczenia lub wskazując na inną formę realizacji uprawnień określonych w niniejszej ustawie (por. art. 12 ust. 4 ww. ustawy).

Utworzony został rejestr tłumaczy PJM, SJM i SKOGN, który jest prowadzony przez wojewodę w formie elektronicznej. Wpis do tego rejestru i korzystanie z niego są bezpłatne (por. art. 15 ww. ustawy).

6.4. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U Nr 78 poz. 483, ze zm.).
2. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440).
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1483).
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2023 r. poz. 20).
7. Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1557, ze zm.).
8. Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 188).
9. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, ze zm.).
10. Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, ze zm.).
11. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2025 r. poz. 132, ze zm.).
12. Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, ze zm.).
13. Ustawa z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).
14. Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2024 r. poz. 1513, ze zm.).
15. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411, ze zm.).
16. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2025 r. poz. 418, ze zm.).
17. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935, ze zm.).
18. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.) – obowiązywała do 31 grudnia 2020 r.
19. Ustawa z 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm.) – weszła w życie 1 stycznia 2021 r.
20. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 327 z 2.12.2016, str. 1).
21. Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiająca wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 256 z 12.10.2018, str. 103).

22. Rozporządzenie Rady Ministrów z 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2247) – obowiązywało do 22 maja 2024 r.
23. Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 maja 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. poz. 773) – weszło w życie 23 maja 2024 r.
24. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2023 r. poz. 822, ze zm.).
25. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.).
26. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1935) – obowiązywało do 18 września 2020 r.
27. Rozporządzenie Ministra Rozwoju z 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1679, ze zm.) – weszło w życie 19 września 2020 r.
28. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. Nr 50, poz. 475).

6.5. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii
6. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
7. Przewodniczący Sejmowej Komisji Infrastruktury
8. Przewodniczący Sejmowej Komisji Polityki Senioralnej
9. Przewodniczący Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny
10. Przewodniczący Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej
11. Przewodniczący Senackiej Komisji Infrastruktury
12. Przewodniczący Senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej
13. Przewodniczący Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Warszawa, data: 26 maja 2026 r.

znak sprawy: DKN-Ia.0814.1.2026.TJ

identyfikator koszulki: 3649891

telefon: 22 273 88 12

e-mail: SekretariatDKN@mfipr.gov.pl

Pan Mariusz Haładaj
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Dotyczy: informacji NIK o wynikach kontroli nr P/25/050 Realizacja przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Szanowny Panie Prezesie,

w związku z otrzymaniem informacji Najwyższej Izby Kontroli znak: LBY.430.2.20251 o wynikach kontroli nr P/25/050 pn. „Realizacja przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”, poniżej przekazuję stanowisko dotyczące ww. informacji.

Na wstępie dziękuję za podjęcie kontroli nr P/25/050, związanej z oceną stopnia i poprawności wdrażania przez jednostki samorządu terytorialnego obowiązków, wynikających z Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (dalej: UZD).

Wyniki kontroli oraz wnioski przedstawione w raporcie pt. „Realizacja przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami” są w większości zbieżne z obserwacjami oraz monitoringiem stanu wdrażania UZD, prowadzonymi przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR).

Ocena wykorzystania mechanizmów i obowiązków wynikających z UZD, dokonywana jest przez MFIPR na kilku poziomach. Ważnym źródłem wiedzy w tym zakresie jest realizowany co 4 lata raport, o którym mowa w art. 11 UZD (dotychczas sporządzono dwa raporty wg stanu na 2021 r. i 2025 r. - przy czym ostatni raport nie jest jeszcze opublikowany). Jednocześnie MFiPR uzyskuje wiedzę w tym zakresie na bieżąco, dzięki m.in. współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami, czy reprezentantami podmiotów publicznych prowadzonej m.in. w Radzie Dostępności i innych gremiach. Dzięki tej współpracy także otrzymujemy zgłoszenia dotyczące trudności interpretacyjnych i wdrożeniowych z przepisami UZD. Równolegle, w MFiPR w bieżącym roku na wniosek Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przeprowadza analizę ex - post Oceny Skutków Regulacji (OSR) UZD, a w 2024 r na zlecenie MFiPR przeprowadzono zewnętrzną ewaluację skuteczności wdrażania przepisów ustawy.

Na podstawie wszystkich ww. procesów monitorujących i analitycznych, zidentyfikowaliśmy szereg kwestii wymagających nowelizacji przepisów UZD. W oparciu o nie i we współpracy z ekspertami, opracowywane są kierunkowe propozycje do nowelizacji ustawy. Tym bardziej dziękuję za przesłanie raportu i sformułowanych w nim wniosków, które stanowią dla MFiPR dodatkowe źródło, uzasadniające potrzebę poprawy efektywności tej regulacji.

Odnosząc się szczegółowo do wniosków przedstawionych w Raporcie, skierowanych do MFiPR:

Definicja dostępności użyta w Ustawie

Jak wyjaśniliśmy już w piśmie z dnia 23.03.2026 r., znak: DZF-XIII.6461.83.2025.DW, propozycja zmiany definicji dostępności w art. 2 pkt 2 UZD na uwzględniającą fakt, że dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna powinny być wynikiem likwidowania barier oraz uwzględniania uniwersalnego projektowania zostanie uwzględniona przez MFiPR w ramach projektowanej nowelizacji ustawy. We współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uzgodniono następującą propozycję brzmienia tego przepisu: „dostępność - stan w którym nie występuje bariera, w szczególności architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna, osiągnięty przez spełnienie minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, oraz obowiązków określonych w art. 4”. Takie ujęcie przepisu jednoznacznie wskazuje na konieczność spełniania przez podmiot publiczny łącznie dyspozycji obu artykułów – 6 i 4, a przez to dbania o to, by zapewniać osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z usług realizowanych przez dany podmiot w szerokim ujęciu. Przepis w tym ujęciu nie określa katalogu działań jakie może podjąć podmiot w procesie zapewniania dostępności, pozostawia także przestrzeń do stosowania różnorodnych metod i narzędzi wdrażania dostępności.

Rozszerzenie zakresu dostępności architektonicznej

Jednocześnie, w kwestii sugerowanego w piśmie NIK rozszerzania zakresu dostępności architektonicznej z dotychczas przyjętych obowiązków formułowanych wobec „budynków” na szersze kategorie np. „obiektów budowlanych” czy „elementów przestrzeni publicznej”, MFiPR podtrzymuje wyrażoną w piśmie z 23.03.2026 r. wątpliwość, dotyczącą zasadności tej zmiany i możliwości stosowania tak skonstruowanego przepisu. Należy w tym miejscu dodatkowo zaznaczyć, że przy obecnym brzmieniu art. 6 pkt 1, określającym minimalne wymagania dostępności architektonicznej w kontekście tylko budynków, w których prowadzone są działania podmiotów publicznych, przepisy te są realizowane jedynie częściowo, przez mniej niż 50% podmiotów publicznych w Polsce (dane z raportu o stanie zapewniania dostępności przez podmioty publiczne w Polsce wg stanu na 2021 jak i 2025 r. wskazują, że art. 6 pkt 1 jest realizowany przez ok 43% podmiotów, które poprawnie złożyło raport (ok. 55 tys.)). Jeśli przepis zostałby rozszerzony, zgodnie z sugestią NIK, trudnością byłoby z jednej strony określenie, jakie dokładanie objekty budowlane i jakie przestrzenie pozostają w gestii danego podmiotu publicznego, z drugiej strony określenie parametrów dostępności dla wielu, różnorodnych przestrzeni, czy obiektów. Dodatkowym wyzwaniem byłoby pogodzenie wymogów ustawy z już funkcjonującymi w wielu miejscach standardami np. miejskimi, regulującymi te kwestie. Z uwagi na to, MFiPR wyraża wątpliwości co do ww. propozycji.

Rekomendacja wydania wytycznych, dotyczących uwzględniania minimalnych wymagań dostępności przy zlecaniu zadań publicznych i realizacji zamówień publicznych

MFiPR przyjmuje wniosek NIK sformułowany w odniesieniu do praktyki stosowania art. 4 ust. 3 UZD. Jednocześnie, tak jak wyjaśniono w piśmie MFiPR z 15 października 2025 r. kluczowym problemem niskiej wykonalności obowiązków, wynikających z tego przepisu jest, w opinii MFiPR, brak identyfikacji przez podmioty publiczne obowiązku wynikającego z tego przepisu. Zapewnianie dostępności jest kojarzone głównie z art. 6 UZD, natomiast brak jest powszechnej świadomości o potrzebie zawierania umów z uwzględnieniem kryteriów czy klauzul dostępności (zarówno tych nawiązujących do art. 6 jak i innych, możliwych do ustalania samodzielnie przez podmiot publiczny). Odnosząc się do kwestii wydania przez MFiPR wytycznych, wskazujących jak prawidłowo realizować obowiązki z art. 4 ust. 3 UZD wyjaśniam, że w grudniu 2021 r. MFiPR wydało wskazówki dot. stosowania art. 4 ust. 3 UZD pt. „Umowy na realizację zadań publicznych zawierane z podmiotami innymi niż podmioty publiczne - obowiązki wynikające z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe propozycje zapisów ww. umów.” Materiał został umieszczony na stronie internetowej MFiPR, a informacja o nim była komunikowana pisemnie podmiotom publicznym. Materiał nie ma charakteru wytycznych, ale w praktyczny sposób objaśnia, jak stosować art. 4 ust. 3 przy zawieraniu umów na wykonanie zadań

publicznych, czy przy zlecaniu zamówień publicznych. Biorąc pod uwagę sygnalizowane przez NIK problemy dotyczące interpretacji tego przepisu, Ministerstwo przeanalizuje możliwość aktualizacji i uzupełnienia tego materiału na bazie dotychczasowych doświadczeń. Wydaje się jednak, że jednym z istotnych ograniczeń skuteczności tego mechanizmu jest nadal brak faktycznych konsekwencji za niestosowanie treści normy prawnej ujętej w art. 4 UZD.

Zmiana brzmienia art. 6 ust. 1 lit. c) w celu zapewnienia nawigacji po budynku dla osób niewidomych lub słabowidzących

W kontekście art. 6 ust. 1 lit. c) i rozwiązań dla osób niewidomych lub słabowidzących, stanowiących element systemu nawigacji, MFiPR podtrzymuje stanowisko przedstawione w piśmie z 23 marca br. MFiPR uznaje, że wprowadzenie tego typu rozwiązań nie jest zasadne z uwagi na fakt, iż wymaganie to byłoby zbyt szczegółowe, biorąc pod uwagę charakter innych wymagań z art. 6. Ponadto, należy mieć na uwadze kwestię wykorzystania tego typu rozwiązań przez docelowych użytkowników. Osoby niewidome, z uwagi na rozwój rozwiązań cyfrowych, w coraz mniejszym stopniu mają potrzebę odwiedzania budynków podmiotów publicznych w celu korzystania z usług. Jednocześnie, nie ma wypracowanego jednego uniwersalnego rozwiązania ułatwiającego poruszanie się tych osób wewnątrz budynku - różne osoby korzystają z różnych rozwiązań w zależności od preferencji (nawigacja po znacznikach dźwiękowych/użycie aplikacji obsługującej znaczniki, linie naprowadzające, nawigacja wykorzystująca elementy przestrzeni takie jak ściany, poruszanie się z psem asystującym). W tym kontekście, trzeba zwrócić także uwagę na relację kosztów wdrożenia rozwiązań dedykowanych tylko jednej grupie odbiorców do stopnia ich wykorzystania.

Zmiana brzmienia art. 6 ust. 1 lit. e) w celu doprecyzowania sposobów ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób osób ze szczególnymi potrzebami

W kontekście sygnalizowanej potrzeby doprecyzowania art. 6 ust. 1 lit. e), dotyczącego ewakuacji, MFiPR ma świadomość trudności realizacyjnych wynikających z brzmienia tego przepisu. Jednocześnie, należy zauważyć, że obowiązek ewakuacji ciąży, co do zasady, na zarządcy nieruchomości i przepisy powszechne w tym zakresie są dość ograniczone. Reguluje je ogóle brzmienie § 15.1. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, które wskazuje że: „Z każdego miejsca w obiekcie, przeznaczonego do przebywania ludzi, zapewnia się odpowiednie warunki ewakuacji, umożliwiające szybkie i bezpieczne opuszczenie strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowanie do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także zastosowanie technicznych środków zabezpieczenia przeciwpożarowego [...]”.

Warto przy tym zauważyć, że brak wypracowania i wdrożenia bezpiecznych metod ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne był kilkukrotnie już przedmiotem wystąpień pokontrolnych NIK do różnych

podmiotów. Dodatkowo, jedno z wystąpień pokontrolnych dotyczyło MSWiA, gdzie NIK zalecał nowelizację przepisów ww. rozporządzenia w celu wskazania bardziej szczegółowych wymagań w tym zakresie.

Mając na uwadze konieczność poprawy świadomości wymagań w tym zakresie, MFiPR zdecydowało się na popularyzację wiedzy o rozwiązaniach dot. ewakuacji, poprzez np. webinaria dla koordynatorów ds. dostępności, czy też poradniki. Dla przykładu, na stronie Ministerstwa, opublikowano poradnik wypracowany przez organizacje pozarządowe specjalizujące się w tej tematyce „Dostępność. Bezpieczna Ewakuacja”.

Zmiana brzmienia art. 11 ust. 1 w celu zapewnienia informacji o formie publikacji treści raportu o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

MFiPR przyjmuje wniesioną uwagę dotyczącą zmiany art. 11 ust. 1 i rozważy możliwość jej uwzględnienia w procesie nowelizacji UZD. Jednocześnie informuję, że MFiPR dąży do realizacji wskazanego przez NIK postulatu w praktyce np. w przypadku publikacji Raportu o stanie zapewniania dostępności podmiotów publicznych z 2025 r., planuje się przygotowanie streszczenia Raportu formie pliku wideo z tłumaczeniem na Polski Język Migowy. Przychylając się do przedstawionego wniosku, warto jednak zaznaczyć, że raport o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego nie jest dokumentem najczęściej wybieranym przez osoby ze szczególnymi potrzebami poszukujące informacji o aktualnych rozwiązaniach wspierających dostępność podmiotu. Częściej jest nim deklaracja dostępności, dlatego też wniosek NIK w tym zakresie jest bardziej zasadny. Deklaracja jest aktualizowana co roku podczas gdy raport jest sporządzony raz na 4 lata i nie jest wymagana jego aktualizacja.

Mając powyższe na względzie, jeszcze raz dziękuję Panu Prezesowi za podjęcie inicjatywy kontroli stanu realizacji, przez podmioty publiczne, obowiązków wynikających z UZD. Wszystkie wnioski i rekomendacje stanowią dla nas dodatkowe, cenne źródło informacji o skuteczności mechanizmów zaprojektowanych w UZD. Zostaną one wykorzystane w dalszych działaniach służących poprawie regulacji, a także działań dodatkowych, wspierających podmioty publiczne w prawidłowym wypełnianiu obowiązków ustawowych.

W zastępstwie Ministra

Sekretarz Stanu

Jan Szyszko

/podpisano elektronicznie/

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego

DOB.WPK.1781.1.2026

Warszawa, 27 maja 2026 r.

Pan Jacek Kozłowski
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

odpowiadając na pismo¹ w sprawie Informacji o wynikach kontroli nr P/25/050 „Realizacja przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”, przedstawiam poniższe stanowisko.

Z ustaleń kontroli wynika, że uzasadnieniem dla niezawarcia w treści umów o realizację zadania publicznego, warunków służących zapewnieniu dostępności przez niektóre jednostki kontrolowane, było zastosowanie bez modyfikacji wzorów ofert i umów stanowiących załącznik do Rozporządzenia².

Tymczasem w Rozporządzeniu znajduje się pouczenie, że umowa ma charakter ramowy, co oznacza, że można ją zmieniać, w tym uzupełniać, o ile te zmiany nie wpływają na zmianę znaczenia istotnych postanowień umowy. Wyniki przeprowadzonej kontroli nr P/25/050 wskazują jednak, że ww. pouczenie okazało się niewystarczająco zrozumiałe.

W związku z powyższym oraz dostrzegając istotność kwestii zapewnienia przez realizatorów zadań publicznych dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami zgodnie z tematyką zadania publicznego, Przewodniczący Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego wprowadzi we wzorach ofert i ramowych wzorach umów

¹ znak: LBY.430.2.2025, które wpłynęło do KPRM 13.05.2026 r.;

² rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U., poz. 2057) – dalej: Rozporządzenie;

odpowiednie postanowienia odnoszące się do wymogów wynikających z ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami³.

Obecnie prowadzone są prace nad nowelizacją⁴ ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵, której konsekwencją będzie konieczność wprowadzenia zmian w Rozporządzeniu. Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów i wpłynął do Sejmu 14.05.2026 r. Planowana nowelizacja Rozporządzenia będzie również obejmować ewentualne zmiany dot. zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Dodatkowo informuję, że Rada Działalności Pożytku Publicznego w stanowisku⁶, pozytywnie zaopiniowała wnioski zawarte w Informacji o wynikach kontroli nr P/25/050, w tym adresowane do Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w zakresie zmiany Rozporządzenia.

Z wyrazami szacunku

Adriana Porowska
Sekretarz Stanu
Wiceprzewodnicząca Komitetu do spraw Pożytku Publicznego

/dokument podpisany elektronicznie/

³ ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r., poz. 1411);

⁴ UD240;

⁵ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r., poz. 1338);

⁶ uchwała nr 203 Rady Działalności Pożytku Publicznego z dnia 26 maja 2026 roku w sprawie stanowiska Rady Działalności Pożytku Publicznego dotyczącego Informacji NIK o wynikach kontroli dot. realizacji przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.